

AKTUELLA BYGGGEN

NYHETER ▼ PROJEKT ▼ BYGGTEKNIK ▼ ARKITEKTUR

138
SIDOR

LIFE CITY

Dynamisk mötesplats med fokus på Life Science

Karaktärsbyggnader

med unika fasader
tar plats på nya
MASTHUGGSKAJEN

UNDERTAKET

Förenar funktion med estetik

Branschstandard för taksäkerhet

Säker på taket

Weline!

Omgående leverans

Weline wiresystem är ett fallskydd som nu finns i standardlängder för korta leveranstider. Weline är en enkel lösning som fungerar ihop med befintliga taksäkerhetssystem. Wiresystemet får monteras ihop med Weland Ståls taksäkerhetsprodukter och övriga svenska fabrikat.

WELAND
STÅL

welandstal.se

Industrivägen 1

523 90 Ulricehamn

Tel: 0321-261 60

E-mail: info@welandstal.se

VI BYGGER FÖR EN HÅLLBAR FRAMTID

Vi är den största Estniska byggaren av bostadsprojekt utomlands. Design och konstruktion av prefabricerade byggnader i träram.

Ett hållbart och modernt sätt att bygga.

Behaglig ljudmiljö och stuckatur

Många moderna hem har hårda material på golv, väggar och tak. Kanske stora fönsterpartier också. Det medför att ljudet studsar omkring och skapar en bullrig och stressig miljö, där det kan vara svårt att vara en längre tid. Med ljuddämpande tak och andra mjukare material i rummet får du ett betydligt behagligare klimat att vistas i. Ett annat sätt att försköna hela rummet är att sätta stuckatur i taket.

Akustikputs är ett sömlöst tak utan skarvar, som ger en behaglig dämpning i rummen, exempelvis i vardagsrum och köksmiljön, där det om man har mycket gäster, får bort eko och bullriga ljud.

– Tjockleksmässigt så finns det olika varianter, säger Jonnie Rangse på Stoneform, och man kan även färga

in akustikputsen efter NCS skalan om man inte vill ha basfärgen vit. Vi använder Hz akustikputs som är miljövänligt och ligger som ett bra val på byggvarubedömningen.

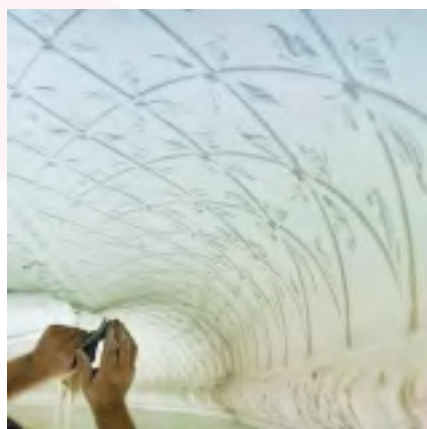
Rekommendation är att man köper material och montage tillsammans då det krävs utbildning att utföra

det rätt, samt att alla garantier då gäller för material och utförandet. Ett stort rum kan med akustikputsen lätt bli ett mysigt, ombonat rum med bra ljudmiljö.

Stuckatur och takrosetter

Ett sätt att försköna sitt hem är att använda sig av stuckatur i taket. Det är ett sätt att med miljövänligt och brandsäkert material försköna sin hemmiljö och variationerna är oändliga vad gäller utseende.

– Det finns mycket modern stuckatur i form av ljusramper och släta profilerade stucklister och rosetter anpassade för lägre takhöjder också, säger Jonnie. Vi kan anpassa och rita förslag som passar in i en modern miljö likväl i gamla miljöer där det alltid är vackert med

r kan försköna hela rummet

stuckatur. Välj rätt material i stuckaturen så att inte värdet sjunker istället för höjs.

– Det finns ju en massa plagiat på marknaden i plast som inte är något bra alternativ eftersom det dels är uppbyggt med microplaster, brandfarligt och avger farliga rökgaser för människor och djur, säger Jonnie. Dessutom så krymper plasten med tiden så att alla skarvar syns, sen så har plasten en utmattning i sig som gör att det blir skört och spricker med tiden. Direkt värdesänkande.

Med enkla medel kan ett rum, ett hem, få en lugnare och behagligare miljö att vistas i och visst är taket värt att satsa på, när det ger hela rummet en helhet.

Om Stoneform

Stoneform har som företag funnits sedan 1995 men kunskapen har renodlats från 1984 då min och många av mina kollegors karriärer startade som stuckatörer. Under dessa år har vi varit involverade i många prestigefyllda entreprenader och projekt vad gäller stuckatur, gipsputs, fiberbetong, akustikputs och passivt brandskydd. Många av dessa entreprenader och projekt har ägt rum i Sverige men även en hel del utomlands.

Stoneform har sitt säte med kontor och fabrik i norra Stockholm, Arlandastad. Vi har även en filial som håller på att etablera sig i centrala Västerås och en fabrik i Borlänge. Vi har också en fabrikstillverkning i Katrineholm. I Arlandastad, Borlänge och Katrineholm tillverkar vi allt från modeller, formar till färdig stuckatur och fiberbetong. Custom made för våra kunder.

Vi har även öppnat ett litet showroom på Karlavägen 36. Där alla är välkomna att komma in och få ideér på vad man kan göra med sina projekt. Öppet vardagar mellan 10-17. Eller boka tid som passar er.

Steg som gör skillnad.

STILRENA ENTRÉLÖSNINGAR SEDAN 1944

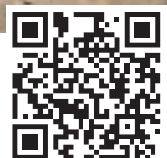
När du väljer en entrématta från Kåbe-Mattan får du mycket på köpet – renare golv, minskade underhållskostnader och en mer trivsamt miljö för dina besökare. Kåbe Originalmatta är dessutom 100 % återvinningsbar – vårt sätt att bidra till en mer hållbar värld. Upptäck våra entrémattor och tillbehör på kabe-mattan.se.

Vi har 50 års erfarenhet av dimensionering och tillverkning av fackverksbalkar i stål

Dimensioneringshjälp på vår hemsida!

MAKU STÅL AB • Verkstadsgatan 15 • 504 62 Borås
Telefon: 033-23 70 80 • Telefax: 033-41 50 23
www.maku.se

114

LEDARE

- 10** Göteborg får ny stadsdel och förvandlat centralområde

NYHETER

- 12** Centrum för cirkulärt byggande: Aktörer i branschen går samman
- 14** Utökat informationsutbyte – välkomnas av Byggföretagen
- 16** Byggföretagen har fokus inställt – på klimatomställningen
- 18** Vinnarna av Solskyddspriset korade
- 20** Seniorboendet BonTop i Mölnlycke slår upp dörrarna
- 22** För att hålla bostadsbyggandet uppe behövs stödåtgärder
- 24** Finalisterna: Året byggchef 2022
- 26** Hållbar och smart stadsdel – växer fram i Örebro, Tamarinden

- 28** Nya storkvarteret Eskilshem tillför många nya smålägenheter i Eskilstuna
- 29** Årets GREAT initiativ tilldelas: Göteborgs digitala tvilling
- 30** Stöd för minskad elanvändning
- 32** Kronprinsen i Malmö har Årets Fasad!
- 34** För golvläggare: Obligatoriskt hjälmkrav eller inte?
- 36** Sveriges största fossilfria entreprenad: Slakthusområdet i Stockholm
- 38** Sweco bistår i utvecklingen av Nobel Center
- 39** Temporära Östermalms Hallen prisas på återvinningsgala
- 40** Wihlborgs bygger Mobilitetshubb
- 42** 94 projekt tävlar i Årets bygge 2023

MASTHUGGSKAJEN

- 44** Masthuggskajen – omvandlas till grön och dynamisk stadsdel
- 48** Draken vid Järntorget – blir Göteborgs högsta hotell
- 54** Masthuggskajens nya kontorshus Bricks Studios tar för sig i stadsrummet
- 60** Ett av Masthuggskajens första kontorshus: Det spektakulära Våghuset
- 64** Hållbara och framtidssäkra Stuveriet tillför ny dynamik till Masthuggskajen

HISSAR

- 66** Användning och miljö – styr valet av hiss

BRAND

- 72** Ramverket för brandfarliga heta arbeten träder i kraft vid årsskiftet
- 76** Brandskyddande portar

HAGASTADEN

- 84** Hagastadens metallskimrande skyltfönster vid E4:an – är inflyttat och klart
- 88** Hagastadens nya storkvarter Legera – både bostadsrätter och ägarlägenheter

110

TAK

- 92** Undertaket förenar - funktion med estetik
- 100** TSK's branschstandard får en nyckelroll när Boverket reviderar byggreglerna

AKTUELLT

- 98** Troldekt - nominerades till Sveriges snyggaste kontor
- 110** Dicksonska palatset - så går renoveringsarbetet
- 112** Brf östersjöklippan i Nyköping: Sista etappen byggs nära hamnen
- 113** Eds allé...

HALLAND

- 114** Halmstad, Varberg och Falkenberg - växer med helt nya stadsdelar
- 118** SIA Glass fördubblar produktionskapaciteten - när glassfabriken i Slöinge byggs ut
- 120** The Front House - Hotel Tylösands nya framsida
- 121** Tärnan är Varbergs nya hållbara kvarter i trä
- 122** Hyreslägenheter i Halmstads nya stadsdel Ranagård
- 123** Nyrenoverade Nyhemsskolan invigd
- 124** Kadettbyn i Halmstad - 50 nya lägenheter

- 125** Nytt storkvarter på bekvämt cykelavstånd
- 126** Ståldagen - en lyckad dag på temat acceptans för omställning

BAD

- 104** Tinnerbäcksbadet i Linköping - invigs först vintern 2023
- 108** Täbys nya simhall färdig

DÖRRAR

- 128** CE-märkning på porten - ett kvitto på att den är säker

JURIDIK

- 130** Vem vill ha onormala, oförutsägbara prisvillkor?

BOKNYTT

- 132** Legendarisk konstnär och grafisk pionjär
- Magnifikt verk om den franske stjärnarkitekten
- Multifacetterad sydamerikansk nyskapare

OMSLAG
Brick Studios, Masthuggskajen
Foto: NCC

NR 6 2022 | ÅRGÅNG 35

CONVENTUS COMMUNICATION AB
Postadress:
Box 6219, 102 34 Stockholm

Besöksadress:
Saltmätargatan 7, 3 tr, 113 59 Stockholm

Telefon: 08-506 24 400
Webbplats: byggnyheter.se

ANSVARIG UTGIVARE
Daniel Hardwick
daniel.hardwick@conventusmedia.se

CHEFREDAKTÖR
Amanda Hardwick
amanda.hardwick@conventusmedia.se

MEDVERKANDE SKRIBENTER
Anette Wennberg, Amanda Hardwick,
Annika Wihlborg, C-G Hanberg,
Sanna Kesselfors, Nadine Jones, Willeam
Vendel, Kristina Grewin, Jonas Larsson

ANNONSAVDELNING
annonsera@conventusmedia.se

GRAFISK FORM
Kalka, info@kalka.se

PRENUMERATIONSAVDELNING
Daniel Poncin 08-506 244 36
daniel.poncin@conventusmedia.se

PRENUMERATIONSPRIS
Årsprenumeration, 6 nr, 1295:- exkl. moms

ISSN: 1101-6922
För icke beställt material ansvaras ej.
För innehållet i signerade artiklar ansvarar
författarna. Copyright Conventus
Communication AB. Allt eftertryck
förbjöds. Den som skickar material till
Aktuella Byggen anses medge elektronisk
lagring och publicering.

Stockholm december 2022

Markvy med vision av Centralenområdet med höga hus i bakgrunden.

Gothenburg får ny stadsdel och förvandlat centralområde

Nils Ericsonplatsen och Kanaltorget ska utvecklas till attraktiva stadsrum med tydlig identitet. Varje dag passerar cirka 140 000 människor området som sträcker sig från Drottningtorget ner till Gullbergs strand. Här planeras en ny aktiv och pulserande stadsdel som beräknas bidra till 16 000 arbetstillfällen och omfatta 2 000 nya bostäder.

AV: WILLEAM VENDEL | FOTO: TMRW / JERNHUSEN | STADSBYGGNADSKONTORET

Centralenområdet är ett delområde i Älvstaden och ska utvecklas i enlighet med Vision Älvstaden som antogs av kommunfullmäktige i oktober 2012.

Stadsutvecklingsprogrammet undertecknades av Stadsbyggnadskontoret, Fastighetskontoret, Trafikkontoret, Park- och Naturförvaltningen samt Älvstranden Utveckling AB.

Enligt stadsplanen ska det skapas gröna promenadstråk och cykelbanor ner till vattnet. Längs med kajen ska det finnas plats för kvarter med restauranger, kaféer och kulturevenemang.

KLUSTER AV HÖGA HUS

Här finns även ett planerat kluster av höga hus för bostäder och annan verksamhet. Den som hade önskat något annorlunda, innovativt eller

i linje med den senaste tidens prisade byggnader blir besviken. Det är rektangulära lådor ställda på högkant med en avslutande spets.

Generella riktlinjer för höga hus i Göteborgs finns i dokumentet Stadsbyggnadskvaliteter, ett komplement till översiktsplanen med fokus på hur stadsmiljöer bör utformas, godkänd av Byggnadsnämnden i maj 2008. Här kan man läsa följande:

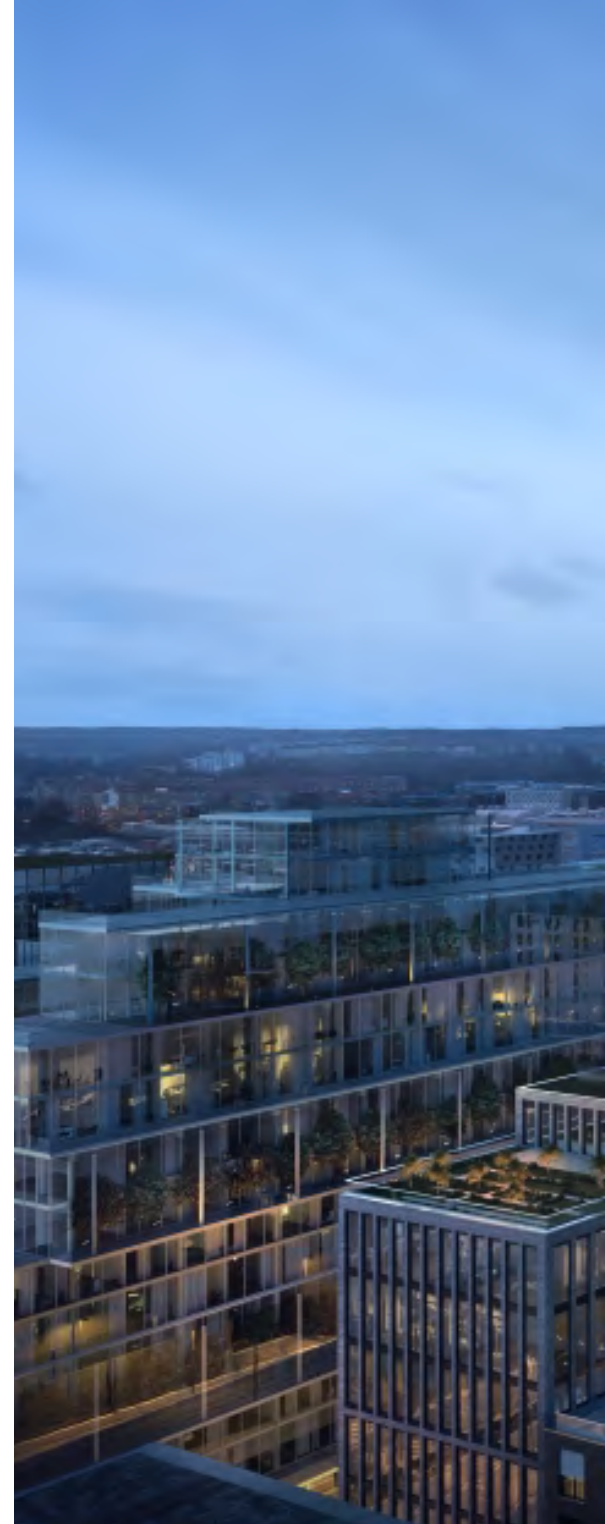
”Hög täthet likställs ofta med höga hus. När det gäller framförallt bostadskvarter kan dock en lika hög täthet åstadkommas med mer måttliga hushöjder, eftersom kvalitativa frågor om utemiljöns användning och proportioner, rumsupplevelser och närklimate måste vägas in. Platsens betydelse är också avgörande för valet av hushöjd. Höga hus kan vara en lämplig lösning i en-

staka fall, efter att andra lösningar har studerats. En genomtänkt argumentation kring behovet att bygga högt på en viss plats är nödvändig.”

Ett argument för höga hus har varit att detta unika höga hus ska utmärka staden och bli ett kännetecken även internationellt. Så var fallet med det vridna bostadstornet Turning Torso i Malmö, ritat av arkitekten Santiago Calatrava. Men i Göteborg är de föreslagna höga husen inte unika utan ser ut som alla andra höga spikraka huslådor. Klustret är så stort och högt att det kommer att bli det dominerande landmärket i Göteborg.

FLEXIBELT PLANERINGSVERKTYG

Stadsbyggnadsvisionen visar nya bebyggelsen och offentliga rum med planerade infrastruktur-

projekt som grund. Programmets form och process är inte reglerad i Plan- och Bygglagen. Det är tänkt att vara ett flexibelt planeringsverktyg för att kunna möta ny information under arbetets gång.

Under remisstiden framfördes ett flertal viktiga invändningar och synpunkter på det första versionen av programmet för Centralområdet.

NÅGRA EXEMPEL PÅ GRUNDLÄGGANDE OMRÅDEN SOM STADSPLANEN INTE I FÖRSTA SKEDET HAR UNDERSÖKT ELLER BEAKTAT:

- Åtgärder för hantering av dagvatten, höga vattennivåer, lokalklimat, buller, luftkvalitet, vibrationer, geotekniska förutsättningar.

- Förutsättningar för den underjordiska infrastrukturen.
- Hur kulturmiljövården ska hanteras: avstånd mellan den historiska stadskärnan och ny hög bebyggelse; hänsynstagande till så kallade siktlinjer.
- Beskrivning av god boendemiljö med trygga miljöer, lekplatser, mötesrum och solljus. Lokalisering av skolor, förskolor, idrottsanläggningar, grönområden och kommunal service.
- Fler bostäder än det antal som programmet föreslår behövs för en levande stadsmiljö.

Samtliga dessa punkter borde självklart ha inkluderats i stadsbyggnadsvisionen redan från början eftersom de i hög grad kan påverka utformningen av byggnader, offentliga rum och

planering av kommunikationer. Det har också inkommit synpunkter om att hänsyn måste tas till sjöfarten som är ett riksintresse och att Gullbergskajens båtliv ska bevaras. Även att Hisingsbron anses vara för hög och att en lägre bro bättre skulle knyta samman staden, samt framkomlighet för kollektivtrafiken samtidigt som svaga grupper i trafiken hanteras.

Ett viktigt inslag som ingår i planeringen är "gröna gestaltade trafikytor" som ska bidra till minskat buller, mindre luftföroreningar, reducerad risk för översvämningar samt få ner hastigheten i trafiken.

Olika arbetsgrupper har tillsatts för att utreda lösningar för de punkter som behöver ingå i den fördjupade stadsutvecklingsprogrammet inför starten av det omfattande projektet. ■

Centrum för cirkulärt byggande: Aktörer i branschen går samman

IVL Svenska Miljöinstitutet, tillsammans med hundratals samarbetsparter i bygg- och fastighetsbranschen, driver en marknadsplats där man kan hitta återbrukbara byggvaror och även aktörer som erbjuder cirkulära tjänster?

AV: ANETTE WENNBERG
FOTO: IVL SVENSKA MILJÖINSTITUTET

Den 21 november var det Circular Monday. Det är en dag för att uppmärksamma nödvändigheten att ställa om till cirkulär konsumtion, för att minska vår resursförbrukning och våra utsläpp. För att göra det behöver vi ändra våra vanor och konsumtionsmönster. En del handlar om att minska inköpen av nyproducerade varor, eftersom det ofta är stora klimatutsläpp kopplat till utvinning av primära råvaror och produktion.

En bransch som har stora utmaningar, och som behöver minska klimatutsläppen kopplat till materialanvändning, är bygg- och fastighetssektorn. För att skapa förutsättningar för mer cirkulära flöden har aktörer i branschen gått samman i Centrum för cirkulärt byggande, CCBuild, – ett initiativ som ska öka återbruket vid byggande, rivning och renovering.

MARKNADSPLATS FÖR ÅTERBRUK

– CCBuild har en marknadsplats där man kan hitta återbrukbara byggvaror, möbler, belysning och installationsprodukter. Där finns även kontaktuppgifter till företag och andra aktörer som erbjuder cirkulära tjänster som demontering, uppgradering och rekonditionering eller försäljning av återtillverkade cirkulära varor, berättar Carina Loh Lindholm på IVL Svenska Miljöinstitutet, som är en av aktörerna bakom initiativet och som koordinerar arbetet i CCBuild.

” Vi brukar säga att det bästa återbruket är det som blir av.”

Carina Loh Lindholm på IVL, koordinatör för CCBuild.

Återbruk ger stora besparingar – både ekonomiskt och genom att resursförbrukningen och utsläppen minskar. Ett exempel är vid renovering av kontor: en studie som IVL genomfört visar att man genom att återbruka kontorsmöbler och inredning kan minska klimatutsläppen med minst 30 procent och kostnaden med närmare 60 procent. Resultatet gällde även när kostnader och utsläpp för transporter och rekonditionering, som omklädning av stolar, räknades in.

– Varje år investeras miljardbelopp i kontorslokaler. Omsättningen av inredning och avfalls-

mängderna som följer är omfattande. Här går det verkligen att spara med hjälp av återbruk, både ekonomiskt, avfallsmässigt och vad gäller klimatpåverkan, säger Carina Loh Lindholm.

VAD LÖNAR SIG MEST ATT ÅTERBRUKA?

– Vi brukar säga att det bästa återbruket är det som blir av. Ofta lönar det sig på flera sätt – både med hänsyn till ekonomi, minskad resursförbrukning och med minskade klimatutsläpp jämfört med om man använt nya varor. Det finns många referensprojekt som visar att det dessutom blir bra. ■

GRANAB GOLVREGELSYSTEM

KL-Trä/CLT

HDF/Betong

med ljuddämpande system för en tystare inomhusmiljö med behagliga golv i bostäder, skolor, kontor och offentliga lokaler.

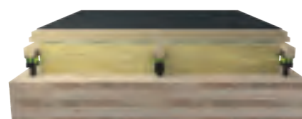
- **Bästa miljövalet, upp mot 50 % lägre CO2-förbrukning jämfört mot olika alternativ med pågjutningar.**
- **Med ljudisolering som kan anpassas till gällande krav och olika lokalkategorier.**
- **Monteras snabbt på både betong- och träbjälklag.**

GRANAB GOLVREGELSYSTEM 3000N
för justerbar höjd 30 – 140 mm,
exkl. golvbeläggning.

GRANAB GOLVREGELSYSTEM 7000N
för justerbar höjd 50 – 420 mm,
exkl. golvbeläggning.

GRANAB GOLVREGELSYSTEM 8000W
för justerbar höjd från 85-470 mm,
exkl. golvbeläggning.

GRANAB GOLVREGELSYSTEM 9000N
för justerbarhöjd 70-420 mm,
exkl. golvbeläggning.

Utökad informationsutbyte – välkomnas av Byggföretagen

” Att koppla
nödvändig
information
från myndigheter till
ID06 skulle säkra
valideringen.”

Catharina Elmsäter-Svärd,
vd för Byggföretagen.

Byggföretagen välkomnar utredningsförslaget om ett utökad informationsutbyte mellan myndigheter för att motverka arbetslivskriminalitet i bygg- och anläggningsbranschen. - Det är skillnad på byggare och byggher. Byggföretagen har under lång tid framfört behovet av en ny sekretesslagstiftning som möjliggör delgivning av relevant information, säger Catharina Elmsäter-Svärd, vd för Byggföretagen.

AV: ANETTE WENBERG | FOTO: BYGGFÖRETAGEN

Byggföretagen vill se digital tillgång till offentlig information och ökad samverkan med branschens befintliga system för effektivare leverantörskontroll och mer träffsäkra arbetsplatskontroller.

- Kontroll och uppföljning inom bygg- och anläggningsbranschen sker i dag till stora delar digitalt via det branschägda ID06-systemet. Att koppla nödvändig information från myndig-

heter till ID06 skulle säkra valideringen. Detta möjliggör avstängning av enskilda ID06-kort och osunda företag kan nekas tillträde till byggarbetsplatser, säger Claes Thunblad, nationell samordnare för sund konkurrens, Byggföretagen.

BÖR SYNLIGGÖRAS

Utländska företag som är verksamma i Sverige bör också synliggöras för uppgift om var företaget

och dess anställda betalar skatter och avgifter.

- Dessa åtgärder beaktas inte i utredningen - men är helt nödvändiga för att stärka kontrollen som görs i samband med upphandlingar, säger Claes Thunblad.

Sund konkurrens är en prioriterad fråga för Byggföretagen. Byggföretagens vd Catharina Elmsäter-Svärd är bl a ledamot i den nationella delegationen mot arbetslivskriminalitet. ■

BYGGnyheter.se

Mötesplatsen för dig inom
bygg- och fastighetsbranschen
www.byggnyheter.se

**VI LEVERERAR TAKSTOLAR
MED HÖGSTA KVALITET!**

- en flexibel tillverkare och leverantör av takstolar,
väggblock, husstommar och byggkomponenter i trä.

AB
GRIMSTORPS
BYGGKOMponenter

Läs mer på www.gbka.se

DESIGNLIGHT

SCANDINAVIAN AB

>> LINY INDUSTRIARMATUR IP44

L25-1200 (LÄNGD 1195 MM)
E-NR: 72 148 54

6500LM
USEFUL
@3000K 40W

SWITCHABLE
23/29/35/40
WATT

SWITCHABLE
3000K
4000K

- 160LM/W • VALBAR EFFEKT OCH LJUSFLÖDE
- LÄGBYGGD • INKLUSIVE FROSTAD FILM • ÖVERKOPLINGSBAR

FINNS ÄVEN I FLERA OLIKA VARIANTER

E-NR: 72 171 16 L25-0600 (LÄNGD 595 MM)
E-NR: 72 171 15 L25-1200S MICRO WAVE SENSOR (LÄNGD 1195 MM)
E-NR: 72 171 17 L25-1500 (LÄNGD 1495 MM)

EFFEKT POWER	KELVIN KELVIN	LUMEN (LM) LUMEN (LM)	KUPA DIFFUSER
23/29/35/40W	3000K/4000K	3600-6400LM (KLAR/CLEAR) 3220-5600LM (FROSTAD/FROST)	KLAR/CLEAR

EMC MATT VIT CE, ROHS LIFETIME L80B50: 118.000H

>> HIGH BAY BY DESIGNLIGHT

100W HB-100F
E-NR: 72 152 54

150W HB-150F
E-NR: 72 152 55

200W HB-200F
E-NR: 72 152 56

240W HB-240F
E-NR: 72 161 51

- EFFEKTIVITET UPP TILL 140 LUMEN/WATT
- CREE 2835 LED-CHIP, SOSEN DRIVDON
- GJUTET ALUMINUMHUS MED AKZO NOBEL PULVERLACK
- IP66, LÄMPLIG UTOMHUS
- CRI >80 OCH SDCM<3

LIFETIME
L70B50: 129.000
L80B50: 82.000
L90B50: 40.000

Tanja Rasmusson, näringspolitisk chef, Byggföretagen.

Byggföretagen har fokus inställt – på klimatomställningen

Byggföretagens förbundsstyrelse har fattat beslut om att lyfta upp Klimatomställning till organisationens femte prioriterade fokusområde - vid sidan av attraktiva kollektivavtal, sund konkurrens, säkerhet och kompetensförsörjning.

AV: ANETTE WENBERG | FOTO: BYGGFÖRETAGEN

Byggföretagen arbetar sedan ett antal år aktivt med grön omställning, inte minst genom att leda branschens implementering av Färdplan för Fossilfri konkurrenskraft 2045.

– Färdplanens resultat är tydliga. Det går att halvera klimatpåverkan med befintlig teknik och befintliga material – men vi ser inte förflyttningen från pilot till standard. Genom Byggföretagens satsning kan vi bidra till medlemmarnas kompetensökning och driva på för att undanröja hinder, säger Tanja Rasmusson, näringspolitisk chef, Byggföretagen.

Byggföretagens medlemsföretag har en stor del av ansvaret för att minska Sveriges Co2-utsläpp.

KRAFT OCH INNOVATIONSSTYRKA

– Det är hos våra medlemmar och deras investerare, beställare och leverantörer som kraften och innovationsstyrkan för omställning finns. Nu växlar vi upp vårt arbete ytterligare, säger Tanja Rasmusson.

I praktiken innebär statusen som fokusområde att Byggföretagen ökar sin kompetens och räck-

vidd i frågor kopplade till Klimatomställning.

– Vi har nu ett team av medarbetare på plats som tillsammans arbetar med omvärldsbevakning och påverkansarbete, stöttning till medlemmarna samt projektledning av färdplanen. Detta gör vi tillsammans med våra medlemsföretag och andra berörda aktörer i värdekedjan, säger Tanja Rasmusson.

Fokusområdesansvarig blir Byggföretagens klimatpolitiska expert Emma Bonnevier. ■

FINJA

ENERGIEFFEKTIVA VÄGGAR SOM HÅLLER

En murad och putsad stomme är välisolerad och ett naturligt val av byggnadsmaterial. Fördelarna med en murad och putsad konstruktion är många men framför allt är den fuktsäker, klimatsmart och hållbar. Den följer temperaturens skiftningar och har en utmärkt förmåga att lagra överskottsvärme för att sedan avge den i takt med att kylan kommer. Detta skapar långsiktig trygghet och ett behagligt inomhusklimat året runt, generation efter generation.

Läs mer om framtidens byggmaterial på finja.se.

Vinnarna av Solskyddspriset korade

Vinnarna av 2022 års Solskyddspris korades på nyligen på Solskyddsförbundets kongress, som gick av stapeln i Nyköping, med hela 135 deltagare. I kategorin för kommersiella byggnader vann Markis Östra i Norrköping och vinnare i kategorin för privata byggnader blev Persiennkompaniet.

AV: ANETTE WENNERG | FOTO: SVENSKA SOLSKYDDSFÖRBUNDET

Juryen bestod av förbundets ordförande Mattias Klasson och Jonas Malmqvist från Miljöma AB. Många medlemsföretag hade skickat sina bidrag till tävlingen, och av de 46 bidragen hade juryn tagit fram sex fina finalister. Två mycket värdiga vinnare röstades fram.

Vinnare i kategorin för privata byggnader blev Persiennkompaniet, med ett fantastiskt uterum med magnifik utsikt.

– Jag är otroligt stolt över det mycket fina resultat som mina kompetenta medarbetare skapar. Att vi för tredje gången vinner detta pris känns helt fantastiskt, säger Fredrik Bihl, VD på Persiennkompaniet.

– Uterummet har extra allt, berättar han. Det skapar en väldigt njutbar och lyxig miljö att vara i. Vi är alla stolta, glada och tacksamma för att

vi fick vara med och förgylla kundens utomhusmiljö, fortsätter Fredrik Bihl.

JURYN SOM NOMINERADE BIDRAGET TILL FINALEN MOTIVERADE SITT BESLUT PÅ FÖLJANDE SÄTT:

”Ett utmärkt exempel på hur solskydd skapar rum för hela året. Utomhuskänslan och den bedårande utsikten behålls samtidigt som man skyddas mot elementen. Riktigt elegant.”

I kategorin för kommersiella byggnader vann Markis Östra i Norrköping med en tidlös solskyddslösning på Villa Fridhem i vackra Kolmården. Ett gammalt slott och numer hotell.

Elisabeth Fanchamps, VD på Markis Östra, berättar att när Villa Fridhem fick nya ägare, började en rejäl makeover både ute och inne.

– Vi fick äran att vara med från start och vi har levererat både gardiner och nya markiser. När fasaden renoverades blev det verkligen pricken över i:et, säger Elisabeth Fanchamps

– Vi har fortfarande lite uppdrag kvar, och ser fram emot att sätta upp nya gardiner och solskydd när alla rummen ska renoveras, avslutar Elisabeth Fanchamps.

JURYNS MOTIVERING LÖD:

”Klassisk arkitektur möter klassiskt solskydd. En kombination och färgsättning som skapar en elegant och tidlös vinnare.”

Solskyddsförbundet har delat ut Solskyddspriset till stolta medlemmar, som skapat fantastiska och innovativa solskyddsinstallationer till nöjda kunder över hela Sverige, sedan 2008. ■

System Platon®

Mekaniskt Ventilerad Väg

Platon Multi -
Mekaniskt ventilerad vägg

Lösning för att åtgärda fukt,
lukt och radon i invändiga
väggar under mark

- När det är svårt att gräva upp
eller när en utvändig åtgärd ska
utföras senare
- Ekonomisk effektiv lösning
- Säker och långsiktig lösning för
en bra inomhusmiljö

Bygg bättre, enklare

isola®

Seniorboendet BonTop i Mölnlycke slår upp dörrarna

Seniorboendet Brf BonTop i Mölnlycke centrum i Härryda kommun öppnar. Här har Bo Aktivt uppfört 87 seniorlägenheter, 1-3 rok, 41-99 kvm som erbjuder möjligheter till aktiviteter, gemenskap och en boendeform med höga mervärden. Brf BonTop Mölnlycke är Bo Aktivts första, men arbete med nya anläggningar pågår också bl.a. i Helsingborg, Öckerö och Tyresö.

AV: ANETTE WENBERG | FOTO: ULF CELANDER

Lägenheterna har grupperats runt en 1 200 kvm stor vinterträdgård som erbjuder en varm, grönskande plats med sommar året om. Till BonTop hör också en stor samlingslokal och en wellnessdel med gym, bastu, pool och behandlingsrum.

Även om BonTop erbjuder en lugn och trevlig miljö, ligger anläggningen faktiskt i hjärtat av staden och under BonTop finns både butiker och ett stort garage.

– Det här är ett efterlängtat tillskott på bostadsmarknaden, både för Härryda och Göteborgsområdet, men också för Sverige. Gruppen äldre blir större, men samtidigt kräsnare och

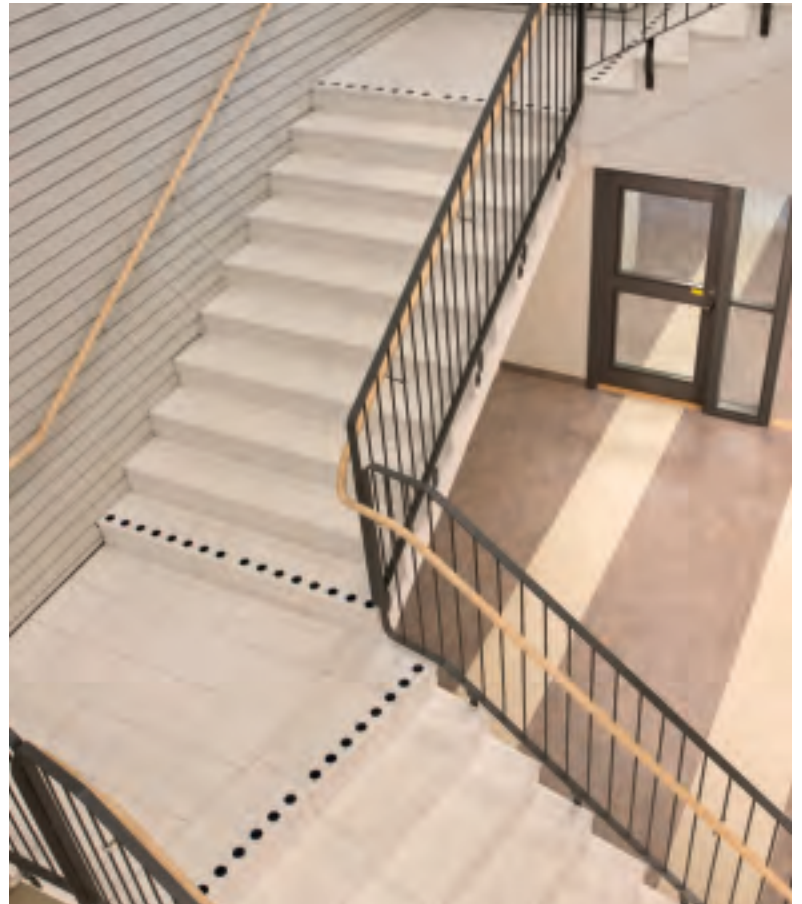
vi erbjuder en boendetyp som länge saknats – lägenheterna var slutsålda för mer än ett år sedan. Bo Aktivts koncept innebär bostäder med hög arkitektonisk klass och smarta lösningar. Anläggningens hjärta är den stora vinterträdgården där man kan umgås och njuta av sommar hela året, säger Ulf Spennare, vd på Bo Aktivt i Sverige AB.

BYGGER INIFRÅN OCH UT

– Bo Aktivt bygger inifrån och ut och vi anpassar konceptet till varje plats. BonTop i Mölnlycke ligger mitt i staden och inordnar sig i den befintliga strukturen. I bottenvåningen ligger

butiker och för en förbipasserande på gatan är det egentligen inget som avslöjar vad som finns här uppe, säger Ulf Spennare.

– Det här är vår första anläggning och jag är lika stolt som våra nyinflyttade är nöjda. Vi arbetar med fler anläggningar, bland annat i Ödåkra utanför Helsingborg, på Öckerö, på Särö i Kungsbacka och i Tyresö utanför Stockholm. Vår ambition är att utveckla Sveriges ledande seniorboenden och vi vill etablera oss på många fler platser. Vi är flexibla och konceptet kan lätt anpassas till olika platser och olika strukturer, mitt i stan som här eller bland villorna vid havet, avslutar Ulf Spennare, vd på Bo Aktivt i Sverige AB. ■

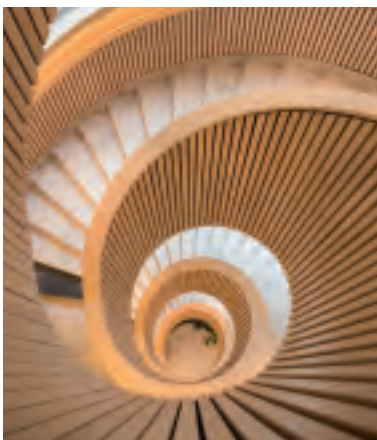

NORBERGSTRAPPAN

- tar dig till en högre nivå

Benders prefabricerade trappor är mer än bara en konstruktion ämnad att underlätta passagen mellan två skilda nivåer. Med Norbergstrappan får du en gedigen och vacker trappa som passar in i byggnadens miljö.

www.benders.se

Vårt koncept är att leverera betongkupan i byggskedet för att i slutskedet av projektet belägga trappan med terrazzo. Det ger en slutprodukt med hög finish som inte riskeras att bli skadat under byggtiden. Våra betongtrappor är slitstarka och kan användas obehandlade eller kläs in

Det naturliga valet

Mårten Lilja, vice vd på Riksbyggen och chef för affärsområde Bostad och Johanna Bjurskog, bostadspolitisk expert på Riksbyggen.

För att hålla bostadsbyggandet uppe behövs stödåtgärder

Antalet påbörjade bostäder minskade med cirka 9 procent under de tre första kvartalen 2022, jämfört med samma period 2021, enligt siffror från SCB. Behovet av fler bostäder är fortfarande stort och nu behövs politiska åtgärder för att hålla igång bostadsbyggandet.

AV: ANETTE WENNERG | FOTO: RIKSBYGGEN

– Det är en tydlig inbromsning av bostadsbyggandet. Det behövs en fortsatt hög byggtakt för att få balans på bostadsmarknaden och nu behövs åtgärder från politiken för att stimulera bostadsbyggandet, säger Johanna Bjurskog, bostadspolitisk expert på Riksbyggen.

Ungefär 43 750 lägenheter började byggas under de tre första kvartalen 2022, visar preliminär statistik från SCB. Det är en minskning med cirka 9 procent jämfört med samma period 2021, då 48 170 lägenheter påbörjades. Av de påbörjade lägenheterna finns ungefär 9 550 i småhus, vilket är 9 procent mindre än under samma period 2021. I flerbostadshus påbörjades ungefär 34 200 lägenheter, vilket är 9 procent färre än under de tre första kvartalen 2021.

– Tidigare fanns ett statligt investeringsstöd för byggandet av hyresrätter. Regeringen bör snart införa något som ersätter investeringsstödet för att hålla uppe bostadsproduktionen och säkra arbetstillfällena, säger Johanna Bjurskog.

Investeringsstödet avvecklades med kort varsel vid årsskiftet och regeringen fullföljde avvecklandet i budgeten för 2023 som nyligen presenterades.

– Vi som bostadsutvecklare måste arbeta långsiktigt. Från Riksbyggens sida efterlyses också långsiktiga spelregler för bostadsbyggandet, säger Mårten Lilja, vice vd på Riksbyggen och chef för affärsområde Bostad.

Behovet av nya hyreslägenheter med rimliga hyror är fortsatt stort

– För Riksbyggen har investeringsstödet varit avgörande för att bygga hyresrätter med rimliga hyror runt om i landet. Det har inneburit att vi kunnat bygga ett och tvåor med hyror som är 1500-2000 kronor lägre än annars, säger Mårten Lilja.

DELAR AV RIKSBYGGENS BOSTADSPOLITISKA STÅNDPUNKTER:

- Införande av ett startlån, till exempel Riks-

byggens förslag om UngBolån, som underlättar inträdet på bostadsmarknaden för unga vuxna.

- Omtag av investeringsstödet för byggande av hyresrätter. Investeringsstödet hade stor betydelse för att hålla byggvolymerna av hyresrätter uppe.
- Grönt stöd till bostadsrättsföreningar. Riksbyggen efterlyser ett statligt stödpaket till bostadsrättsföreningar som är enkelt att använda, som ROT-avdraget. Stödet bör omfatta fyra områden: Energiåtgärder, klimatanpassning, biologisk mångfald samt cirkulär ekonomi.
- Införande av gränsvärden i klimatdeklarationer för nyproduktion av bostäder.
- Effektivisera och förbättra plan- och tillståndprocesserna för att öka bostadsbyggandet – Bygg i Tid. ■

"Jag är bäst i
branschen på
att ta betalt!"

 BYGGLET
Ditt viktigaste verktyg

Tar du rätt betalt?

Jämför din timpenning
& dina påslag med
branschen på:

[www.bygglet.com/
branscholl](http://www.bygglet.com/branscholl)

NYHET 2022

COBOGO

Vertikalhängande panel.
Förbättrar akustiken och minskar
ljudutbredningen i öppna lokaler.
Med eller utan glidskena.

akustikmiljö

Besök akustikmiljo.se för mer inspiration.

Finalisterna: Årets byggchef 2022

Dags att utse Årets byggchef 2022! Här är de sex finalister som har chans att ta över titeln.

AV: ANETTE WENBERG | FOTO: BYGGCHEFERNA

Sedan 2010 har Byggcheferna och Byggvärlden utsett Årets byggchef – ett pris för chefer inom hela samhällsbyggnadssektorn. Efter en öppen nomineringsperiod, där alla i branschen kunnat nominera kandidater, har en jury nu valt ut följande finalister till årets prisutdelning:

PÅR LINDAHL: Regionchef, Västbygg. 51 år. Bor i Malmö.

ANNA HENRIKSSON: Vd, Sverigehuset. 45 år. Bor i Göteborg.

MAGNUS UUSITALO: Arbetschef och platschef, EAAB. 51 år. Bor i Uppsala.

CAROLINA DETTERFELT: Avdelningschef, JM Entreprenad. 43 år. Bor i Nacka.

PATRIK SCHÖN: Byggchef, Sveafastigheter. 40 år. Bor i Enköping.

KIGGE NILSSON: Head of Relations, Isobetong. 37 år. Bor i Kungsbacka.

Årets byggchef-jury består av Amanda Borneke (styrelseledamot, Byggcheferna), Jack Len (Årets byggchef 2021), Peter Åhs (marknadschef, Byggfakta), Greger Gunnarsson (vd, Airteam), Charlotte Bergman (ELU Konsult) och Viktoria Edelman (AG Advokat). ■

Bullerskärmar

**Nordmarkens
FASADER**

Fönster • Dörrar • Fasader
i glas och aluminium

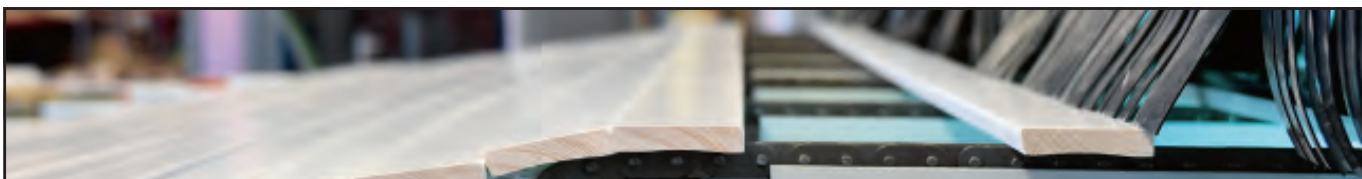
www.nordmarkensfasader.se

Elektroniska körjournaler och verktygsspårning

- Sveriges mest sålda
- Allt i ett paket

ABAX
Simply Connected

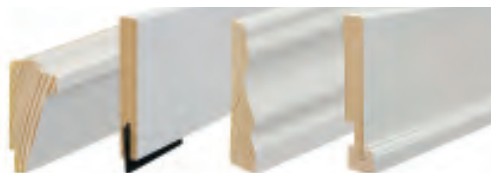
Europas modernaste listmåleri finns i Leksand!

I ny stor och ljus produktionshall med smart LED-belysning och ett hållbart system för processluft och inomhusklimat, har vi nu installerat den nya målerilinjén. Den har mycket god kapacitet för ytbehandling av furu- och MDF-lister. Med mer än 60 års erfarenhet av att måla ytbehandlade lister, har vi tillsammans med marknadsledande maskintillverkare utvecklat en helt unik ytbehandlingslinje anpassad till miljövänliga vattenbaserade färgsystem. Denna investering ger oss och er nya möjligheter för framtiden!

Standardprofil • Specialprofiler • Allmogelister • Egen design

SEBE-LISTEN – KVALITÉ FRÅN DALARNA!

AKTIEBOLAGET **UNE-PRODUKTER**

Telefon: 0247-125 00, 127 40 | sebe@une.se | www.uneprodukter.se

SEBE-LISTEN

Hållbar och smart stadsdel – växer fram i Örebro, Tamarinden

Söder om Örebro byggs just nu Sveriges första fullt ut hållbara och smarta stadsdel, Tamarinden. Projektet påbörjades under hösten och Ramirent har valts ut som huvudleverantör av gröna byggmaskiner och produkter.

AV: ANETTE WENNBERG
FOTO: RAMIRENT

Med cykelavstånd från Örebro centrum byggs just nu Sveriges första smarta stadsdel, Tamarinden, med stort fokus på hållbarhet och grön energi. Målet är att stadsdelen ska få ett lokalt energisystem som skapar förutsättningar för att både producera, reducera, lagra och dela energi – något som är både nytt och innovativt inom svensk stadsplanering.

Till projektet har Ramirent valts som huvudleverantör av byggmaskiner och klimatsmarta produkter.

– Projektet är väldigt speciellt och vi är stolta över att få vara en del av något så innovativt och aktuellt. Inom Ramirent har vi stort fokus på hållbarhet och bidrar gladeligen med våra produkter och tjänster under byggnationen av Tamarinden i Örebro, säger Jörgen Åkerlund, distriktssäljare på Ramirent i Örebro.

RAMIRENT SOM HUVUDLEVERANTÖR

På uppdrag av Serneke, står Ramirent som huvudleverantör av i första hand hyrmaskiner till Tamarinden, där flera av Sveriges stora aktörer samverkar. Under arbetets gång ligger stort fokus på hållbarhet och gröna arbetssätt, och såväl energieffektiva bodar och gröna maskiner är en del av det som efterfrågats av Ramirent.

I nuläget förbereds dragning av projektet och

planen är att etablera alla energieffektiva bodar före jul. Målet är att vara helt färdiga med påbörjat arbete före årsskiftet, innan det vid ett senare skede, blir dags att återvända och påbörja installation av bland annat byggvärme. Tidigt 2023, tar Serneke över stafettpinnen och sätter i gång med byggnationen.

– Att arbeta med Ramirent känns tryggt och bra. Jag sökte en helhetsleverantör man kan lita på och Ramirent var ett självklart val, säger Mathias Niia, Platschef på Serneke.

TAMARINDEN BLIR SVERIGES FÖRSTA SMARTA STADSDEL

Tamarinden ska år 2026 stå färdigt som Sveriges första smarta stadsdel, med ett hållbart center för både boende och tillhörande verksamheter. Här möts modern och innovativ energiteknik och planerna är att området ska kunna reducera, producera, lagra och dela energi lokalt.

Jörgen Åkerlund, distriktssäljare på Ramirent i Örebro och Mathias Niia, platschef på Serneke, på det som ska bli Sveriges första smarta stadsdel, Tamarinden.

Förhoppningen är att Ramirent, ihop med andra berörda aktörer, blir en inspiration för fler framtida hållbara och smarta byggprojekt. ■

NITTONHUNDRASJUTTIOÅTTATILLTJUGOHUNDRAARTON

(Fönster för generationer)

H-Fönstret Lysekil 40 år JUBILEUM

H-Fönstret Lysekil

Fönster för generationer från H-Fönstret i Lysekil

H-Fönstret i Lysekil tillverkar underhållsfria aluminiumfönster med träklädd rumssida och överlägsen livslängd. Unik konstruktion!

H-Fönstret AB | Gåseberg 420 | 453 91 Lysekil | Tel 0523-66 54 50 | Fax 0523-478 74 | info@hfonstret.se | www.hfonstret.se

Vi erbjuder marknadens enklaste system för tillvals- & eftermarknadshantering

Minska admin och kostnader, öka er kundnöjdhet - idag!

 HomeMaker

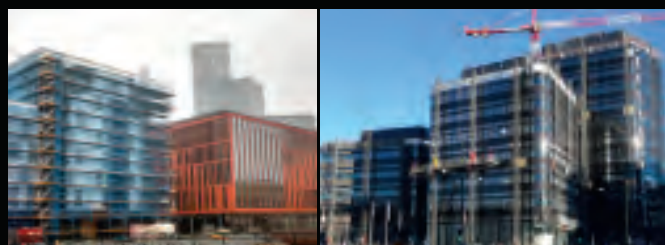
www.homemaker.io

Kompletta lösningar

VI ERBJUDER ALLT EN ARBETSPLATS BEHÖVER

Bege Plattform & Ställning AB är ett familjeägt företag med cirka 35 st anställda. Vi har 40 års erfarenhet av branschen och strävar hela tiden att vidareutbilda våra medarbetare så att de kan klara av alla typer av arbetsuppgifter.

INDUSTRIGATAN 21 | SVEDALA BOX 32 | 247 25 VEBERÖD
TEL 040-631 34 52 | INFO@BEGEAB.SE
www.begeab.se

 Bege®

Nya storkvarteret Eskilshem tillför många nya smålägenheter i Eskilstuna

Ett stenkast från Eskilstunaån och stadsparken bygger Eskilstuna kommunfastigheter ett nytt storkvarter med 189 hyreslägenheter, en förskola och tre kommersiella lokaler. Samtliga lägenheter inryms i två sammanhängande huskroppar med mellan fem och sju våningar.

AV: **ANNIKA WIHLBORG**
ILLUSTRATION: **WHITE ARKITEKTER**

Första spadtaget till det nya kvarteret, som byggs på historisk mark där Eskilstuna slott tidigare hade sin Humlegård, togs i april 2021.

Våren 2023 ska kvarteret stå helt klart. Förskolan dimensioneras för åttio barn och under fastigheten byggs ett parkeringsgarage. I Eskilshem satsar Eskilstuna kommunfastigheter

ESKILSHEM, NYBYGGNAD AV BOSTÄDER OCH FÖRSKOLA I ESKILSTUNA

Byggherre: Eskilstuna kommunfastigheter
Totalentreprenör: Skanska Sverige
Arkitekt: White Arkitekter
Omfattning: 189 lägenheter, förskola och tre verksamhetslokaler
Tidsram: Byggstart april 2021, beräknas stå klart mars 2023

mycket på smålägenheter, hela 119 av de totalt 189 lägenheterna blir enrummare. Högst upp anläggs takterrasser som samtliga boende kommer att få tillgång till. För den arkitektoniska utformningen av det nya kvarteret, som byggs på en tomt där det tidigare legat en parkeringsplats, står White Arkitekter. ■

Vi bygger kompletta stommar och goda relationer!

Benders Byggsystem levererar den prefabricerade stommen till projekt "Eskilshem". Besök oss på www.bendersbyggsystem.se!

Årets GREAT initiativ tilldelas: *Göteborgs digitala tvilling*

Göteborgs Stad vinner pris för att på ett innovativt sätt arbetat med att "ta fram en digital tvilling av Göteborg, Virtuella Göteborg. En plattform och verktyg som skapar stor nytta i Göteborgs Stads verksamheter och möjligheter till utveckling av tjänster för boende, besökare och näringsliv samt utvecklingen av Göteborg som stad".

AV: **ANETTE WENNBERG**
FOTO: **PRESSFOTO**

Priset delades ut under The GREATest Day på Lindholmen Science Park. Nätverket GREAT utgörs av näringsliv, akademi och kommuner i Västsverige. GREAT verkar för det digitala samhällets utveckling, innovation och livskvalitet för individer, företag och organisationer. Årets GREAT initiativ har delats ut sedan 2010. På plats för att motta priset, symboliserat av en glasskål, fanns Andreas Jonsson och Eric Jeansson, från stadsbyggnadskontoret i Göteborg:

– Det är inspirerande för oss som arbetat med projektet att få ett erkännande på det här viset. Att det just är GREAT som uppmärksammar vårt arbete visar också på vikten av samverkan mellan stad, akademi och näringsliv för att kunna lyckas. Tillsammans kan vi utveckla de nya lösningar som krävs för att hantera våra komplexa samhällsutmaningar, säger Eric Jeansson, projektledare Virtuella Göteborg, stadsbyggnadskontoret Göteborg Stad.

VIRTUELLA GÖTEBORG

"Visualisering av data i Virtuella Göteborg skapar stora möjligheter att öka förståelsen för hur staden fungerar idag, genom simuleringar utforska och testa hur den framtida staden ska byggas, samt via data från uppkopplade saker kunna visa och arbeta med staden i realtid", skriver juryn i sin motivering bland annat.

– Den digitala tvillingen blir en samlingsplats för all stadens data. Vi kommer att kunna skapa olika scenarier av hur den framtida staden kan tänkas se ut och fungera, vilket kommer att ge tjänstepersoner, politiker och medborgare en bättre förståelse och samsyn, som vi sedan kan ta bättre beslut ifrån, säger Andreas Jonsson, avdelningschef geodataavdelningen, stadsbyggnadskontoret.

Virtuella Göteborg är också en plattform för kommunikation och ett demokrativerktyg genom att förenkla sättet att sprida information om staden och i framtiden även möta göteborgaren i den virtuella staden. Virtuella Göteborg bidrar redan idag till den forskning som sker på Chalmers kring digitala tvillingar av städer och genom samarbete med Visual Arena på

Lindholmen Science Park har ett stort projekt utforskat möjligheterna tillsammans med näringslivet och besöksnäringen.

Tvillingen är en virtuell 3D-modell av Göteborgs hela kommun motsvarande hela 700 kvadratkilometer, byggd på stadens egen geografiska information. ■

Stöd för minskad elanvändning

Vinnova och Energimyndigheten ger stöd till 31 projekt som inom ett år ska minska elanvändning och flytta den till rätt tider på dygnet. Bland lösningarna finns reducering av effekttoppar i kommunala storkök och i skogsindustri, schemaläggning av energiminskning i byggnader och gemensamma upphandlingar av energi- och effektjänster för fastighetsägare.

AV: ANETTE WENNBERG | FOTO: ROLAND LARSSON/UNSPLASH

– Intresset har varit stort med närmare 100 ansökningar. Vi ser många projekt med potential att snabbt bidra till minskad elanvändning och som även kan ge bred och långsiktig effekt på hur vi som samhälle använder el. Vi kommer att följa upp med en demodag i slutet av 2023. Det blir spännande när lösningarna ska visas upp med fokus på hur mycket de har lyckats påverka elanvändningen, säger Erik Borälv, handläggare på Vinnova.

Satsningen kompletterar Energimyndighetens kampanj – Varje kilowattimme (kWh) räknas – genom att bidra till innovationer och projekt med varaktig påverkan på elanvändningen.

– En minskad elanvändning leder till lägre kostnader för hushåll och företag. Och när efterfrågan avtar får vi med största sannolikhet också sjunkande elpriser. Dessutom reduceras risken

för störningar i elsystemet, säger Jörgen Sjödin som är handläggare på Energimyndigheten.

EXEMPEL PÅ PROJEKT SOM FÅR STÖD ENERGITRAPPAN STORKÖK

Eskilstuna kommun får stöd för att testa ny teknik för att minska elanvändningen och sänka effekttopparna i alla kommunens storkök. Målet är att minska elanvändningen med 15 procent och effekttopparna med 30 procent i minst tre skolkök.

KOLLEKTIV INNOVATIONSUPPHANDLING

Energieffektiviseringsföretagen driver projektet. Genom gemensamma upphandlingar med inriktning på flerbostadshus kan fastighetsägare ställa högre krav, samtidigt som en mer intressant marknad öppnas för leverantörer.

LOW POWER MODE FOR BUILDINGS

Idun Real Estate Solutions AB kommer tillsammans med andra fastighetsförvaltare att ta fram verktyg för att schemalägga energiminskningar i byggnader med målet att sänka energiförbrukningen och avlasta elnätet vid behov. Samtidigt ska hyresgästerna påverkas minimalt.

MINSKA HYRESGÄSTERS ELANVÄNDNING

Nordic Behaviour Group AB utgår från beteendevetenskap för att minska hyresgästers elanvändning. Förväntade resultat är fördjupad förståelse för hyresgästers barriärer och förutsättningar, validerade digitala lösningar och spridning av denna kunskap till minst 400 bostadsbolag.

SKALBAR AFFÄRSMODELL FÖR ELEFFEKTIV VIRKESTORKNING

Alent Dynamic AB ska tillsammans med Jutos Timber AB ta fram en ny effektmodul som gör det möjligt för sågverk att flytta virkestorkarnas el- och värmeanvändning över tid för att uppnå lägre effekttoppar och möjliggöra anpassning av elförbrukningen efter varierande elpriser.

MER INFO OM SATSNINGEN

Sammanlagd budget för satsningen var 15 miljoner kronor. Cirka 100 ansökningar inkom, varav 31 projekt beviljades finansiering med vardera maximalt 500 000 kronor. ■

VI BYGGER PÅ DITT FÖRTROENDE

ARCONA

LOGISTIKCENTER

HÖGHÖJDSLYFT

GODS OCH
MASKINTRANSPORT

BYGGLOGISTIK

CONATINER

ÅTERBRUK

LEVERANSPLANERING

CHECKPOINT

Vi gör logistik enkelt!

08-505 956 00 wiklunds.se

Kronprinsen i Malmö har Årets Fasad!

Renoveringen av Kronprinsens fasad med dess nära två miljoner klinkerplattor prisas av Mur- och Putsföretagen.

AV: **AMANDA HARDWICK**
FOTO: **FOJAB/PRESSFOTO**

Kronprinsen från 1964 är ett av Malmös viktigaste landmärken. Den 27 våningar höga fasaden består av blå mosaikplattor i skiftande nyanser som ljusnar mot byggnadens topp. FOJAB fick i uppdrag av dåvarande ägarna Akelius att utreda hur den avancerade men slitna fasaden skulle kunna renoveras, för att därefter projektera ombyggnaden.

Tillsammans med samverkansentreprenören NCC och Fasadglas som tillverkade fasad-elementen utvecklade FOJAB ett system för att montera en helt ny fasad, inklusive fönster, utanpå den gamla. 1,9 miljoner nya klinkerplattor placerades ut i en mosaik som tagits fram med hjälp av en specialskrivna algoritmen. Denna utvecklades inom FOJAB CoDe, FOJAB's innovationsplattform för computational design.

MOTIVERINGEN TILL UTMÄRKELSEN:

Juryn för Årets Fasad är oerhört glada att ägaren till det vinnande bidraget av renoveringspriset

både valde att satsa framåt för ett fantastiskt projekt och löste finansieringen för insatsen. Nu skimrar och glänser det här bidraget som aldrig förr och lyfter sig själv och sin omgivning in i framtiden.

Det fina slutresultatet har möjliggjorts genom målmedveten vilja, noggrann planering och utförande tillsammans med smarta, innovativa lösningar och ett framgångsrikt samarbete genom projektet.

- Det var en utmaning att både behålla byggnadens unika karaktär, få till en effektiv

process för mönstersättningen och minimera störningarna för hyresgästerna under själva renoveringen. Med Kronprinsen visar vi att det går att förlänga livslängden på byggnader från den här tiden och från miljonprogrammet. Vi gick på den svåraste uppgiften direkt och vi är glada att juryn uppskattar resultatet, säger Andreas Jentsch, arkitekt på FOJAB och den som tog emot priset vid Årets Fasadforum.

Kronprinsen är del av ett stadskvarter som genomgår en omfattande renovering. Kronprinsen ägs numera av Heimstaden. ■

STOLT LEVERANTÖR AV

FÖNSTER & DÖRRAR

Projektet:
Kronprinsen Malmö

NorDan har marknadens bredaste produktutbud av fönster och dörrar i trä, trä/alu, hel aluminium och uPVC.

LÄS MERA OM VÅRT ATTRAKTIVA PRODUKTUTBUD PÅ WWW.NORDAN.SE

eco®
Digital ready

TID SPORT DISPLAY

*Tillverkare av Resultat-
och Tidtagningssystem
för alla sporter och
sportevenemang över
hela världen.*

WESTERSTRAND URFABRIK AB

info@westerstrand.se · 0506-480 00 · www.westerstrand.se

GOLVIVÄST ÄR DEN SJÄLVKLARA
PARTNERN FÖR GOLVENTREPRENADER
I KOMMERSIELL OCH OFFENTLIG MILJÖ

VI UTFÖR
GOLVLÄGGNING • FLYTSPACKLING
• MATTLÄGGNING • KLINKERMONTAGE

VÅRA ERFARNA GOLVLÄGGARE HAR
DECENNIER AV ERFARENHET FRÅN
ALLA TÄNKBARA BYGGPROJEKT I
KOMMERSIELL OCH OFFENTLIG REGI

VI INNEHAR BRANSCHENS AUKTORISERING
FÖR ARBETE I KOMMERSIELLA OCH
OFFENTLIGA NYBYGGEN

VI SAMARBETAR TÄTT MED DE
STÖRSTA LEVERANTÖRERNA AV ALLA
FÖREKOMMANDE GOLVTYPER.

GOLVIVÄST

www.golvivast.se

För golvläggare: Obligatoriskt hjälmkrav eller inte?

Frågan om obligatoriskt hjälmkrav för golvläggare på byggarbetsplatser är kontroversiell. I ena vågskålen ligger risken att skadas av fallande föremål. I den andra finns belastningsskador som kan leda till kroniska besvär i nacke och axlar.

AV: **ANETTE WENNBERG** | FOTO: **GOLVBRANSCHEN**

– Här är det viktigt att arbetsmiljösamordnaren på bygget gör en relevant riskbedömning från fall till fall. Golvjobbet sker ju inomhus när husen i princip är färdigställda, säger Erik Branér, jurist på Golvbranschen, GBR. Då är risken för belastningsskador på grund av hjälmens tyngd väsentligt större än att få ett fallande föremål i huvudet.

PÅGÅTT LÄNGE

Diskussionen om hjälmen som risk eller skydd har pågått länge i branschen. Vissa byggföretag tillåter inga avsteg från regeln över huvudet. Man vill undvika alla skador som man kan hållas ansvarig för - men utsätter istället golvläggaren för risken att få belastningsskador.

– Självklart ska skyddsutrustning som hjälm och även skyddsskor vara på utomhus på byggarbetsplatsen och överallt där det finns en olycksrisk. Men vid inomhusjobb i en nästan färdigställd lägenhet är risknivån en helt annan. Där bör byggföretaget bevilja undantag.

Arbetsmiljöverket har riksdagen och regeringens uppdrag att se till att företagen följer lagar och regler på arbetsmiljöområdet och utformar föreskrifter som skyddar arbetstagaren mot farliga inslag i arbetsmiljön.

Verket har tagit fram ett ställningstagande om hjälmar på byggarbetsplatser vid påfrestande arbetsställningar. Man skriver att arbetsgivaren ska göra en riskbedömning innan arbetet startar och konstaterar att hjälmen i vissa lägen kan

göra mer skada än nytta. Risken för belastningsbesvär i nacke och axelparti ökar. Det gäller särskilt vid jobb när huvudet är framåtlutat, en typisk arbetsställning för golvläggare vid svetsning av plastmatta.

STÖD FÖR UNDANTAG

Det innebär att det finns stöd för undantag från det stränga hjälmkravet.

– Arbetsmiljösamordnaren på byggföretaget kan kräva att alla har hjälm, överallt och hela tiden, men ställningstagandet från Arbetsmiljöverket visar tydligt att en riskbedömning från fall till fall är viktig, säger Erik Branér. Om risken är större än skyddet finns möjlighet att få undantag från hjälmkravet. ■

Heliuz Panel

Den effektiva och eleganta lösningen
för uppvärmning och kylning

Nyhet

Flexibilitet i planering, genomförande och drift

Takpanelerna ger inte värme via konvektion, utan via strålningvärme. Med användning av tillvalet kylningsläge flödar kylt vatten genom panelerna och genom naturlig kylningskonvektion strömmar kyld luft långsamt nedåt. Takpanelerna säkerställer därmed en konstant och behaglig temperatur utan drag eller störande ljud.

Tack vare sin modulära design och låga vikt kan takpanelerna uppfylla en mängd olika krav för kontor och kommersiella utrymmen. De kan till exempel kompensera för värmeförlust vid områden nära ytterdörrar och fönster.

Systemet kan också snabbt ändras eller utökas vid om- och tillbyggnader av kommersiella ytor, och därmed anpassas till förändrade användningsbehov. Dessutom planeras integrering av belysning och byggnadsteknik, som exempelvis rökdetektorer och sprinklersystem. Takpanelerna blir på så sätt en del av ett helt koncept som är betydligt mer än bara luftkonditionering.

Ett underhållsfritt system med lång livslängd.
Och inte minst kostnadseffektivt.

www.purmo.se

Scanna QR-kod eller
klicka för att läsa mer

comfort delivered by **PURMO**

Sveriges största fossilfria entreprenad: Slakthusområdet i Stockholm

35 000 maskintimmar för grävmaskiner och lastbilar ska omvandlas när stadsutvecklingsprojektet Slakthusområdet går över till fossilfri entreprenad. Det motsvarar utsläpp från 35 lastbilar som kör åtta timmar om dagen under ett helt år. Pilotprojektet genomförs av Stockholms stad och Skanska där syftet är att driva på utvecklingen av fossilfria entreprenader. Bland annat ska en ny eldriven grävmaskin från Volvo Construction Equipment användas i projektet.

AV: **ANETTE WENBERG** | FOTO: **SKANSKA**

Det över 100 år gamla Slakthusområdet i Stockholm ska omvandlas till en urban stadsdel med 3 000 bostäder och 14 000 arbetsplatser och stå helt klart år 2033. I en stor upphandling där projektet totalt ska schakta 75 000 ton berg och 96 000 ton jord har Stockholms stad ställt krav på fossilfri anläggningsentreprenad.

– Vi vill driva på utvecklingen av fossilfria entreprenader, och det kan vi göra genom att ställa krav i upphandlingar. I den här entreprenaden ska stora mängder berg och jord

schaktas bort och då är ett av kraven att minst tio procent av maskintimmarna ska vara drivna på el. Dessutom ska 95 procent av massorna som används till gator återanvändas direkt på plats, säger Anders Österberg (S), biträdande finansborgarråd och ordförande i exploateringsnämnden i Stockholms stad.

MINSKA KLIMATPÅVERKAN

I projektet samarbetar Stockholms stad och Skanska med Volvo Construction Equipment för

att minska klimatpåverkan. Den totala koldioxidbesparingen i projektet är över 2 000 ton CO₂-utsläpp, vilket motsvarar utsläpp för 35 lastbilar som kör åtta timmar om dagen under ett år.

– Det är Sveriges största testbädd i stadsmiljö för fossilfri entreprenad där vi ska omvandla nästan 35 000 maskintimmar till fossilfria. Vi vill utmana byggnormer och hitta nya innovationer och det gör vi i samarbete med bland andra Volvo CE som levererar en helt ny elgrävare, och Sandvik som använder en elektrifierad borrhög.

Lisa Kroon,
projektchef på Skanska.

Slakthusområdet i Stockholm.

Alla våra andra maskiner kör på det förnybara drivmedlet HVO100*, säger Lisa Kroon, projektchef på Skanska.

Slakthusområdet blir det första anläggningsprojektet i Sverige som använder Volvo CE:s nya helelektriska grävmaskin EC230. Den släpptes i

en förserie på den norska marknaden tidigare i år, men är ännu inte tillgänglig på den svenska marknaden.

- Den här typen av upphandling som Stockholms stad har gjort av fossilfria entreprenader kan bidra till ett genombrott i omställ-

ningen till eldrivna maskiner. Maskinen ska bidra till 2 700 fossilfria timmar i projektet, säger Fredrik Tjernström, ansvarig för Electromobility Solutions Sales på Volvo CE. ■

CONTUB AB
Hemgatan 57 • 784 73 Borlänge • Tel: 0243-921 93 • www.contub.se

NSM NATURSTEIN
MONTERING

CITYKOPIA
KOPIOR MED OMTANKE
VI UTFÖR RITNINGSKOPIERING TILL HELA SKÅNE

Visionsbild inifrån ett framtida Nobel Center som ska byggas längs Stadsgårdskajen vid Slussen i Stockholm.

Sweco bistår i utvecklingen av nya Nobel Center

Sweco Architects vinner uppdraget att som svensk genomförandearkitekt till den internationella arkitektfirman David Chipperfield Architects i Berlin, bistå i utvecklingen av nya Nobel Center.

AV: ANETTE WENBERG | ILLUSTRATION: TMRW | FOTO: ANNA W THORBJÖRNSSON

Ulla Bergström, divisionschef Sweco Architects.

Nya Nobel Center, som kommer att ligga vid Slussen i Stockholm, ska bli ett hus för vetenskap, kultur och dialog. Det planeras för en bred publik verksamhet med utställningar, skolprogram, föreläsningar och samtal om framtidens stora frågor. Ambitionen är att byggprocessen och byggnadens hela livslängd ska vara så hållbar som möjligt.

Sweco Architects uppdrag är processledning för att definiera Nobel Centers hållbarhetsmål, exempelvis energiförbrukning, koldioxidutsläpp, social hållbarhet och materialval. Uppdraget är också att processleda framtagande av Nobel Centers verksamhetsprogram, bland annat att identifiera vilka aktiviteter som ska finnas i huset, hur dessa ska samspela med varandra, hur stora ytor som behövs samt flöden i byggnaden. Därutöver kommer Sweco att ha en samordnande roll för att bistå med rådgivning gällande anpassning till lokala förhållanden och svenska regelverk.

FÅ FÖRTROENDET

– Att få förtroendet att jobba i detta högprofilerade projekt tillsammans med David Chipperfield Architects är en stor fjäder i hatten för Sweco Architects. Med kreativ processledning ska vi bistå Nobelstiftelsen att utveckla nya Nobel Center till en hållbar, interaktiv, internationell mötesplats, säger Ulla Bergström, divisionschef för Sweco Architects.

– Vi är glada över att samarbeta med Sweco Architects som vår lokala partner för att skapa Nobel Center. Deras omfattande expertis och lokala kunskap kommer att vara ett essentiellt stöd i ett så speciellt och viktigt projekt, säger Christoph Felger, partner och designchef för David Chipperfield Architects Berlin.

Nobelstiftelsens ambition är att Sweco även ska bistå i kommande skeden av projektet, det vill säga programhandling, systemhandling, bygghandling och relationshandling samt vara David Chipperfield Architects lokalarkitekt för att genomföra deras arkitektoniska gestaltning.

Sweco bidrar med arkitektkompetens inom processledning, hållbarhet, BIM och projektsamordning. Uppdraget startade i september 2022 och pågår till juni 2023 med möjlig förlängning till 2029. Byggstart är planerad till 2026 och invigning 2029. Nobelstiftelsen är uppdragsgivare. ■

FLOBY DURK AB

Produktion och försäljning av

- Exklusiva inomhustrappor • Spiraltrappor
- Spiraltrappor av gjutjärn • Raka trappor
- Specialtrappor i olika utföranden
- Industri- och utrymningstrappor
- Slitsdurk till industrigolv • Byggtrappsteg
- Handikappramer • Gångbroar • m m

TRAPPOR

Tel 0515-408 20 | E-post: info@flobydurk.se

www.flobydurk.se

Temporära Östermalmshallen prisas på återvinningsgala

På årets återvinningsgala hyllades hjältarna i återvinningsbranschen. Wallenstam vann i kategorin årets cirkulära bygginitiativ med Östermalmshallens tillfälliga saluhall som blev padelhall.

AV: ANETTE WENBERG | FOTO: WALLENSTAM

MOTIVERINGEN LYDER:

När anrika Östermalmshallen i Stockholm skulle renoveras 2016 byggdes en tillfällig saluhall på Östermalms torg. När renoveringen fyra år senare var klar köpte Wallenstam den stilrena byggnaden i trä och kanalplast. Ett år efter köpet står hallen klar med ny funktion i form av Östermalmshallens padel i Mölnlycke.

Hållbarhet och återbruk har varit en ledstjärna genom hela projektet. Inredning och allt annat material har återbrukats, återvunnits eller sålts.

– Östermalmshallen padel är ett hållbart projekt från start till mål och ett av Sveriges största återbruksprojekt där en unikt stor byggnad kunnat återanvändas för ett nytt syfte, säger Karin Mizgalski, hållbarhetschef på Wallenstam.

När anrika Östermalmshallen i Stockholm skulle renoveras 2016 byggdes en tillfällig saluhall på Östermalms torg. En byggnad som ritades av Tengbom Arkitekter och som blivit flerfaldigt prisbelönad för sin arkitektur. När renoveringen fyra år senare var klar förvärvade Wallenstam den stilrena byggnaden i trä. Ett år efter förvärvet stod hallen klar med ny funktion i form av Östermalmshallen padel i Mölnlycke.

På plats för att ta emot priset för Årets Cirkulära bygginitiativ från vänster Johan Wuollet, ansvarig projektledare på Wallenstam, Karin Mizgalski, hållbarhetschef på Wallenstam och Niklas Evheden som driver Östermalmshallen Padel.

I kategorin årets cirkulära byggalternativ på Återvinningsgalan utgår juryn från hur cirkulära flöden har prioriterats i ett ombyggnads- eller renoveringsprojekt. Det kan exempelvis gälla återbruk, inbyggande av förnyelsebara material eller användning av cirkulär design. ■

Vi är specialiserade på fogfria golvläggningar för industri och offentliga miljöer i Dalarna.

Har du funderingar på att lägga in nytt golv på arbetsplatsen eller i hemmet så tveka inte att kontakta oss.

070-640 53 83 | dalafogfriagolv.com

eradur

DFG
DALA FOGFRIA GOLV
Industrigolvspecialisten

SPECIAL ÄR STANDARD.

Entrépartier i EK och invändiga glaspartier

Se referensbilder på www.nibema.se

Wihlborgs bygger Mobilitetshubb

I mars 2023 påbörjar Wihlborgs bygget av en mobilitetshubb som en del av det planerade kontorshuset Vista (Bläckhornet 1) i Hyllie.

AV: ANETTE WENBERG
FOTO: WIHLBORGS FASTIGHETER

Mobilitetshubben i de nedersta våningarna av Vista kommer att innehålla cirka 430 parkeringsplatser, 45 laddplatser med förberedelser för fler, bil- och cykelpoollösningar, samt cykelparkering med möjlighet till omklädning och dusch.

Från mobilitetshubben kommer det att finnas direkt access till trapphus och husets kontorslokaler.

MOBILITETSHUBBEN BERÄKNAS VARA FÄRDIGSTÄLLD I SLUTET AV 2024

– Hyllie är en stadsdel med höga hållbarhetsambitioner och svårslaget kommunikationsläge, något vi vill vara med och utveckla vidare. För den som ska till Vista ska det vara en självklarhet att kunna göra det på ett klimatsmart och bekvämt sätt, oavsett om det är med cykel, tåg, buss eller elbil. Därför gör vi nu en stor satsning på mobilitetslösningar, säger Ulrika Hallengren, vd för Wihlborgs.

Vista är Wihlborgs fjärde kontorshus i Hyllie med planerad byggstart hösten 2023. Huset blir det första som möter den som kommer över bron från Danmark och kommer certifieras enligt Miljöbyggnad Guld, WELL och NollCO2. ■

Med handen på hjärtat, är du verkligen helt nöjd med din nuvarande personalliggare?

"Vi hade en personalliggare som var knölig, så jag letade efter något annat. Vi ville ha något i mobilen, och vi bestämde oss för att prova Hardhat ID06. Det var väldigt enkelt, jag var igång på fem minuter. De på bygget installerade appen själva i sina mobiler och var igång direkt. Och vi gillar skarpt att den påminner om att stämpla in och ut. Hardhat ID06 är helt klart den bästa personalliggaren vi kört. Jag kan rekommendera den varmt."

- Jörgen Axelsson, Bravida

<https://hardhat.io/id06>

**“The details are not
the details. They
make the design”**

- Charles Eames

Även om detaljer bara är en liten del av helheten, kan de göra eller förgöra den. Dörrbeslag är en sådan detalj och spelar en viktig roll för helhetsupplevelsen. Det är delvis tack vare samarbetet med flertalet designers som FORMANI®s produkter har etablerat sig inom designvärlden att vara mer än just en detalj.

FORMANI har tillsammans med Göthes Industribeslag nu utvecklat och lanserat en serie designtrycken och beslag anpassade för skandinavisk låsstandard. Med FORMANI får du en genomgående design på beslagen i hela huset, från dörr och fönster till badrumsinredning.

För katalog skriv gärna till patrik.ostlund@gothes.se

Göthes Industribeslag AB är exklusiv återförsäljare för **FORMANI** i Sverige

FORMANI®

 GÖTHES
INDUSTRIBESLAG

www.gothes.se

Huvudkontor: Roxnäs vägen 14, 791 44 Falun • Lager: Falun & Stockholm

Försäljningskontor: Falun | Stockholm | Göteborg | Malmö | Huskvarna

Telefon: 010 - 483 40 00 • 010 - 483 40 25 • order@gothes.se

94 projekt tävlar i Årets Bygge 2023

Byggindustrin fick in hela 94 tips på projekt som nu är med och tävlar i Årets Bygge 2023.

Välkommen att ta del av hela listan som är fylld av samverkan, arkitektur, skaparglädje och kvalitetsbyggande i världsklass.

AV: ANETTE WENNBERG

FOTO: ARTEM LABUNSKY/UNSPLASH

PROJEKTEN ÄR UPPDELADE

I SEX KATEGORIER:

- Bostäder
- Hotell och kontor
- Infrastruktur
- Industribyggnader, logistik, butik
- Samhällsfastigheter
- Renovering

I tävlingen presenteras en vinnare i varje kategori samt en samlad totalvinnare.

Likt tidigare år granskas alla projekt utifrån våra fem kriterier: arbetsmiljö, hållbarhet, tid/kvalitet/budget, teknik/innovation och samverkan. Årets Bygge-jury består av Byggindustrins redaktion. Vinnarna koras den 28 mars vid prisutdelningen på Byggindustrins nya mötesplats Construction Summit. ■

Vi vill vara en föregångare i bygg- och fastighetsbranschen till effektiva, miljövänliga och motståndskraftiga fastigheter för människor att må bra i. Vi är samhällsbyggnadskonsulterna.

bengtdahlgren.se

B BENGTD
DAHLGREN

- Totalentreprenör inom prefabricerade stommar och stålkonstruktioner
- Nyckelfärdiga stålhallar
- Montage
- Tillverkning

Poseidon planerar att bygga 130 hyresrätter på Masthuggskajen.

Masthuggskajen

– omvandlas till grön och dynamisk stadsdel

2019 inleddes utvecklingen och omvandlingen av Masthuggskajen, ett av Göteborgs största pågående stadsutvecklingsprojekt som ska få stadens centrum att expandera västerut. Befintliga kvarter kompletteras med nya bostäder, restauranger, förskolor, kontorsfastigheter och hotell. I Masthuggskajen planeras dessutom två nya parker och ett levande kajstråk längs med älven.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **KANOZI ARKITEKTER** | **RIKSBYGGEN**

Utbyggnaden av Masthuggskajen väntas pågå till 2030 och inkluderar 1300 nya bostäder, uppemot 6000 nya arbetsplatser, två förskolor, ett hotell och två nya parker: Järnvägsparken och Masthuggsparken. Det område som nu befinner sig under utveckling sträcker sig från Järntorget i öster till utkanten av Stigberget i väster. Ett mål med omvandlingen och förtätningen av Masthuggskajen är att länka samman staden med

vattnet på ett tydligare sätt genom att flytta stadsbebyggelsen närmare älven.

EN NY HALVÖ ANLÄGGS

De första kontorsfastigheterna längs med Masthuggskajen stod inflyttningsklara 2022 och de första bostadskvarteren beräknas vara färdigbyggda 2023. Som en del av nya Masthuggskajen anläggs även en ny halvö, där grundläggnings-

Först ut bland Riksbyggens projekt vid Masthuggskajen blir en bostadsrättsförening med sammanlagt 135 lägenheter.

arbetena inletts under 2022. Bakom utvecklingen av Masthuggskajen står Göteborgs Stad och Älvstranden Utveckling i samarbete med ett konsortium av olika byggherrar.

ÖKAR TILLGÄNGLIGHETEN TILL VATTNET

En övergripande vision är att Masthuggskajen ska bli grönare och erbjuda mer plats för människor att mötas och umgås. Det nya kajstråket ska dessutom öka tillgängligheten till vattnet. Göteborgs Stad strävar efter att göra Masthuggskajen till en attraktiv stadsdel för cyklar, gångtrafikanter och kollektivtrafik.

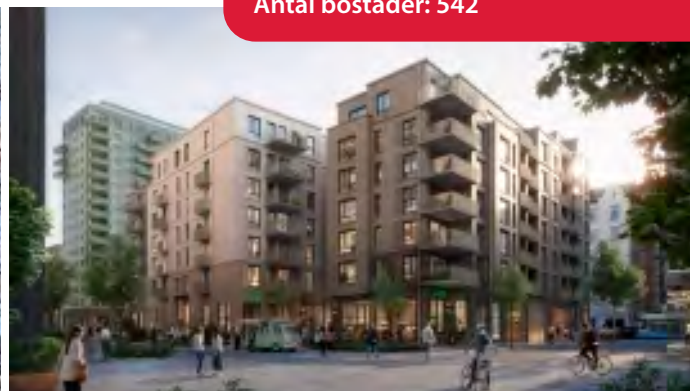
Man planerar nya spårvagnshållplatser och anlägger flera nya cykelstråk. Masthuggskajens största park, Järnvägsparken, får en yta på 6000 kvadratmeter och byggs på överdäckningen av Götatunneln. ■

Riksbyggen ska bygga flera kvarter på Masthuggskajen.

Utbyggnaden av Masthuggskajen väntas pågå till 2030.

Riksbyggen bygger 500 bostäder – på Masthuggskajen

På Masthuggskajen i centrala Göteborg mellan älven, långgatorna och Järntorget tar en helt ny, levande och grön stadsdel form. Här planerar Riksbyggen för drygt 500 nya bostäder fördelade på fem kvarter.

Först ut är kvarteret Sydney, som byggstartades under hösten 2022. Det blir en blandning av klassisk och modern arkitektur med fyra byggnader runt en upphöjd och avskild innergård. Tolv lägenheter högst uppe i husen får egna, privata takterrasser. I entréplanet blir det en Coop-butik på hela 1 800 kvadratmeter och i källarplan ett välutrustat cykelgarage. Hållbarhetsaspekten finns med som en röd tråd i projektet, vilket visar sig i allt från valet av klimatförbättrad betong till solceller och sedumväxter på taken. Säljstarten är planerad till 2023 och de första "Sydneyborna" beräknas kunna flytta in i början av 2025. Unga vuxna har möjlighet

att hyrköpa sin lägenhet – alltså hyra först och köpa senare, till ett fast förutbestämt pris.

Masthuggskajens högsta bostadshus. Nästa projekt på Masthuggskajen sker i samarbete med Elof Hansson Fastigheter. Två byggnader på 17 respektive 18 våningar, vilket gör projektet till det högsta bostadshuset i området. Det blir lokaler, hyresrätter och bostadsrätter i samma byggnad. Bostadsrätterna som ligger överst i husen får en fantastisk utsikt över staden, älven och hamninloppet. Byggstart är planerad till 2023.

En ny halvö tar form. Vid Rosenlundskanalen byggs nu en ny halvö, där kommer Riksbyggen att uppföra en bostadsrättsförening i ett helt unikt, vattennära läge. Byggstart är planerad till 2025 när mark och grund är färdigställd. Hela halvön med alla kvarter och hus beräknas ska vara klar omkring 2030.

DRAKEN VID JÄRNTORGET

– blir Göteborgs högsta hotell

Visionbild över Clarion Hotel Draken och dess omgivning.

Visionbild. Här syns bland annat indrag i fasaden.

Med bygghissen får man en föräning över den fantastiska utsikten man kommer att få från shuttlehissarna.

Hösten 2023 invigs Clarion Hotel Draken i Göteborg. Hotellet blir över 100 meter högt och ligger i anslutning till Järntorget och den nya Masthuggskajen.

AV: **SOFIA GAD** | ILLUSTRATION: **ERSÉUS ARKITEKTER/ ADORE ADORE**
 FOTO: **BERT LEANDERSSON**

Clarion Hotel Draken är ett samarbete mellan Balder, Nordic Choice Hotels och Folkets Hus Göteborg. Det nya hotellet med 33 våningar har ritats av Erséus Arkitekter och byggs vid den gamla ikoniska biografen Draken. Hotellet får flera publika plan som är öppna även för gäster som inte bor på hotellet. På entréplan kommer gästerna att mötas av en inbjudande lobby och en bistro.

– Ambitionen är att hotellet ska bli göteborgarnas nya vardagsrum, där man kan träffas för en after work eller en trevlig middag, säger Martin Lafveskans, arkitekt på Erséus Arkitekter.

På våning 32 och 33 ligger hotellets andra restaurang med tillhörande skybar och takterrass. Där kan gästerna njuta av mat och dryck, samt en fantastisk utsikt över staden och hamninloppet. På våningen under finns en unik festvåning för stora fester och evenemang.

– Hotellet blir ett av Göteborgs landmärken. Tanken har varit att komplettera kvarteret med en hög byggnadsvolym med tydlig geometrisk form och som på ett fint sätt knyter an till befintlig byggnation.

RELIEFFEFFEKT GER LIV OCH VARIATION
 Hotellbyggnaden får ett två våningar högt sockel-

motiv med fasadmaterial av natursten. Valet av sten är för att efterlikna den Ekebergsmarmor som finns i fasaden på kringliggande byggnader. Ovanför sockelvåningarna får fasaden våningshöga partier av glas och bronsfärgad metall.

– Tack vare utanpåliggande vertikala lameller får fasaden en relieffeffekt som ger ytan liv och ombyttligt utseende när man rör sig kring byggnaden.

Mot norr är hotellets fasad indragen i de nedersta fem våningarna för att inte skymma sikten i det gångstråk som går västerut. Byggnades två översta våningar får ett överhäng på 3,5 meter mot väster.

DRAKENS 50-TALS KARAKTÄR BEVARAS

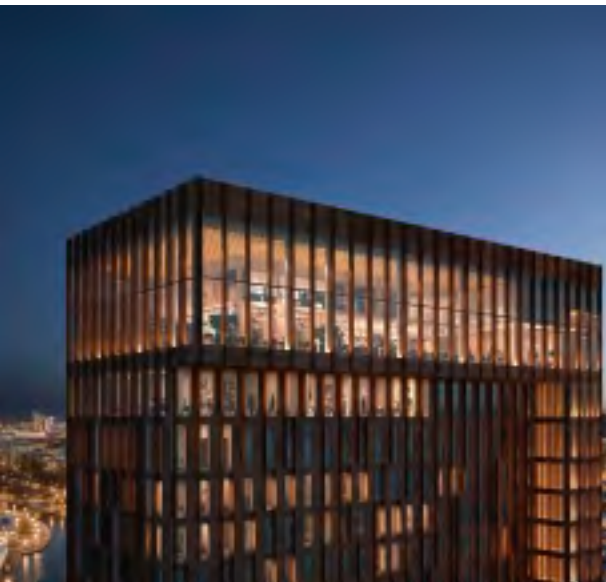
Utöver Hotel Clarion Draken kompletteras även Folkets Hus nuvarande konferensanläggning, vilket gör att Folkets Hus lokaler kan nyttjas på ett bättre sätt. Konferensdelen består av biograf Draken tillsammans med befintliga och nya

”

Tack vare utanpåliggande vertikala lameller får fasaden en relieffeffekt som ger ytan liv och ombytligt utseende när man rör sig kring byggnaden.”

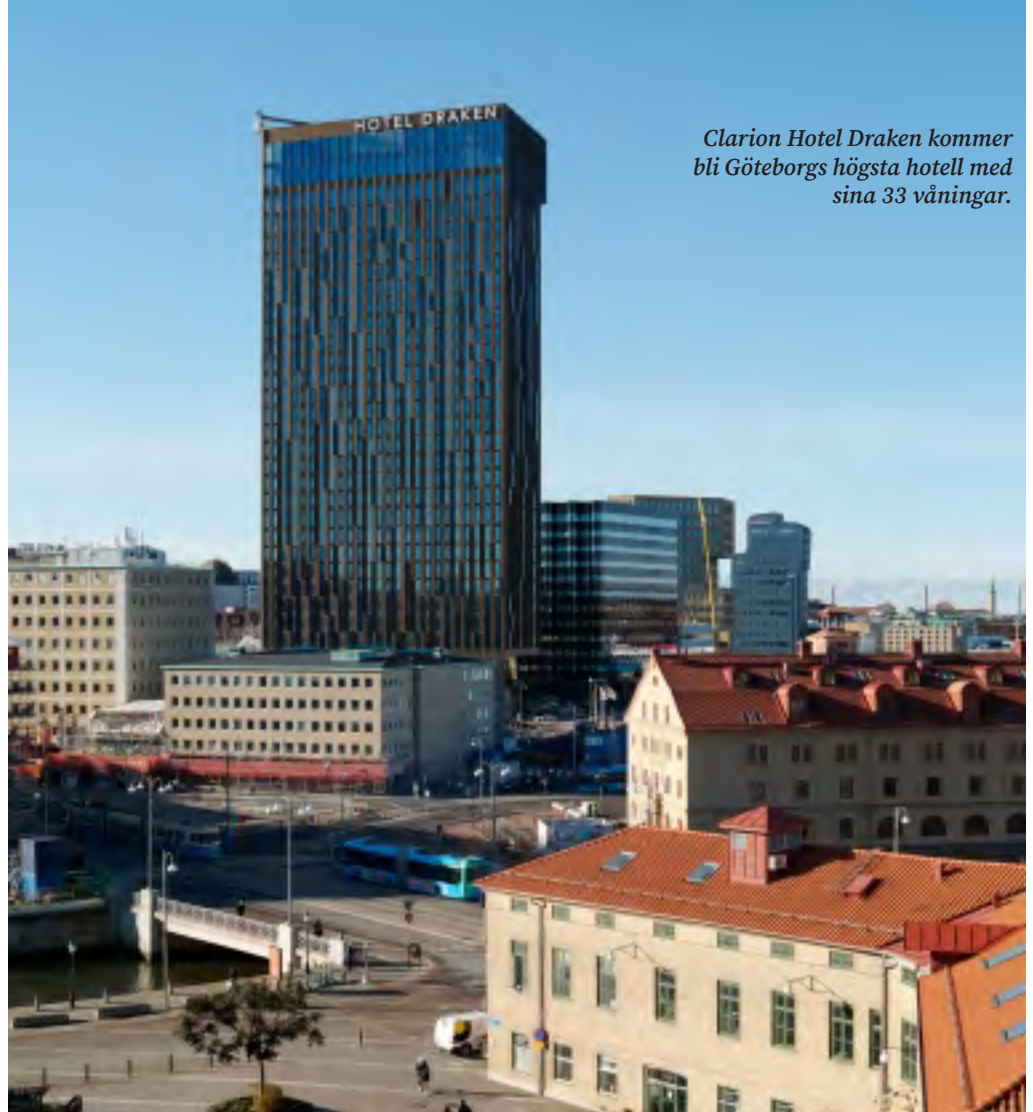

Visionbild. Här syns bland annat restaurangen på översta våningen. Våningen under är ett av hotellets konferensplan.

FAKTA - CLARION HOTEL DRAKEN

Byggherre: Fastighets AB Balder
Arkitekt: Erséus Arkitekter
Hotelloperatör: Nordic Choice Hotels
Antal hotellrum: 474, varav 3 sviter
Antal våningar: 33
Konferensplatser: Cirka 1 200
Byggstart: September 2019
Invigning: Hösten 2023

Clarion Hotel Draken kommer bli Göteborgs högsta hotell med sina 33 våningar.

Vi har haft förtroendet att upprätta bygg- och rumsbeskrivningar för Hotel Draken

Vi gör AMA-beskrivningar i projektets samtliga skeden – i tätt samarbete med beställare och övriga projektörer

www.caconsult.se

konferensrum en trappa upp samt av en konferensvåning på plan 32. Hotelldelen är sammanbyggd med Folkets Hus huskropp och skapar en bra helhet.

– Det har varit viktigt för alla i projektet att behålla biograf Drakens klassiska 50-tals karaktär och brygga samman med en nutida design.

UTGÖR ETT VIKTIGT BLICKFÅNG

Clarion Hotel Draken kommer att utgöra ett viktigt blickfång i området längs Masthuggskajen med bostäder, butiker, restauranger och kontor som binder samman Järntorget, Långgatorna och hamnen.

– Det blir även två shuttlehissar på utsidan av byggnaden med en fantastisk utsikt. De snabba panoramahissarna leder raka vägen upp till restaurangen och skybaren på högsta våningen, avslutar Martin Lafveskans. ■

ALLAKUSTIK
 under(bara)tak

- Skapar skönhet med undertak till Hotell Draken

Ocean Plastic. Renare hav – med ett knapptryck

ELKO Ocean Plastic är en ny serie elmateriel av återvunnen havsplast som värnar om haven och bidrar till en mer hållbar framtid för djurliv och ekosystem.

elkoceanplastic.se

Vågsymbol präglad på fronten.

WWW.ELKO.SE | 08-449 27 27

 ELKO AB

CLARION HOTEL

DRAKEN VALDE CUBU FLEX LISTER FRÅN DÖLLKEN

Tre anledningar varför Fastighets AB Balder, Nordic Choice Hotels och K21 valde Cubu Flex:

1. Hållbarhet

– En kärna av HDF med ett hölje av polypropylen gör att Cubu Flex är extremt slagtålig. Den är hel och snygg, många, många år längre än motsvarande trälist.

2. Anpassningsbar

– Vi kan leverera Cubu Flex med fler än 300 olika dekorer eller anpassa en helt egen dekor, och samtliga NCS och RAL färger.

3. Resultatet

– Cubu Flex lister monteras enkelt fast med vår limpistol och har läppar som sluter tätt mot golv och vägg. Hörnen geras med vårt gerverktyg. Det ger ett fantastiskt resultat och snabb enkel installation utan fogning.

Inga glipor eller stift och spikplugg. Cubu Flex är snickarens och fastighetsägarens dröm!

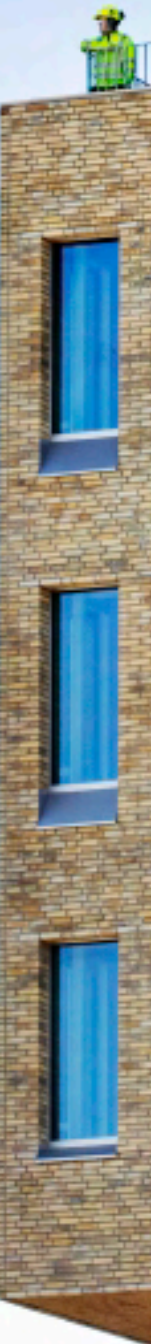
www.doellken.se

Döllken Profiles

SURTECO GROUP

Masthuggskajens nya kontorshus

Brick Studios tar för sig i stadsrummet

”Högdelen i Brick Studios utgörs av en nästan sextio meter hög platsmurad tegelfasad. vilket är unikt.”

Ytterligare ett nytt kontorshus som växt fram i Masthuggskajen är Brick Studios, som med sina 16 000 kvadratmeter fördelat på femton våningsplan och en arkitektonisk utformning som verkligen tar för sig blir en karaktärsbyggnad i den nya stadsdelen.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **WHITE ARKITEKTER** | FOTO: **NCC**

Brick Studios har, liksom grannfastigheten Våghuset, ritats av White Arkitekter. Brick Studios är Göteborgs högsta hus med en platsmurad tegelfasad och den arkitektoniska utformningen har inspirerats av den befintliga bebyggelsen i den närliggande stadsdelen Linné samt tegelbyggnaderna längs med Göteborgs välkända långgator. Den karakteristiska gula tegelfasaden anknyter även till Göteborgs rika tegeltradition och formen på byggnaden ger illusionen av tegelstenar som staplats på hög.

– Högdelen i Brick Studios utgörs av en nästan sextio meter hög platsmurad tegelfasad, vilket är unikt. Det är roligt att utveckla såväl Våghuset som Brick Studios eftersom det är två fastigheter med unika karaktärer som kommer att utgöra ett bra komplement till den övriga bebyggelsen i Masthuggskajen, säger Martin Sandberg, NCC:s projektledare för Brick Studios.

NCC:s ambition är att kontorshusen ska leva såväl dagtid som kvällstid, vilket de publika verksamheterna på gatuplan bidrar till. NCC har

även tagit första spadtaget till en tredje kontorsfastighet i Masthuggskajen, Habitat 7, som blir ett hus i trä.

FLEXIBEL PLANLÖSNING GER FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR SPONTANA MÖTEN

Även Brick Studios byggs med högt ställda hållbarhetsambitioner, fastigheten är certifierad enligt BREEAM nivå excellent. Samtliga våningsplan karakteriseras av en flexibel planlösning som på ett smidigt sätt kan utformas utifrån

EUVENT
LUFTBEHANDLING & SERVICE

” Det är roligt att utveckla såväl Våghuset som Brick Studios eftersom det är två fastigheter med unika karaktärer som kommer att utgöra ett bra komplement till den övriga bebyggelsen i Masthuggskajen.”

LYFTBOLAGET

Logistiktjänster från planering till utförande

Leveransplanering — Intransporter — Lyfttjänster

Vi tackar NCC för förtroendet på Våghuset & Brick Studios

olika hyresgästers önskemål. Ambitionen från White Arkitekters sida var även att skapa en planlösning som uppmuntrar till gemenskap, spontana möten, erfarenhetsutbyte och nätverkande.

Delar av gatuplanet kommer att vara tillgängligt för allmänheten och innehåller lokaler där exempelvis gym och restauranger kan bedriva verksamhet. ■

FAKTA – BRICK STUDIOS, NYBYGGNATION AV KONTORSFASTIGHET I MASTHUGGSKAJEN, GÖTEBORG

Byggherre: NCC

Totalentreprenör: NCC

Arkitekt: White Arkitekter

Omfattning: 16 000 kvadratmeter

Tidsram: Byggstart september 2019, står klart december 2022

Det här är starten för Trebex 2.0!

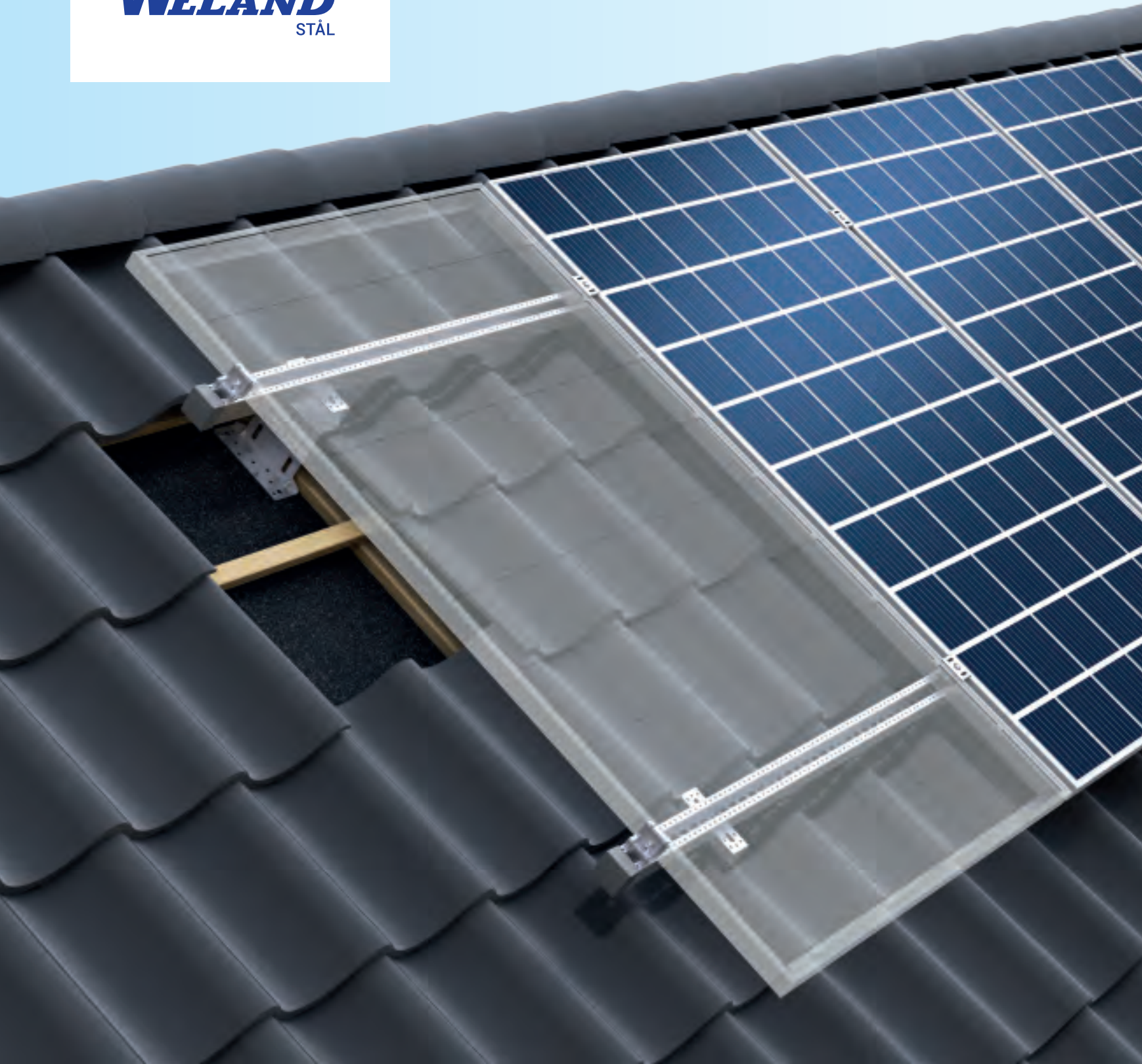
Under 2023 presenterar vi flera nyheter som tar Trebex till nya höjder!

Brick Studio är Sveriges högsta tegelbyggnad. Byggt och murad med 64 meter hög murarställning från Trebex i stolt samarbete med Murbiten Ställning.

021-38 25 40 | kontakt@trebex.se | www.trebex.se

INFÄSTNINGSSYSTEM FÖR SOLPANELER

Vårt parallella infästningssystem för solpaneler är anpassat för att klara det tuffa nordiska klimatet med snö och hård vind. Systemet passar alla tak och alla typer av solpaneler, och självklart har vi valt material med stor omsorg.

VÅGHUS

*Ett av Masthuggskajens
första kontorshus:*

DET *spektakulära* VÅGHUSET

I direkt anslutning till Järntorget står ett av Masthuggskajens nya landmärken: det innovativa kontorshuset Våghuset. NCC är byggherre för fastigheten, som, tillsammans med grannfastigheten Brick Studios, blir två av de första kontorshusen i den nya stadsdelen. Våghuset är en modern och hållbar kontorsfastighet med en annorlunda fasad som drar blickarna till.

AV: **ANNIKA WIHLBORG**

ILLUSTRATION: **WHITE ARKITEKTER/WALK THE ROOM** | FOTO: **NCC**

Det tretton våningar höga Våghuset, som har ritats av White Arkitekter, har en spektakulär gestaltning med sin glasade, böljande och vågformade fasad. Inspirationen till den vågformade utformningen har White Arkitekter hämtat från vattnet och älven, som är stadens hjärta och ett av Göteborgs starkaste kännetecken. Tanken är att fasaden ska spegla vattnets liv och rörelse och i augusti 2022 flyttade de första hyresgästerna in. Ljussättningen av fasaden på kvällstid tillför ytterligare en dimension till Våghusets stilfulla karaktär.

INFLYTTNING

– Våghuset driftsätts och tas i bruk i december 2022, därefter flyttar hyresgästerna in successivt fram till sommaren 2023. Vår ambition är att Våghuset tillsammans med grannhuset Brick Studios ska utgöra två självklara nav i den nya Masthuggskajen. Dessa två fastigheter utgör den första delen av Masthamnsgatan, som tar sin början vid Järntorget. Vi hoppas att de hyresgäster som flyttar in i de publika lokalerna på gatuplan ska bidra till mångfalden och dynamiken i den nya stadsdelen, säger Martin Sandberg, NCC:s projektledare för Våghuset.

LÄNKAS SAMMAN MED BRICK STUDIOS

Våghuset länkas samman med Brick Studios via en lägre byggnad där det även finns en gemensam takterrass för hyresgästerna i båda fastigheterna. Våghuset har byggts med höga hållbarhetsambitioner, fastigheten är BREEAM-certifierad på nivå excellent.

Miljömärkningen går helt i linje med det faktum att Masthuggskajen är det första svenska stadsutvecklingsprojektet som har certifierats av Citylab för hållbar stadsutveckling. ■

FAKTA - VÅGHUSET, NYBYGGNATION AV KONTORSFASTIGHET PÅ MASTHUGGSKAJEN, GÖTEBORG

Byggherre: NCC

Totalentreprenör: NCC

Arkitekt: White Arkitekter

Omfattning: 11 000 kvadratmeter

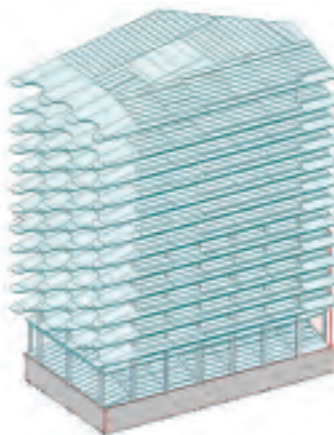
Tidsram: Byggstart september 2019, står klart december 2022

De första hyresgästerna flyttade in i Våghuset redan i augusti 2022.

StruSoft

Analys och dimensionering av Våghuset är utförd i FEM-Design. Nyfiken på att testa? Få din trial på www.strusoft.com idag!

 FEM-Design

VI INREDER OCH UTRUSTAR FRAMTIDENS MÖTESPLATSER!

Har du en ny lokal eller går du i renoveringstankar?
Vill du skapa en motiverande och kreativ miljö? Med över 60 års samlad
erfarenhet och över 600 nöjda kunder inom kontor, hotell, restaurang
och café så vet vi vad som behövs för just din verksamhet.

LÄS MER PÅ WOKK.SE

WOKK

Vi är specialister på prefabricerade stommsystem

Vi skapar unika lösningar utefter våra kunders förutsättningar.
Välkommen att kontakta oss!

info@prefabsystems syd.se | www.prefabsystems syd.se

 prefabsystem syd

Stuveriet är en sexton våningar hög kontorsfastighet som stod inflyttningsklar våren 2022.

Hållbara och framtidssäkrade Stuveriet tillför ny dynamik till Masthuggskajen

Våren 2022 stod den sexton våningar höga kontorsfastigheten Stuveriet klar för inflyttning i Masthuggskajen. Stuveriet sticker ut och tar för sig i stadsrummet med sin blåa fasad i återvunnen aluminium. Det nya kontorshuset är Stena Fastigheters första bidrag till utvecklingen av Masthuggskajen. Framöver kommer en ny halvö med bostäder och kontorsfastigheter att byggas.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **STENA FASTIGHETER**

Stuveriet är en modern byggnad som både är en kontorsfastighet och en mötesplats. I gatuplan finns BodyBuddy café som är öppet för alla. På plan tretton finns ett orangeri med konferensmöjligheter samt en terrass med en hänförande utsikt över hamninloppet. Utöver Stuveriet har Stena Fastigheter dessutom adderat två nya våningsplan på grannfastigheten, som är en befintlig kontorsbyggnad från 1960-talet. Sammanlagt har projektet resulterat i drygt 10 000 nya kvadratmeter.

FASAD AV ÅTERVUNNEN ALUMINIUM

Stuveriet har ritats av Erdegard Arkitekter, som designat en hållbar byggnad med en unik karaktär. Den askblå fasaden är tillverkad av återvunnen aluminium och byggnadens

karaktäristiska silhuett är utformad för att hantera typiskt Göteborgsväder. Regn och vind ska kunna svepas med snarare än mot den Stuveriets rundade form. Taket täcks av sedumgräs och solceller och högst upp finns även en takterrass. Utöver ett traditionellt garage finns även dusch- och omklädningsrum samt parkeringsutrymmen för cyklar för medarbetare som cykelpendlar till jobbet.

MILJÖCERTIFIERING

Stuveriet präglas av högt ställda hållbarhetsmål, ambitionen är att fastigheten ska miljöcertifieras enligt LEED Platinum. Dessutom är Masthuggskajen certifierade enligt City Lab Action och har belönats med vinst i Sweden Green Building Award i kategorin City Lab. ■

FAKTA - STUVERIET, NYBYGGNATION AV KONTORSFASTIGHET PÅ MASTHUGGSKAJEN, GÖTEBORG

Byggherre: Stena Fastigheter

Arkitekt: Erdegard Arkitekter

Omfattning: Cirka 10 000 kvadratmeter fördelat på 16 våningsplan

Tidsram: Byggstart maj 2020, stod inflyttningsklart andra kvartalet 2022

BYGGnyheter.se

Mötesplatsen för dig inom
bygg- och fastighetsbranschen
www.byggnyheter.se

Mark & grundläggning på Stuveriet utfördes av

UTETJÄNST

www.utetjanst.se

Styrbjörn Andrén
på Hissförbundet

Inför hissinvesteringen är det A och O att beställaren klargör för hisskonsulten hur hissen kommer att användas och vilken miljö det handlar om. – En varupersonhiss, en kombinerad varu- och personhiss, som lastas med truck måste vara mer robust än en personhiss. Om byggnaden har fler än tio plan krävs två hissar, enligt Boverkets Byggregler (BBR), säger Styrbjörn Andrén på branschorganisationen Hissförbundet.

AV: C-G HANBERG | FOTO: LINN ANDRÉN
ZLATKO VICKOVIC | OTIS ELEVATOR
COMPANY | NATHAN CEULEMANS

ANVÄNDNING OCH MILJÖ

– styr valet av hiss

Har byggnaden fler än tio våningsplan måste det också finnas en räddningshiss som kan användas för evakuering och för att räddningstjänsten ska kunna bekämpa branden.

Amerikanska Otis och finländska Kone är de största tillverkarna av hissar och rulltrappor globalt. I Sverige är Kone den största aktören. Hissar drivs vanligen med linor eller med hydraulik.

– Linhissor är sedan ett 20-tal år tillbaka den vanligaste tekniken. Hissarna är då upphängda i bärlinor. Maskinrumslösa linhissor är den vanligaste lösningen men riktigt höga byggnader behöver fortfarande ha maskinrummet ovanför schaktet. Hydrauliska hissar har lyftcylindrar som lyfter hisskorgen som en domkraft lyfter

en bil. Hydraulhissar används i byggnader med upp till åtta våningar, berättar Styrbjörn Andrén.

Det finns även skruvhissor.

– Den har en mutter monterad på lyftplanet och en lång skruv i schaktet. Muttern skruvar sig upp och ned, därav namnet skruvhiss. Hissen drivs av en motor på en plattform och är långsammare än lin- och hydraulhissor. Skruvhissen är en kostnadseffektiv komplettering mellan våningar, där hiss saknas, säger Styrbjörn Andrén.

HISSKONSULTEN HAR EXPERTKUNSKAP

Hisskonsulter hjälper byggherren att hitta den bästa hisslösningen vid nybyggnation eller i ett ROT-projekt. Oftast renoveras/moderniseras

hissarna då men kan ibland ersättas med nya. Konsulterna projekterar också rulltrappor.

– Även hissleverantörerna har projektörer som kan bistå byggherren. Arkitektens uppgift är främst att se till att det finns utrymme för hissen; i dialog med en hisskonsult eller hissleverantör, säger Styrbjörn Andrén.

Hotell vill ofta ha estetiskt tilltalande hissar som ger gästen en upplevelse utöver det vanliga. Då får arkitekten och hisskonsulten slå sina kloka huvuden ihop för att förena funktion med elegans. Det ställs normalt högre krav på lyftkraften hos en hiss i en kontorsbyggnad än i ett flerbostadshus.

– I ett kontorshus måste hissen till exempel kunna lyfta en pall med kontorspapper som

NY,
MODERN
och SÄKER
hissteknik

BigSpace

En hiss som får plats

Vår patentsökta modell för alla som ska renovera och behöver byta ut gamla hissar – eller komplettera en gammal trappa med en hiss utan att bygga ut trapphuset.

Big Space den mest yteffektiva hissen på marknaden och klarar upp till 8 våningsplan och 13 personer.

Personhissar

Bilhissar

Lasthissar

Hissar för alla lägen från

GMV

We Know How

Otis installerade denna specialtillverkade glashiss för Empire State Buildings observatorium på 102:a våningen 2019. Företaget konstruerade och installerade också skyskrapans ursprungliga hiss 1931. Byggnaden är 443 meter hög.

väger cirka 600 kilo. I större kontor används hissen också mera frekvent än i ett flerbostadshus. Det påverkar dimensioneringen. I kontor med flera hissar kan man ibland välja våning genom en knapptryckning på hissens utsida för att minska väntetiden, en så kallad destinationskontroll säger Styrbjörn Andréén.

Kontorslokaler byggs ofta om när ett företag flyttar ut och ett annat flyttar in.

– Då är det viktigt att hissorgon är tillräckligt bred och hög för att rymma det byggmaterial som ska användas, bland annat gipsskivor. Hissorgon styrs i schaktet av styrskor som löper längs med två gejder som kan liknas vid en lodrät räls, säger Styrbjörn Andréén.

I offentliga lokaler och andra publika miljöer ställs speciella krav. Där måste knapparna vara extra stora och ibland också vandalskyddade.

– Hissar ska besiktas årligen och besiktningsföretaget måste vara ackrediterat av Swedac, Sveriges nationella besiktningsorgan. Drygt hälften av hissarna i Sverige är äldre än 30 år och saknar ofta viktig säkerhetsutrustning, säger Styrbjörn Andréén.

ANSVAR OCH SÄKERHETSKRAV

Det är fastighetsägaren eller bostadsrättsföreningen som ansvarar för att hissen fungerar och uppfyller säkerhetskraven. Nyinstallerade hissar måste enligt Boverkets regler anpassas så att de även kan användas av personer med nedsatt rörelse eller orienteringsförmåga.

– Fastighetsägaren måste ha ett separat avtal med en ackrediterad besiktningsfirma, utöver serviceavtalet med hissleverantören, säger Styrbjörn Andréén.

Många äldre bostadsfastigheter saknar skydd vid korgöppningen.

– Det har därför skett olyckor som bland annat drabbat barn. Vid en renovering måste man enligt Boverkets Byggregler numera installera ett sådant skydd, säger Styrbjörn Andréén.

Skyddet ska monteras i alla hissar som saknar dörr eller grind i korgen. Det krävs också en tvåvägs nödtelefon som fungerar dygnet runt. Hissorgon måste även ha nödbelysning. Den tänds om hissen stannar vid ett strömavbrott eller av någon annan anledning. SS 763510 (SIS) är den senaste standarden för hissar. Den handlar om hur man skyddar hissar, så att de kan användas för utrymning, till exempel vid brand i en fastighet, förutsatt att branden inte hotar hissens drift.

– Vi har lagt ner mycket möda på att tillgänglighetsanpassa byggnader. Men vi behöver även

Svart bälte i utrymningsteknik

Ända sedan starten 1983 har vi jobbat med utrymning i någon form. Nu tar vi det här ytterligare några steg och utvecklar erbjudandet till en helhetslösning där kunskap, kompetens och produkter samspelar för att möta de önskemål och krav man kan ställa när det kommer till trygg och säker utrymning på 2020-talet.

Välkommen att ta del av vår värld inom utrymningsteknik på kamic.se!

*Läs mer på
vår nya sajt!*

KAMIC

UTMÄRKTA UTVÄGAR

www.kamic.se

tänka på "frångänglighet" för personer som inte kan använda trapporna vid utrymning. Nu väntar vi på en ny Europastandard, prEN 81-76 "Användande av hissar vid utrymning för personer med funktionsnedsättningar". Den standarden innebär ytterligare ett steg för att kunna använda hiss när det brinner säger Styrbjörn André.

EN HISNANDE RESA I BURJ KHALIFA

Vanliga hissar rör sig oftast cirka en meter i sekunden. Världens högsta byggnad, Burj Khalifa i Förenade Arabemiraten, är 828 meter hög och har 163 våningar. Där går hissresan betydligt fortare.

– Jag har åkt hiss i Burj Khalifa. Den gick upp till 640 meters höjd och hastigheten är tio meter i sekunden. Jag mätte den med en mobilapp och kan bekräfta att det stämmer. Men det finns ännu snabbare hissar; världsrekordet lär hittills vara 16 meter i sekunden, säger Styrbjörn André.

Styrbjörn André är ordförande i Hissförbundets utbildningskommitté och utbildning är hans hjärtefråga.

– För att säkerställa kompetensförsörjningen är Hissförbundet delaktig i en YH-utbildning till hiss- och rulltrappstekniker. Utbildningen drivs av Xenter Botkyrka, söder om Stockholm, berättar han.

Styrbjörn André är skandinavisk utbildningschef inom en av världens största hisskoncerner, Kone, där han tidigare även varit teknisk chef.

I januari 2023 blir han produkt- och utbildningschef på Hydroware i Alvesta, som utvecklar, tillverkar och säljer driv- och styrsystem för hissar. Han har jobbat med allt som har med hissar att göra sedan 1985. Likt skomakaren blir han vid sin läst och är hissbranschen trogen i sin yrkesgärning. ■

Burj Khalifa i Dubai i Förenade Arabemiraten. Den är 828 meter hög och har 163 våningar. Hissens hastighet är tio meter i sekunden.

FAKTA - HISSFÖRBUNDET I ETT NÖTSKAL

Hissförbundet är sedan 1992 den svenska branschföreningen för företag som tillverkar, monterar och underhåller hiss- och rulltrappsinstallationer. Medlemsföretagen representerar över 80 procent av den svenska branschen. Kansliet finns hos Teknikföretagens Branschgrupper i Stockholm. Hissförbundets fokuserar på tre områden: Påverka, Informera och Utbilda.

INFRASTRUKTURnyheter.se

Mötesplatsen inom
trafik och samhällsutveckling
www.infrastrukturnyheter.se

Vi är flexibla
specialister inom
allt som rör hissar

NH NORDISK
HISS AB

www.nordiskhiss.se

En del av den gröna
hisskoncernen.

MOTUM

Den gröna hisskoncernen

ELITAB®

Alla uttag du behöver i alla miljöer.

Urban Design Uttagspollare

Robusta uttagspollare i rostfritt stål.

Modern design som passar in i
alla miljöer.

Kan bestyckas enligt önskemål.

Finns i flera storlekar och
med olika toppar.

Norrtälje Hamn

Träder i kraft vid årsskiftet: Ramverket för brandfarliga heta arbeten

Från och med årsskiftet träder Brandskyddsföreningens ramverk för brandfarliga heta arbeten i kraft och kan då tillämpas av marknadens aktörer.

AV: **NADINE JONES** | FOTO: **UNSPLASH** | **ISTOCK**

I somras släppte Brandskyddsföreningen ett nytt ramverk för brandfarliga heta arbeten på tillfällig arbetsplats. För att bibehålla hög kvalitet i utbildningen som ger behörighet för att arbeta med heta arbeten, samt i säkerhetsreglerna för brandfarliga heta arbeten, har branschens aktörer gått samman och skapat ett enhetligt ramverk som antagits och accepterats av hela marknaden.

– Målet har varit en fortsatt hög brandsäkerhet

i fokus, och detta når vi bäst genom ett gemensamt ramverk med normer och regler för brandfarliga heta arbeten på tillfällig arbetsplats som kan antas och accepteras av samtliga parter, säger Mats Björs, generalsekreterare för Brandskyddsföreningen.

ENHETLIGT RAMVERK SÄKERSTÄLLER GOD KVALITET

Heta arbeten är ett samlingsbegrepp för arbeten

med verktyg eller utrustning som avger värme eller gnistor, till exempel svetsutrustning eller gasolbrännare. Under 1980-talet orsakade den här typen av arbeten många allvarliga bränder och höga skadekostnader. För att hindra utvecklingen av fler bränder tog Brandskyddsföreningen, tillsammans med försäkringsbolagen, fram ett skadepreventionskoncept innehållande en behörighetsutbildning och säkerhetsregler kopplade till brandfarliga heta

Färg för industriellt underhåll

Induf erbjuder skyddande och problemlösande färgprodukter för industriellt och professionellt målningsunderhåll. Vår målsättning är att säkerställa problemfri drift och bevara ekonomiska värden. Tillsammans med auktoriserade takentreprenörer erbjuder vi plåttaks-målning med 15–20 års problemfri funktion.

Läs mer på induf.se

Svensk generalagent
RUST-OLEUM
INDUSTRIAL

induf

Trycksättning av trapphus och hisschakt

LOCO AB säljer kompletta trycksättningsaggregat i vägg- och takutförande. Standardmodellerna tillverkas med luftmängder mellan 4,2 och 7,8 m³/s. Större aggregat tillverkas på begäran.

Då brand uppstår i något utrymme i anslutning till trapphuset/hisschaktet blåser en fläkt in uteluft i trapphuset/hisschaktet med övertryck ca 50 Pa för att hålla röken tillbaka.

Vid utrymning, när dörr öppnas, sjunker trycket i trapphuset. För att motverka detta ökar fläkten till lufthastighet ca 1 m/s genom dörröppningen, så att röken hindras från att välla ut i trapphuset/hisschaktet.

Systemet aktiveras med signal från brandvarnare. Vid larm öppnar ett spjäll och fläkten startar automatiskt. För att uppnå önskat övertryck i trapphuset/hisschaktet vid brand, styr signal från tryckgivare en frekvensomriktare som reglerar lufthastigheten. Reverseringsfunktion/utvädring som tillval.

www.loco.se

arbeten på tillfällig arbetsplats.

De senaste åren har dock flera aktörer erbjudit olika behörighetsutbildningar och säkerhetsregler för denna typ av arbeten, vilket har skapat en otydlighet i kvalitet och kravställning.

– Vår avsikt är att säkerställa en hög nivå avseende kvalitets- och säkerhetsnivå kring utförandet av heta arbeten på tillfällig arbetsplats och vi är glada över att ha kunnat enas kring ett gemensamt ramverk som kan tillämpas generellt av berörda parter och branschen i stort, säger Mats Björs.

I samarbete med branschens aktörer har Brandskyddsföreningen arbetat fram innehållet i de nya normerna och regelverken under flera års tid. I de olika arbetsgrupperna har bland annat deltagare från försäkringsbolag, bransch-

föreningar, byggföretag, beställare, konceptägare, utbildningsarrangörer och certifieringsorgan bidragit med värdefull kompetens.

RAMVERKET

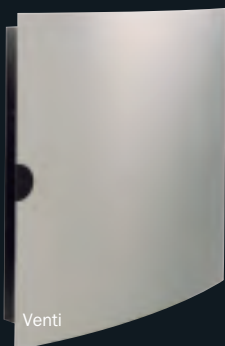
Det nya ramverket består av fyra olika normer och regler som tillsammans bildar en helhet. Det centrala regelverket utgörs av ”SBF 506 Säkerhetsregler” som ställer krav på vilka säkerhetsåtgärder som måste vidtas innan heta arbeten påbörjas. Säkerhetsreglerna innehåller numera också kommentarer för att förtydliga och i vissa fall ge vägledning om lämplig nivå som kan följas.

Samtliga normer och regler finns kostnadsfritt att ladda ned på Brandskyddsföreningens webbplats. ■

” Vår avsikt är att säkerställa en hög nivå avseende kvalitets- och säkerhetsnivå kring utförandet av heta arbeten på tillfällig arbetsplats.”

Brandposter • Stigarledningsutrustning • Brandarmaturer

Svebab

Vatten som släckmedel = miljövänligt!

Svenska Brandslangfabriken AB

Box 2066, 511 02 SKENE • Tel. 0320-20 94 20 • Fax. 0320-20 94 29 • www.svebab.se • svebab@svebab.se

Sprinkler

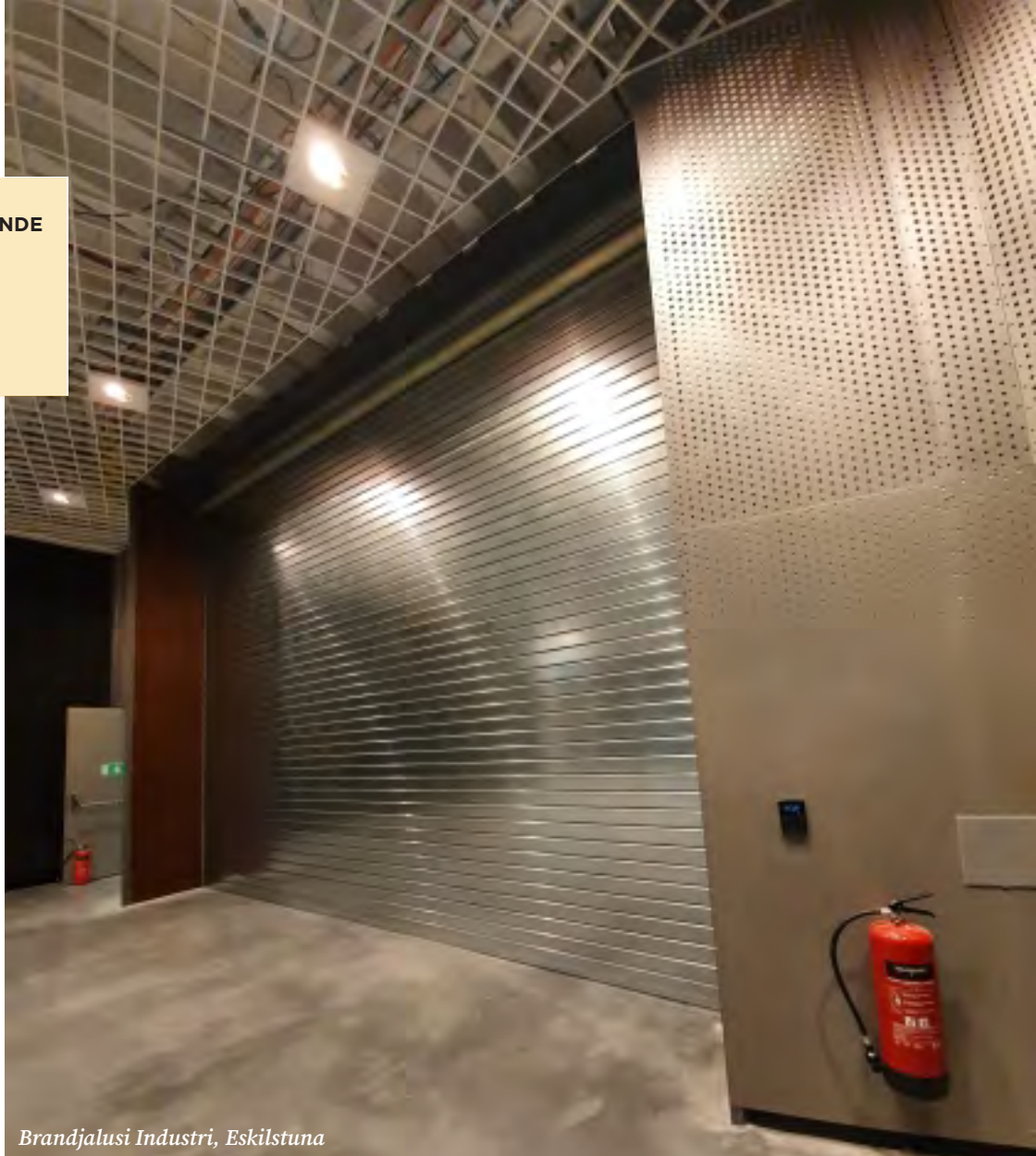
Brandsäkert

TILL SEGMENTET BRANDSKYDDANDE PORTAR BRUKAR MAN RÄKNA FÖLJANDE PRODUKTER:

Brandgardiner
Brandjalusier
Brandskjutportar
Brandtaksjutportar – både snabbgående och normala

Gemensamt för brandskyddande portar är att de skall skilja av mellan brandcellsgränser i fastighet där brandkravet måste vidmakthållas, även där det finns öppningar i väggen. Det kan vara inne på varulager, logistikcenter, affärslokaler, utställningshallar, i fasader och så vidare.

GÄSTARTIKEL: **JONAS LARSSON**
FOTO: **SVENSKA JALUSI AB**

Brandjalusi Industri, Eskilstuna

BRANDSKYDDANDE PORTAR

Det är brandkonsulten som bestämmer hur brandskyddet i en fastighet ska upprättas. De bestämmer hur brandskyddet i allmänhet ska se ut, allt ifrån beräkningar i konstruktion, ventilation samt utrymning, dimensionering av sprinkler, brandskyddsdokumentation mm. De ger också förslag på brandskyddande portar och vilken modell som skulle vara lämpliga beroende på rörelsens verksamhet. Föreligger det explosionsrisk eller risk för spridning av farliga vätskor så är det också parametrar som brandkonsulten tar i beaktande.

MONTERING

Det är brandskyddskonsultens uppgift att utifrån tillverkarens uppgifter på aktuell brandskyddande port, projektera och dimensionera korrekt portomfattning. Hänsyn måste tas till befintliga förutsättningar så att den brandskyddande porten monteras i en portomfattning som också fyller samma brandklass som det

ställda kravet och som mekaniskt orkar bär upp porten. Vilka är de olika brandskyddande portarna och vad har de för egenskaper?

BRANDGARDINER

Liten och kompakt tar en brandgardin inte så mycket plats ovanför eller runt dagöppningen. De finns numera godkända även i de högre brandklasserna. Brandgardiner i brandklass EI skall vara provade att motstå brand från båda sidorna. Dock är brandgardiner ett helt passivt skydd. Det innebär att de dagligdags alltid står uppe och enbart körs ner vid skarpt brandalarm eller vid den årliga kontrollen.

Brandgardiner används således där det inte föreligger något behov att stänga av. Ofta används de tillsammans med snabbullportar eller någon annan lämplig arbetsport. Brandgardinerna kan utföras för stora öppningar vilket gör dem till attraktiva brandskydd. Rökgestätning Sa / S200 enligt EN 1634-3 finns som tillval.

BRANDJALUSIER

Skall öppningen mer eller mindre regelbundet öppnas/stängas, så är en brandjalusi ett bra alternativ. Brandjalusier möjliggör daglig körning av produkten samtidigt som en hög brandklass kan erhållas. Brandjalusier i brandklass EI skall vara provade att motstå brand från båda sidorna. För montage utomhus rekommenderas att brandjalusier även är testade och uppfyller krav på minst vindklass 2 och upp till vindklass 5 enligt EN 13659. Vätskebarriär och ATEX-utförande finns som tillval.

BRANDSKJUTPORTAR

Används som en traditionell sidogående skjutport men den har brandskyddande egenskaper upp till EI120.

En sidogående brandskjutport är normalt helt manuell, upphängd på en magnetkontakt som släpper vid signal från brandlarm och stänger kontrollerat med en balanserad motvikt. Motor-

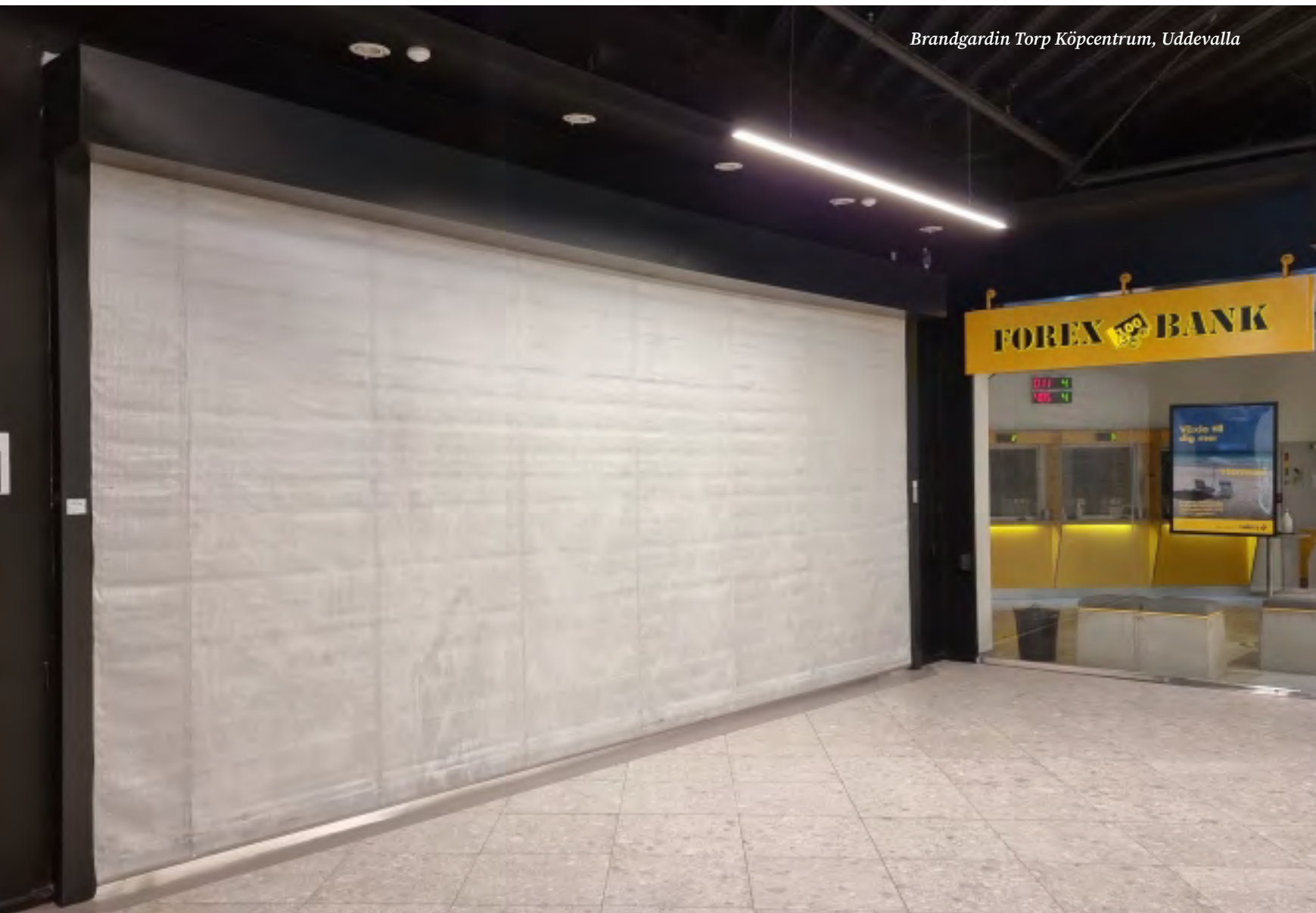
SECURITY IS OUR PASSION!

Skånefabriken rekommenderar och levererar
produkter över hela Sverige inom
Inbrottsskydd, Brandskydd & Säkerhet

040-607 22 90
www.skanefabriken.se

 AKTIEBOLAGET
Skånefabriken

hjälp för öppning och stängning av brandskjutporten finns som tillval.

BRANDTAKSKJUTPORTAR

Brandtaksjutportar som uppfyller brandklasser EI30, EI60, EI 90 och EI120. Dessa är designade som vanliga taksjutportar där portbladet går upp horisontellt längs med taket.

Finns utrymnet upptill kan dessa även erhållas så att portbladet skjuts upp helt lodrätt ovanför dagöppningen. Finns både med och utan utrymningsdörr.

Brandtaksjutportarnas utveckling går raskt framåt. Från att vara relativt långsamma till att nu finnas i för snabbare öppningshastigheter med bibehållen brandklass.

Brandtaksjutportarna i brandklass EI skall vara provade att motstå brand från båda sidorna. För montage utomhus bör brandtaksjutportar vara testade och uppfylla krav på minst vindklass 2 och upp till vindklass 5 enligt EN 13659.

Vätskebarriär och ATEX-utförande finns som tillval. Rökgestätning Sa / S200 enligt EN 1634-3 finns som tillval.

EN 16034 - EN STRIKTARE CE-NORM FÖR BRANDKLASSADE PORTAR OCH EXTERNA DÖRRAR

En nytt och striktare europeiskt regelverk för dörrar, portar och fönster avseende brand- och rökskydd trädde i kraft den 1 november 2019, EN 16034. I och med införandet förändrades förutsättningarna för en hel bransch.

Den introducerades visserligen redan 2016, men den 1 november 2019 gick dispensstiden ut och samtliga tidigare certifikat blev ogiltiga.

För tillverkare av brandjalusier, brandgardiner och andra rörliga brandskyddsprodukter betydde detta att i princip alla existerande produkter måste designas om för att klara de nya kraven. Tidigare godkända produkter kunde bara under en begränsad tid säljas på dispens. Kötiderna till Europas testanläggningar och certifieringsinstitut växte sig långa. Hela 2020 blev ett race att få fram nya produkter som uppfyller de nya kraven enligt EN 16034.

Den traditionella portnormen EN 13241 är fortfarande i högsta grad aktuell och är tillsammans med EN 16034 de normer som

produkterna skall vara provade och certifierade efter.

DE NYA REGLERNA STIPULERAR ÄVEN ÄNDRINGAR RÖRANDE HUR PRODUKTEN STÄNGS OCH HUR DEN SKALL UTRUSTAS:

- Det är numera krav på gravitationsstängning (stängning av egenvikt) som skall kunna ske utan tillgång på ström. Därmed är det inte längre tillåtet med batteribackup för hjälp med stängning vid brand.
- Klämskydd i form av en gummislutlist fanns tidigare på brandjalusier och brandtaksjutportar men är inte längre tillåtet. Numera använder man ljusridå för att klara impulsstyrningens krav på säkerhet enligt EN 13241.
- Krav på akustisk och visuell varning under hela gravitationsstängningen (tut och blink). Detta skall finnas på båda sidor om väggen.
- Tidigare möjlighet att uppgradera brandklassen genom att vattenbegjuta brandskyddsprodukten med sprinkler är inte tillåtet enligt de europeiska normerna.

Upptäck ett enkelt sätt att ta ditt brandskyddsansvar

Många tycker att brandskydd är svårt och har andra viktiga frågor att ta itu med. Brandsäkra gör det enkelt för dig: vi tar ditt ansvar. Eftersom vårt företag är specialiserat på detta, med fokus på flerbostadshus, kan vi göra det utan att det blir kostsamt. Vi har kompetens, rutiner och erfarenhet.

Abonnera på vår tjänst Brandskyddsansvarig™. Våra brandskyddstekniker inspekterar er fastighet fyra gånger om året och säkrar att brandskyddet består. Enklare kan det inte bli. Inte proffsigare heller.

Brandsäkra är specialiserat på brandskydd med speciellt fokus på flerbostadshus. Vi har all nödvändig expertis inom företaget. Vi har fått förtroende att ansvara för brandsäkerheten i 300 fastigheter med över 30 000 lägenheter. Vi gör och lär av över 1 000 inspektioner per år. Vi är produkt- och lösningsoberoende.

” Indelningen av brandskydd i olika brandklasser är oförändrad.”

- Samtliga brandprodukter skall vara provade och certifierade att motstå brand från båda sidor.

I Sverige accentuerades vikten av ett korrekt utformat brandskydd ytterligare med ett par uppmärksammade brandolyckor som fick mycket uppmärksamhet i media. Mest känd är branden på Polarbröd i Älvsbyn.

DE OLIKA BRANDKLASSERNA

Indelningen av brandskydd i olika brandklasser är oförändrad. Dock är det stora skillnader på godkända produkter enligt EN 16034 jämfört med tidigare godkännanden, även om beteckningarna är desamma. Brandklasser består av en bokstavs-kombination; E, EW och EI samt en siffra som avser tiden i minuter som produkten klarar en fullt utvecklad brand.

Den lägsta klassen E, är ett rent flamskydd och ger inget skydd mot värmestrålning. Den har de facto spelat ut sin roll i Sverige och föreskrivs inte längre för den här typen av produkter.

Mellanklassen EW skyddar både mot flammor och reducerar värmestrålningen. Säkerhetsavståndet till brännbart material går normalt vid en meter från den klassade produkten. Produkter i denna klass går att få från 30 minuter (EW 30) upp till 120 minuter (EW 120). Gränsvärdet 15 kW/m² (en meters avstånd) som används är varmt nog för att ge en människa allvarliga brännskador. Därför går man upp ytterligare en nivå till EI för produkter som skall användas vid utrymningsvägar.

Den högsta klassen benämns EI och skyddar mot flammor och reducerar värmestrålningen ytterligare. Det behövs inget säkerhetsavstånd för brännbart material. Produkter som är godkända för EI används ofta i samband med nödutrymningsvägar. Yttertemperaturen på den sida porten som vetter från branden får inte överstiga ett genomsnittligt värde på 140 grader C och ha ett maxvärde på 180 grader C. Dessa produkter går att få från EI 30 upp till EI 120.

För fönster och branddörrar finns inom brandklassen EI även indexen EI (1) och EI (2). Skillnaden definitionerna emellan är var man placerar mätinstrumenten på produkten vid brandprovningarna. För den högre EI (1) mäts temperaturen närmare kanten av provningsmattan där temperaturen snabbare når gräns-

Snabbgående Brandtaksjutport.

värdena för klassen. Eftersom byggreglerna i Sverige accepterar både EI (1) och EI (2) skrivs oftast inte indexen (1) eller (2) ut, utan bara stora I, exempelvis EI 60.

Vilket mekaniskt brandskydd man behöver beror på vilken verksamhet som bedrivs. Hur planlösningen är konstruerad, hur risken är för spridning i lokalerna, hur utrymningsvägarna ser ut etc. Handlar man brandfarliga produkter eller vätskor? Dessa och fler omständigheter tar den certifierade brandkonsulten till sig i sitt övervägande när en brandklass skall definieras och en total brandskyddslösning projekteras.

STYRNING AV BRANDPRODUKTERNA

Brandproduktens styrskåp kopplas normalt till befintligt brandlarm som vid aktivering stänger brandprodukten. Andra detektorer, både passiva

och aktiva, kan enkelt anslutas till styrskåpet för att skapa den funktion som brukaren behöver eller räddningstjänsten kräver.

Samtliga brandskyddsprodukter skall stänga automatiskt vid signal från brandlarm och vid strömbortfall, om man inte säkerställer strömförsörjningen under strömbortfallet. Det skall finnas både optisk och akustisk larmgivare från båda sidor av produkten och aktiveras vid stängning.

Separat batterikälla är inte tillåtet att använda för stängning från larmsignal.

Vätskebarriär som tillval underlättar restvärdesräddningen och skyddar miljön.

Brandjalusier och brandtaksjutportar kan som tillval utrustas med en 300 mm till 500mm hög vätskebarriär som sluter tätt mot golv i stängt läge. Vätskebarriären förhindrar att sprinkler-

ER SJÄLVKLARA SAMARBETSPARTNER NÄR DET GÄLLER AKTIVT BRANDSKYDD

Vi är ett rikstäckande SBF-certifierat brandskyddsföretag

Vi erbjuder våra kunder engagemang, bred kompetens
och gedigna kunskaper

Vi hjälper dig att ta fram lösningar inom alla typer av entreprenader. Vi utför utredningar/förstudier, rambeskrivningar samt tekniska beskrivningar.

Rätt nivå, rätt skydd. Vi projekterar så att du får rätt skyddsnivå för ditt projekt.

Vi installerar i enlighet med gällande regelverk tex SBF 120:8, NFPA13, FM.

Vi utför service och underhåll på era anläggningar samt utbildar era anläggningsskötare

Web: www.sprinklerbolaget.se
Mail: infosyd@sprinklerbolaget.se

SS Sprinklerbolaget
— inbör INSTALCO

Stepisol Ljudgolv

Nybyggnation.

Stepisol läggs direkt på underlaget, därefter pumpas avjämningsmassa direkt på Stepisol för att uppnå bästa resultat.

Stepisolgolv i kombination med golvbeläggning av plast eller linoleum, uppfyller konstruktionen luft- och stegljudsklass B i SS 01 52 67 på träbjälklag och klass A på betongbjälklag.

Gymgolv.

Stepisol Silence 300, 60 mm i kombination med 30 mm gummimatta för bästa resultat, fungerar utmärkt för att dämpa ljudet av tunga hantlar och stänger som släpps ner i golvet.

BVD. Produkterna är byggvarudeklarerade.

EPD Stepisol är EPD-Deklarerat enligt ISI 14025 och EN 15804 + A2.

Stepisol

Svensk Emballageteknik AB
Åkervägen 15, 177 41 Järfälla - 08-580 940 00
sales@stepisol.se | www.stepisol.se

och släckvatten, förorenad vätska och giftiga kemikalier mm. sprider sig utanför de branddrabbade lokalerna och orsakar skador på omgivningen och i grundvattnet. Inga förhöjda trösklar behövs och invallningen går att utföra med en standardprodukt. Vätskebarriären blir en väsentlig del av lösningen för underlättande av restvärdesräddning för de ej brandutsatta delarna av fastigheten.

RESTVÄRDES RÄDDNING

En genomtänkt lösning med brandjalusier och brandtaksjutportar begränsar vätskeskadorna från sprinkleranläggning och räddningstjänsten släckvatten som ofta blir kontaminerat efter användning. Med hjälp av vätskebarriären så innesluter man detta effektivt och blir enkelt att i efterhand suga upp vätskorna på plats innan de rinner ut och förorsakar skador på kvarvarande lager, våningsplan, utrustning och maskiner, eller rinner ut i natur och dagvattenbrunnar.

Kostnaden för sanering minskar avsevärt. Brandgardiner hindrar effektivt spridning av sot och luftburna partiklar i branddrabbade lokaler och minimerar skador på varor och produkter i vidliggande försäljningsmiljöer eller lager.

ATEX KLASSNING SOM TILLVAL

I utrymmen där det föreligger explosionsrisk eller om det förvaras brandfarligt kemikalier så kan vissa brandjalusier och brandtaksjutportar

” Att projektering och installation av brandskydd utförs korrekt kan vara livsavgörande.”

utföras i ett ATEX godkänt utförande.

Att tänka på vid upphandling av brandgardiner, brandjalusier och brandtaksjutportar.

Vilken brandklass behövs för en viss öppning? Detta är ingen enkel sak att besvara eller räkna ut. En fast vägg kan enkelt erhålla en hög brandklass EI, det räcker med dubbelgips. Det betyder inte med automatik att dörren/öppningen i väggen behöver hålla samma brandklass. Risken är att man lägger mycket pengar i onödan på en för högt brandklassad produkt. Det är en auktoriserad brandkonsults uppgift att bestämma rätt brandklass. Det kan inte en materialleverantör göra.

Uppfyller de aktuella produkterna kraven för EN 16034 och är certifierade och godkända för detta? Fortfarande finns det produkter på marknaden som enbart uppfyller de normer som gällde fram till november 2019. De är ofta billigare i pris då de nya provningskraven sedan

dess drastiskt har höjts.

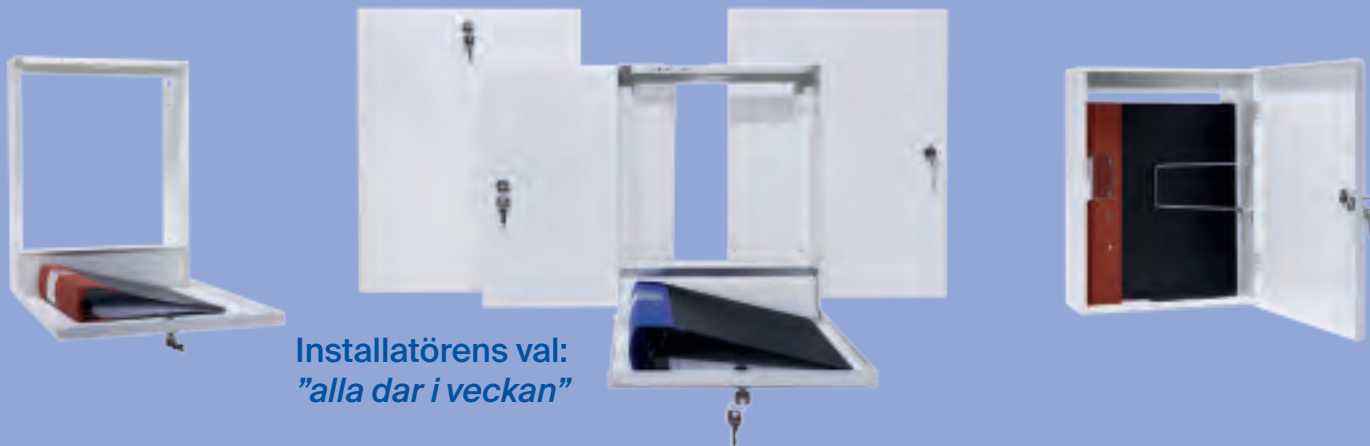
Tillverkarna ska erbjuda ett s.k. Declaration of Performance (DOP), Prestandadeklaration på svenska, ett dokument där de själva intygar att deras produkter uppfyller ställda krav och godkända normer. Detta dokument kan man begära ut från respektive tillverkare. I dokumentet skall det bl.a framgå vem tillverkaren är, definitionen på brandporten, vilka egenskaper brandporten har och vilka standarder som brandprodukten har provat emot. Tyvärr finns det aktörer som i sina dokument mörkar att vissa provningsmoment inte utförts eller ej godkänts.

VIKTIGT ATT VETA

Det är viktigt att veta att man som beställare även kan begära att få se både aktuellt certifikat och den gällande provrapporten där även provade storlekar framgår samt eventuella begränsningar som det kan innebära.

Att projektering och installation av brandskydd utförs korrekt kan vara livsavgörande. Det är inte inom brandskyddet man bör leta efter billigare lösningar genom att tulla på kvalitetskraven. Se till att inhandla produkter godkända och certifierade enligt EN 16034 och se till att nivåerna på det föreskrivna brandskyddet är specificerat av en auktoriserad brandkonsult och våga begära ut de dokument som bevisar produktens överensstämmelse med korrekta och gällande normer. ■

Dokumentskåp till anläggningar för brandlarm och inbrottslarm i format A3 eller A4 med smal eller tjock rygg

Installatörens val:
”alla dar i veckan”

- Dokumentskåp för orienteringsritningar, serviceritningar i A4 eller A3 format
- Finns med dörr för horisontell eller vertikal öppning i format A4 eller A3
- Finns med nyckellås, brandkårsås, kodlås eller förberett för ASSA-lås

ALARMTECH

Läs mer på: www.alarmtechglobal.com

REFERENSProjekt Brf Träkronan, Göteborg
Totalentreprenör: F O Peterson

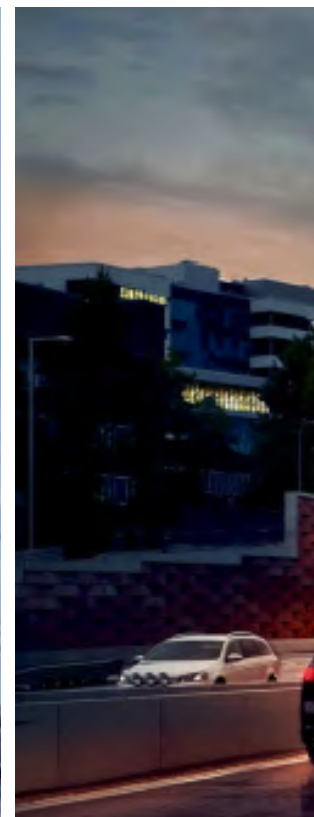

ENERGIEFFEKTIV, BRANDSÄKER & NATURLIGT HÅLLBAR FASAD

Visste du att den energi som används i byggnader idag utgör över 40% av all energi som används i Europa? Det är därför energieffektivisering av byggnader är avgörande för att uppnå klimatmålen. Isolering spelar en viktig roll här, och med dagens skyhöga energipriser betalar sig en investering i isolering snabbare än någonsin. PAROC Stenull är en naturligt hållbar isolering som ger byggnaden både brandskydd och energieffektivitet i samma produkt.

Vi har tagit fram en projekteringsanvisning som underlättar vid dimensionering av isolering för ventilerade yttreväggar. Ladda ned den på vår hemsida! Där kan du också läsa mer om F O Petersons projekt Brf Träkronan i Göteborg. Välkommen till **PAROC.SE**.

Ett stenkast från Life City planeras en ny tunnelbanestation.

Hagastadens metallskimran – är inflyttat och klart

Våren 2022 stod kontorshuset Life City i Hagastaden i Stockholm klart. Visionen är att Life City ska bli ett nytt centrum för affärsutveckling kopplat till vård och forskning. Fastighetens placering ovanpå E4:an innebär att den exponeras för de drygt 200 000 människor som dagligen passerar förbi.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **ATRIUMLJUNGBERG, GATUN ARKITEKTER**

AtriumLjungberg var byggherre för Life City, som har ritats av Gatun Arkitekter. Fastighetens gestaltning karakteriseras av en gnistrande metallfasad som skiftar karaktär i takt med

ljusets skiftningar över dygnet. Olika delar av fasaden har fått sin specifika uppsättning av perforerade metallkassetter som svarar upp till varje väderstrecks specifika solinstrålning. Life

City består av sju våningsplan ovan mark samt två källarplan som till största delen består av garage. I fastigheten finns även en restaurang för 300 personer, cykelgarage, omklädningsrum

GATUN

Gatun Arkitekter

Åsögatan 119 • S-116 24 Stockholm • Sweden

+46-(0)8-5060 1650 • info@gatun.se • www.gatun.se

Fastigheten har miljöcertifierats enligt BREEAM nivå excellent.

nde skyltfönster vid E4:an

TULLINGE RÖR

VVS-Butik & VVS-Installatörer

Från traditionell VVS-service till komplett installation!

Sedan 1950 har Tullinge Rör utfört service, installation och underhåll på ett professionellt och noggrant sätt. Vi gör allt du kan förvänta dig att en VVS-firma ska göra... och lite till!

Alla medarbetare är certifierade samt auktoriserade så du kan alltid känna dig trygg när vi utför VVS-uppdrag hos dig.

Gör VVS-service innan problemen uppstår! Det är kostnadseffektivt och du slipper dolda fel som både nya och äldre fastigheter kan uppvisa.

Kontakta oss idag så ser vi till att din lokal eller bostad är säker!

TULLINGEROR.SE | 08-778 00 15 | KONTAKT@TULLINGEROR.SE

Fastighetens gestaltning karakteriseras av en gnistrande metallfasad som skiftar karaktär i takt med ljusets skiftningar över dygnet.

FAKTA - LIFECITY, NYBYGGNAD AV KONTORSFASTIGHET I HAGASTADEN, STOCKHOLM:

Byggherre: AtriumLjungberg

Omfattning: 33 000 kvadratmeter, varav 27 700 kvadratmeter uthyrningsbar yta

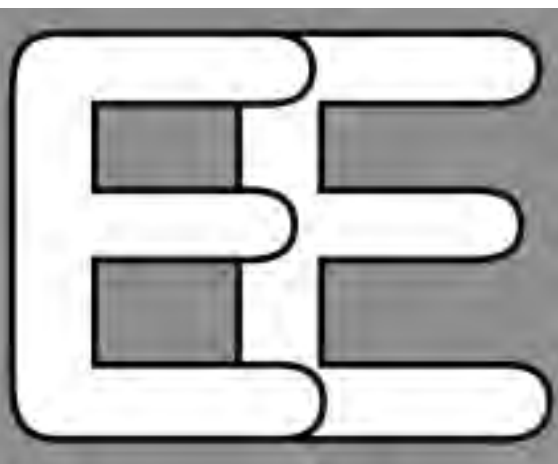
Tidsram: Byggstart januari 2019, stod klart våren 2022

Arkitekt: Gatun Arkitekter

samt utrymmen för fysisk aktivitet. Ett stenkast från Life City planeras dessutom en ny tunnelbanestation.

DYNAMISK MÖTESPLATS MED FOKUS PÅ LIFE SCIENCE

Fastigheten har miljöcertifierats enligt BREEAM nivå excellent och var dessutom en av två finalister när utmärkelsen årets BREEAM-byggnad skulle utses av Sweden Green Building Council. Tanken är att Life City, som består av drygt 27 700 kvadratmeter uthyrningsbar yta, ska fungera som en dynamisk mötesplats mellan näringsliv, forskningsaktörer samt offentliga aktörer. Bland hyresgästerna finns bland annat Academic Work, Immedica Pharma samt 10x Genomics. ■

Vi har projekterat samtliga el och tele system inom byggnaden – Life City Molekylen Vasastaden

Från programskede till bygghandlingskede.

Electro Engineering

Swedenborgsgatan 20B, 118 27 Stockholm • Tel: 08-688 28 50

RAMIRENT SAFE ACCESS AB STÄLLNINGAR, VÄDERSKYDD & FALLSKYDD

Vi har prioriterat förebyggande tillbuds- och olycksarbete under många år. Det har gett bra resultat. Låt oss skapa en tryggare och säkrare arbetsplats tillsammans!

Lär känna oss i våra regioner eller besökt oss på:

Nord: Kenny Nyberg   070 362 78 60

Öst: Kari Tienari   073 940 12 59

Väst: Håkan Olsson   070 566 75 47

Legera är ett unikt projekt eftersom det består av såväl bostadsrättslägenheter som ägarlägenheter.

Hagastadens nya storkvarter Legera

– både bostadsrätter och ägarlägenheter

I Hagastaden i Stockholm bygger Besqab kvarteret Legera, som består av 97 ägarlägenheter och 98 bostadsrättslägenheter fördelat på två fastigheter. Det nya storkvarteret består av såväl lägenheter som stadsradhus och penthousevåningar. Legera blir ett urbant kvarter med blandade upplåtelseformer som byggs på bästa läge i anslutning till Vasastaden.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **LINDBERG STENBERG ARKITEKTER**

Hagastaden ska bidra till att sammansvetsa innerstaden med Solna och i det sammanhanget utgör kvarteret Legera en viktig pusselbit, med närhet till storstadens puls och grönskan i Hagaparken. Legera byggs på ett attraktivt urbant läge i hörnet Norra Stationsgatan och

Dalagatan och de första ägarlägenheterna stod inflyttningsklara hösten 2022. Lägenhetsstorlekarna varierar mellan ett och sex rum och kök. Legera har utformats av Lindberg Stenberg Arkitekter och byggnaderna är utformade för att smälta in i stenstadens arkitektur.

Våren 2023 står de första bostadsrätterna klara för inflyttning.

FASADER MED DETALJER I GULD, BRONS OCH METALL

– En unik faktor i kvarteret Legera är just att det består av såväl traditionella bostadsrättslägenheter som ägarlägenheter. Besqab är först ut med att erbjuda upplåtelseformen ägarlägenheter i den

BERGTORNET
BTE
ENTREPRENAD

Bygger med kvalité

Stomkomletteringar – Hyresg stanpassningar – Gym

bergtor.net.se • info@bergtor.net.se • Tel. 08-728 57 90 / 0702-21 91 50

”Hagastaden ska bidra till att sammansvetsa innerstaden med Solna.”

mångfacetterade stadsdelen Hagastaden, som sammanlagt ska bestå av drygt 6000 nya bostäder, säger Christina Durling, kommunikationschef på Besqab.

Kvarterets putsade fasader har en markerad sockelvåning av terrazzo och verksamhetslokaler på gatuplan har stora glasade partier.

Fasaderna är ljusa och kompletteras med detaljer i guld, brons och metall som bidrar till variation. ■

FAKTA - LEGERA, NYBYGGNATION AV BOSTÄDER I HAGASTADEN, STOCKHOLM:

Byggherre: Besqab

Arkitekt: Lindberg Stenberg Arkitekter

Omfattning: 97 ägarlägenheter och 98 bostadsrättslägenheter

Tidsram: Byggstart september 2020. De första ägarlägenheterna stod klara hösten 2022. De första bostadsrättslägenheterna står klara våren 2023.

Kvarteret består av såväl lägenheter som stadsradhus och penthousevåningar.

IDEL MÅLERI

- Ett litet företag med stort personligt engagemang

Genom att alltid leverera det som förväntas av oss, skapar vi på Idel Måleri långsiktiga arbetsrelationer.

Förtroendet från våra kunder ger oss förutsättningar att utföra målningsarbeten med högsta möjliga kvalitet.

0736-43 41 81 • info@idelmaleri.se • www.idelmaleri.se

EJOT®

VI HAR SKRUVEN.

Få en levande fasad med lackad skruv.
JT3-FR är unik med sin låga skalle
som ger uttryck för det estetiska.
ETA-bedömd förutsägbar
kvalité från EJOT.

JT3-FR
Låg skalle

En interiörbild från hotellet Jacy 'z i Göteborg som visar det stilfulla undertaket. Hotellet är ritat av Reflex Arkitekter och har 230 rum.

UNDERTAKET FÖRENAR

– funktion med estetik

Undertaket är en komplettering av byggnadens stomme. Det har en viktig roll både estetiskt och funktionellt och döljer olika installationer. Undertaket är också en effektiv ljuddämpare som gör det möjligt att prata i normal samtalston i lokalerna.

AV: C-G HANBERG | FOTO: UTF | JULIO CHANG | EU:S PRESSTJÄNST

– I till exempel en skolsal, konferenslokal, ett kontor eller i en butik ska ljudet gå från mun till öra, utan att det ekar i rummet. Med rätt val av undertak slipper man den obehagliga ekoeffekten, säger Peter Holmblad, ordförande i Undertaks-

företagen (UTF) som organiserar företag som installerar undertak. Han är också projektchef på Rönmarks Undertak i Sollentuna.

Valet av undertak görs i dialog mellan arkitekten och akustikern. Är akustiken dålig

tvings man höja rösten eller till och med skrika.

– Det kallas för lombardeffekten; en ofta omedveten tendens att öka röststyrkan i bullriga miljöer för att kunna göra sig hörd, säger Peter Holmblad.

Belysningen är vanligen inbyggd i undertaket. Det är även sprinkler, ventilationssystem och kylbafflar. Dessa tillför frisk luft som blandas om med den befintliga luften och cirkulerar för att skapa ett bra inomhusklimat.

– Det befrämjar både personalens hälsa och produktivitet. Det blir mera gjort helt enkelt, säger Peter Holmblad.

FUNDAMENT FÖR GRUNDLÄGGNING AV BULLERSKYDDSSKÄRMAR

www.terrawing.se

Vingfundament
TERRAWING

www.terrawing.se

Vingfundament
TERRAWING

**ÄR DU PROJEKTÖR?
SE HIT!**

Projekterar du bullerskärmar?
Ring oss,
vi hjälper dig!

www.terrawing.se

Vingfundament
TERRAWING

**ÄR DU ENTREPRENÖR?
SE HIT!**

Industriell effektivitet
i terrängen™

www.terrawing.se

Vingfundament
TERRAWING

**ÄR DU BYGGHERRE?
SE HIT!**

- Hållbarhet
- Krav - standarder
- Låg totalkostnad
- Dokumentation

www.terrawing.se

När EU-kommissionen samlas kan tonläget bli högt i debatterna. Det ställer krav på en god akustik i salen, där undertaket har en viktig roll.

UNDERTAKET EN LJUSREFLEKTOR

Undertaket ska reflektera ljuset men inte absorbera det.

– Därigenom kan man installera färre armaturer. Det sänker kostnaden för armaturer och minskar även energiförbrukningen. Det är en stor fördel med tanke på dagens höga energipriser. Tillverkarna av undertak strävar också efter att minska klimatavtrycket vid produktionen, säger Peter Holmblad.

Undertaket sänker även byggkostnaden.

– Jämfört med ett undertak av gips, som sedan målas, är akustikundertaket cirka 30 procent billigare. När ett undertak byts ut vid en renovering kan det återanvändas som byggmaterial i ett annat projekt. Det bidrar då till en cirkulär ekonomi, säger Peter Holmblad.

Han besökte för en tid sedan Jacyz Hotel i Göteborg. Det är nybyggt och har 27 våningar.

– Där har man lyckats förena en tilltalande arkitektur hos undertaket med den högsta

absorptionsklassen för ljud, berättar Peter Holmblad.

EN BRA DIALOG MOTVERKAR FÖRSENING

Byggprojekt försenas ibland av olika anledningar. Det är därför viktigt att undertakstillverkarna har en kontinuerlig dialog med beställare och övriga underleverantörer så att tidsplanen håller streck.

– När äldre fastigheter, med lokaler eller bostäder som har högt i tak renoveras, kan man installera undertak för att dölja ventilations-, rör- och kabeldragningar. Även ljudisoleringen mellan våningarna förbättras då, framhåller Peter Holmblad.

Det är vanligt med garage under bostadsfastigheter.

– Där kombineras ofta värmeisolering med undertak för att spara energi och minska risken för kalla golv i lägenheterna direkt över garaget, säger Peter Holmblad.

61 undertaksföretag är medlemmar i UTF

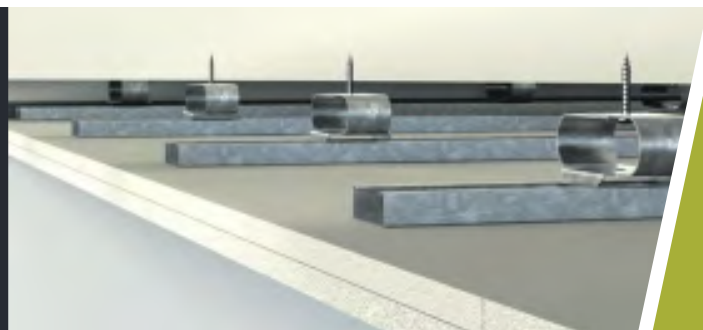
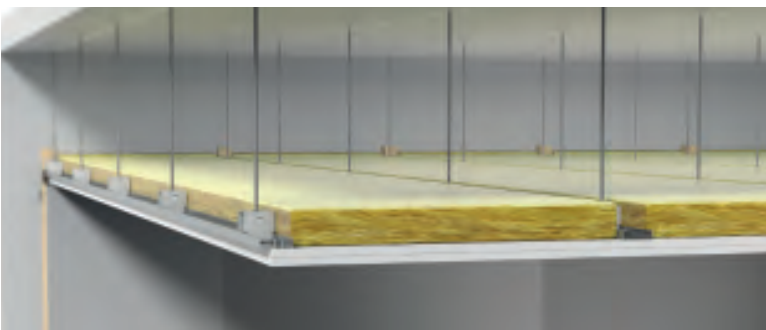

Ett undertak ska både vara snyggt och funktionellt. Bland annat ska det bidra till god akustik och goda ljusförhållanden, säger Peter Holmblad på Undertaksföretagen.

” När äldre fastigheter, med lokaler eller bostäder som har högt i tak renoveras, kan man installera undertak för att dölja ventilations-, rör- och kabeldragningar.”

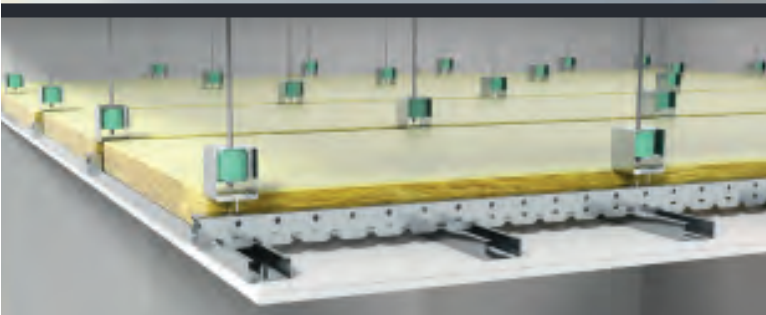

Hållbart, funktionellt, ekologiskt. Sedan 1946.
traullit.se

Ljudisolerande taksystem

Elastiska upphängningar av innertak för maximal ljudisolering och kontroll av luftburet buller och stomljud.

www.vibratec.se
+46 176-20 78 80
info@vibratec.se

Vibratec
akustikprodukter

Tillsammans representerar de 77 procent av antalet anställda hos landets undertaks-entreprenörer. UTF erbjuder sina medlemmar auktorisationen "Säkert Undertak". Det ställer strikta krav på undertaksmontage, ledarskap, utbildning och på att medlemmarna följer lagar och regler. Auktorisationen ska förnyas årligen. Kopplat till auktorisationen erbjuder UTF företagsledare och undertaksmontörer utbildning. Syftet är främst att höja produktiviteten, lönsamheten och att kvalitets-säkra branschen.

STORT BEHOV AV UNDERTAKSMONTÖRER

– "Säkert Undertak" ska också höja branschens anseende hos beställare och byggföretag. Förr fanns det en storskalig gymnasieutbildning för undertaksmontörer. Idag utbildas högst tio nya montörer per år men behovet är mycket större än så. Det finns lycksökare i branschen men de flesta företag är seriösa och skickliga, berättar Peter Holmblad.

Auktorisationen "Säkert Undertak" riktar sig även till byggbranschens besiktningsmän.

– De ska inte enbart leta efter skador utan också förvisso sig om att beställaren verkligen fått rätt skiva för att matcha kraven på ljudisolering och ljusreflektion. Okunskap hos besiktningsmännen bäddar också för illojal konkurrens eftersom det då är lättare att leverera billiga undertakskivor av låg kvalitet, menar Peter Holmblad. ■

LÄS MER PÅ:
UNDERTAKSFORETAGEN.SE

En bild från baren i det nybyggda hotellet Jacy'z i Göteborg. Förutom goda drinkar kan bargästerna blicka upp mot ett undertak som förenar snygg design med god funktion.

Mikab VVS-konsult AB

Vi använder oss av de senaste hjälpmedlen när det gäller CAD och beräkningsprogram. Vi arbetar med MagiCAD och utför 3D-projektering inom såväl VS- Vent- som kylsystem.

Tel: 08-712 50 20 • www.mikabvvs.se

Byggnadsakustik Samhällsbuller • Ljudmätningar

TUNEMALM AKUSTIK

Tel: 090-13 45 90, 08-27 37 50 www.tunemalm.se

VI LEVERERAR

CON
FORM

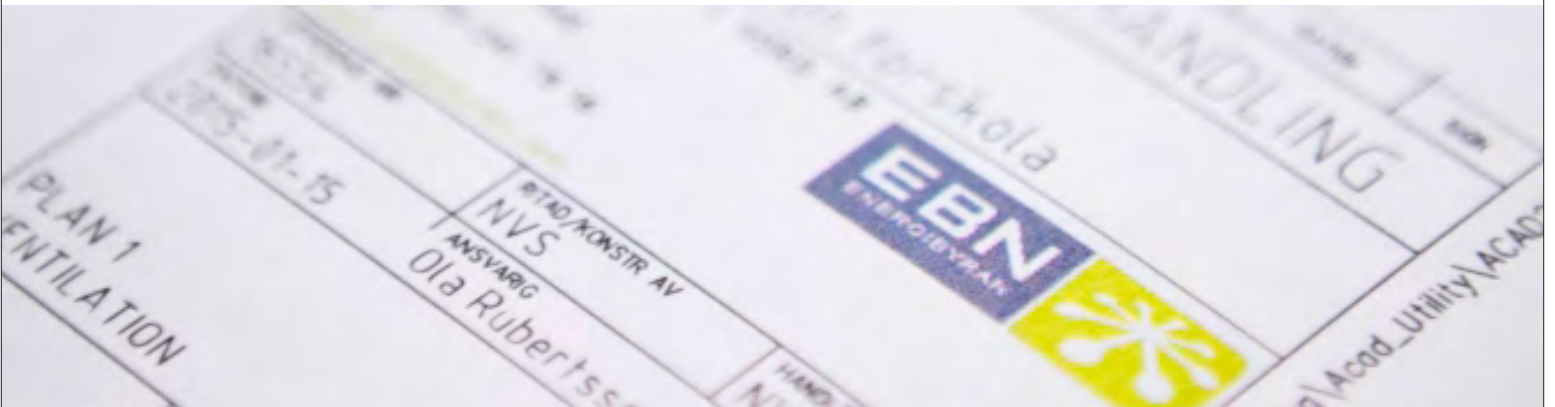
+46 526 284 92 | www.con-form.se

CON-FORM BYGGSYSTEM I BETONG

- SKALVÄGG
- PLATTBÄRLAG

EBN
ENERGIBYRAN

Energibyran kan mer

Energibyran är ett effektivt konsultföretag inom VVS- och energiprojekt. Våra erfarna konsulter hjälper er i varje steg av ert projekt - vi arbetar med allt från förstudier, projekteringar och stöd i upphandlingar till projektledning av hela eller delar av projekt.

Hos oss är varje uppdrag viktigt

Som en aktör på marknaden ser vi till att skapa nytta för våra kunder: Hos oss får du snabbheten och flexibiliteten hos det lilla bolaget tillsammans med den ekonomiska stabiliteten och leveranskapaciteten hos det stora bolaget.

Du kan förvänta dig hög kvalitet till ett bra pris och ett långsiktigt samarbete, för hos oss är varje uppdrag viktigt.

Vi är så flexibla som uppdrag kräver

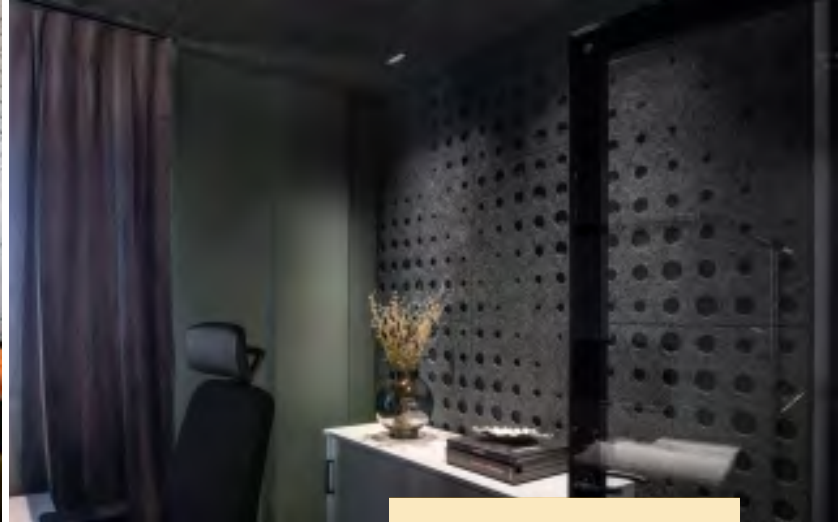
Oavsett uppdrag ser vi till att vår organisation är så stor som ditt projekt kräver. Vi är vana att jobba tillsammans med andra och att projektleda större uppdrag mot kund - och vi kan erbjuda spetskompetens inom alla våra expertområden tack vare ett flexibelt och upparbetat nätverk av konsulter och samarbetspartner. I oss hittar du en snabbfotad och flexibel samarbetspartner.

Behöver du erfarna konsulter till ert projekt eller är du intresserad av att bli en del av vårt nätverk? Ta kontakt med vår vd Ola Rubertsson.

Tel. 070-241 78 16

www.energibyran.com

Troldtekt – nominerades till Sveriges snyggaste kontor

FAKTA - TROLDTEKTS KONTOR I MALMÖ
Uppdragsgivare: Troldtekt
Arkitekt: JKAB Arkitekter
Omfattning: 200 kvadratmeter

En av nomineringarna till utmärkelsen Sveriges snyggaste kontor 2022 var Troldtekt, som utvecklar akustiklösningar för fastigheter. På deras kombinerade kontor och showroom i Malmö kan arkitekter och byggherrar dels ta en titt på olika akustiklösningar, dels njuta av en stilfull och behaglig miljö.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **JKAB ARKITEKTER**

På kontoret finns Troldtekts prisbelönda serier med designlösningar monterade på såväl väggar som tak. Tanken med det nya kontoret var att Troldtekts kunder ska kunna upptäcka olika akustiklösningar som kombinerar en god arbets-

miljö med god design i en genuin kontorsmiljö. Troldtekt tog hjälp av JKAB Arkitekter när de skapade sitt kontor, som påminner om en korsning av en ombonad hemarbetsplats och ett mysigt och inbjudande showroom. JKAB

har lyckats med konststycket att omvandla ett nedgången nittiotalskontor till en modern och avskalad oas. Kontoret präglas av enkla material valda med omsorg, där varje rum har sin egen stämning präglad av höstens varma färgskala. ■

Troldtekt®
Natural acoustic solutions
a Kingspan Company

Upplev bra akustik och karakteristisk design

Troldtekt har under 2022 öppnat ett kombinerat kontor och showroom i Malmö. Här kan arkitekter och andra byggproffs uppleva Cradle to Cradle-certifierade akustiklösningar för tak och väggar – i ett antal varianter, monterade i en elegant kontorsmiljö.

Få inspiration och läs om showroomet på www.troldtekt.se

< Troldtekts nyöppnade kontor och showroom i Malmö har nominerats till utmärkelsen Sveriges snyggaste kontor 2022. JKAB Arkitekter har ritat de karakteristiska lokalerna.

> www.troldtekt.se

Modell C

textilplattor för offentlig miljö

Pålitlig prestande med hållbara egenskaper.

En klassisk textilplatta som lämpar sig för flera olika typer av rum. Perfekt i ett litet teknikrum eller stort kontorslandskap.

Finns tillgänglig i 28 olika färger. Välj mellan varma och neutrala toner eller fäscha och modern färger. Kan enkelt läggas ihop med Modell A som har en hårdare garnyta, perfekt för krävande ytor som korridorer och entréer.

På lager i Fjärås finner man alltid 5 gråa/svarta nyanser som kan levereras inom 0-3 arbetsdagar i hela Sverige. Beställningsplattor i andra färger finns tillgängliga.

0303-24 82 44 | sales@imexsweden.se | www.imex.se
Ormvråksvägen 40, SE-43974 Fjärås

5 olika nyanser
alltid i lager

Kontakta oss
för prover!

Avslutat projekt 2022

Trafikverket Huvudkontor
Borlänge
22.000m²

IM SWEDEX EX AB

Att jobba på ett tak, som sotare gör, är riskfyllt. Men med rätt säkerhetsutrustning kan fallolyckor undvikas.

TSK:s branschstandard får en *nyckelroll* när Boverket reviderar byggreglerna

Allvarliga olyckor vid fall från tak är ovanliga. Det beror främst på de rigorösa säkerhetsföreskrifterna i Taksäkerhetskommitténs (TSK) branschstandard. När Boverkets byggregler (BBR) ändras kommer branschstandarderna att bli ännu viktigare för att förebygga fallolyckor. En statlig utredning ska dessutom hitta ett sätt att öka taksäkerheten genom en kvalitetskontroll av projekteringen.

AV: C-G HANBERG | FOTO: CLAIRE BADCOCK | BENGT SÄLL | JOHN JACKSON

Våren 2022 tillsatte regeringen Bygghälsöversynen utredningen.

Resultatet ska redovisas i september 2023. TSK:s ordförande, Hans Eriksson är utredningens rådgivare.

Parallellt med utredningen driver Boverket projektet "Möjligheternas byggregler". Byggreglerna (BBR) ska framgent innehålla färre krav, bland annat när det gäller taksäkerhet, utan att kompromissa med säkerheten. I stället ska reglerna ha fokus på funktion och Boverket menar att branschstandarder, likt den Taksäkerhetskommittén har, ska komplettera regelverket. TSK:s branschstandard för taksäkerhet är dock inte så känd.

– Men vi ska göra vårt bästa för att sprida kunskap om den, framhåller Hans Eriksson.

Kapitel åtta i BBR handlar uteslutande om säkerhet.

– När kraven där blir färre ska utredningen i stället hitta formerna för en förstärkt byggkontroll för att förhindra personskador. TSK:s förslag till utredarna är att projektören måste visa att denne gjort en riskbedömning av taksäkerheten, säger Hans Eriksson.

SKYDDSANORDNINGARNA RÄDDAR LIV

TSK:s branschstandard beskriver kraven för säkra tillträdesvägar till tak, en säker förflyttning och en betryggande säkerhet vid fasta arbetsställen på tak. Då krävs olika säkerhetsanordningar, bland annat glidskydd på stegar, väggstegar och takstegar, och en livlina.

– Det ska också finnas säkra skyddsräcken,

gångbryggor, infästningar för personligt fallskydd och snörasskydd. Takarbetarna ska kunna röra sig säkert och smidigt över takytan med hjälp av sin säkerhetsutrustning och det ska finnas stadiga förankringspunkter för livlinan. Vintern nalkas och taksäkerheten är särskilt viktig för snöskottare säger Hans Eriksson.

Branschstandarderna är inte ett arbetsmiljödokument med rekommenderade arbetsmetoder.

– Valet av arbetsmetod måste alltid föregås av en noggrann och väl dokumenterad riskanalys. Där ska alla takarbeten analyseras av utföraren för att kunna välja den metod som sammantaget innebär lägst risk, framhåller Hans Eriksson.

RISKANALYSEN ETT AVSTAMP

– Avstampet för vår riskanalys, som är grunden för branschstandarderna, var en enkät till yrkesgrupper som jobbar på tak som målare, snöskottare, sotare och plåtslagare. De fick svara på vad de gör på taket för att vi i detalj skulle kunna kartlägga riskerna. Branschstandarderna finns även i en miniversion, Fasta taksäkerhetsanordningar. Den används bland annat av projektörer inom byggsektorn, berättar Hans Eriksson.

Många äldre fastigheter har ett bristfälligt skydd för fall från tak eftersom ändringarna i BBR inte gäller retroaktivt. Men arbetsmiljöreglerna gäller, oavsett hur gammal fastigheten är.

– Arbetsgivaren har ansvaret för arbetarnas taksäkerhet, medan fastighetsägaren måste se till att det finns nödvändig säkerhetsutrustning. Branschstandarderna är generellt utformade. Varje

När Boverkets byggregler (BBR) revideras kommer branschstandarderna att bli ännu viktigare för att förebygga fallolyckor, säger Hans Eriksson, ordförande i Taksäkerhetskommittén.

enskilt takarbete måste därför riskanalyseras av arbetsgivaren, framhåller Hans Eriksson.

SÄKERHETEN BÖRJAR VID PROJEKTERINGEN

Den som projekterar en ny- eller ombyggnad av en fastighet måste ta hänsyn till alla takaktiviteter.

– Takstegar, gångbryggor och infästningsanordningar måste, liksom tillträdesvägarna till taket, vara utformade och dimensionerade så att riskerna minimeras. Arkitekter, konstruktörer

Arbetsgivaren har ansvaret för takarbetarnas säkerhet. Det åligger fastighetsägaren att se till att det finns nödvändig säkerhetsutrustning. Takarbetarna på bilden ser ut att leva farligt.

och andra aktörer i ett byggprojekt ska också se till att arbetsmiljöaspekterna beaktas. Det gäller både under byggskedet och när byggnaden används, säger Hans Eriksson.

Taksäkerhet handlar inte enbart om att minska risken för fallolyckor.

I mars 2020 rasade taket i Tarfalahallen i Kiruna och byggnaden föll ihop. Enligt Statens haverikommission (SHK) var den främsta orsaken till raset en felaktig dimensionering av takkonstruktionen. Ingen person kom dessbättre till skada. Byggkontrollutredningen ska delvis ses i ljuset av taksraset i Kiruna.

De flesta sanktionsavgifter Arbetsmiljöverket utkräver gäller bristande fallskydd på tak. Avgiften ligger mellan 40 000-400 000 kronor.

Förhoppningsvis får det arbetsgivarna att ta sitt ansvar för att förebygga fallolyckor. Men takarbetarnas säkerhet och liv är långt mycket viktigare än pengarna. ■

LÄS MER PÅ:
WWW.TAKSAKERHET.SE

”Arbetsgivaren har ansvaret för arbetarnas taksäkerhet, medan fastighetsägaren måste se till att det finns nödvändig säkerhetsutrustning.”

FAKTA - TSK:

TSK bildades i juni 1998 efter förslag i en statlig utredning från Boverket, där TSK haft i uppdrag att belysa och föreslå hur efterlevnaden av reglerna för taksäkerhet enligt byggnormen skulle kunna förbättras. TSK är en sammanslutning av fack och arbetsgivare i branscher, där takarbeten förekommer. Även tillverkande företag inom taksäkerhet är med men de saknar beslutanderätt.

TSK:s ändamål är bland annat:

- Att gemensamt verka för god taksäkerhet genom att bevaka myndighets- och säkerhetskrav samt produktstandardisering för takskydd.
- Att verka för att information och utbildning om taksäkerhet kommer till stånd och sprids i såväl text som genom seminarier.
- Att bilda arbetsgrupper och utse representanter till myndighetskontakter samt samverka vid remisser.

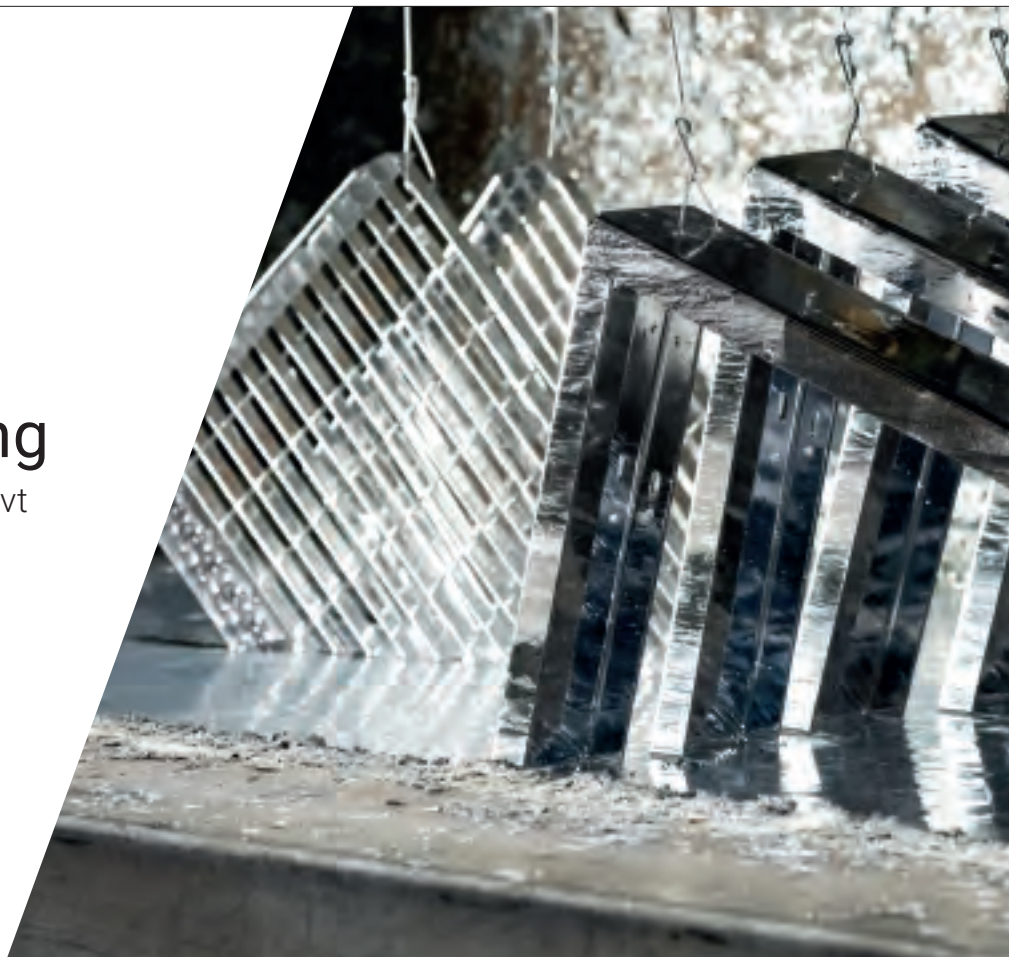

Varmförzinkning

Hållbart och kostnadseffektivt

Öka livslängden på järn och stål och ge det ett självläkande rostskydd. Kontakta oss på Zinken Weland - vi är ett av Sveriges modernaste varmförzinkningsföretag.

zinkenweland.se | 0321-129 80

Hållbara och klimatsmarta lösningar

Med vårt system BGreen-it kan du skapa gröna oaser i städerna med professionella och kundanpassade lösningar till alla typer av gröna väggar, gröna tak och takträdgårdar.

Enkel och snabb montering med Sedumbackar

Med en etableringshastighet av cirka 40 m² per timme per installatör är BGreen-it Sedumbackar ett kostnadseffektivt och tilltalande alternativ.

Läs mer på www.byggros.com

BGreen-it sedumbackstak är 100 % återvinningsbara

Vi har därför möjlighet att erbjuda en TAKEBACK-service när takkomponenterna till slut inte längre går att använda

Byggros erbjuder även lösningar inom bland annat ogräsbekämpning, bullerdämpning, dagvattenhantering, gabioner och fontäner.

BG Byggros AB Tel.: 0771 48 9000 www.byggros.com

TINNERBÄCKSBADET

– *invigs först vintern 2023*

Sommaren 2019 togs första spadtaget till nya Tinnerbäcksbadet i Linköping. Enligt ursprungsplanen skulle den nya badanläggningen stå invigningsklar hösten 2022, men projektet har försenats rejält och i dagsläget är det osäkert exakt när Linköpings efterlängtade nya badanläggning ska stå klar. Det råder även en viss oenighet kring orsakerna bakom den framflyttade tidsplanen. Enligt Medley, som ska driva det nya badet, kommer Tinnerbäcksbadet sannolikt att stå klart vintern 2023.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **3XN ARKITEKTER**

Tinnerbäcksbadet kommer att certifieras som miljöbyggnad enligt Sweden Green Building Council.

ET I LINKÖPING

Linköping är i stort behov av en ny och modern badanläggning vid Tinnerbäcksbadets södra strand som ska ersätta stadens befintliga simhall. Den nya simhallen ersätter sin föregångare från 1965 och blir en självklar samlings- och mötesplats i Linköpings nya stadsdel Folkungavallen. På en samlad yta om 21 700 kvadratmeter i en fastighet som ritats av 3XN Arkitekter samlas

bland annat en hoppbassäng, undervisningsbassäng, rehabbassäng, äventyrsbad samt gym med tillhörande relaxavdelning. På det nya badet i centrala Linköping kommer det även att finnas en femtio meter lång simbassäng med tillhörande åskådarläktare. Läktaren rymmer 1600 personer, vilket ger goda förutsättningar för att arrangera olika typer av simtävlingar.

Det nya upplevelsebadet kommer att bestå av en vågbassäng, strömkanal samt tre olika vattenrutschkanor.

EN MILJÖMÄRKT OCH ENERGISNÅL ANLÄGGNING

Tinnerbäcksbadet kommer att bli en energisnål anläggning, vilket innebär att den utrustas med

”Fastigheten kommer att certifieras som miljöbyggnad av Sweden Green Building Council.”

Sveriges största sedumtak med biokol. Sedumtaket täcker en yta på hela 7600 kvadratmeter. På taket ryms även en solcellsanläggning. Fastigheten kommer att certifieras som miljöbyggnad av Sweden Green Building Council., vilket kan göra den till ett föredöme för andra framtida badanläggningar som byggs runtom i landet. Ytterligare en unik faktor som ska bidra till att effektivisera uppvärmningen och skapa ett behagligt inomhusklimat är det faktum att flera av Tinnerbäcksbadets väggar täcks av sammanlagt drygt 12 000 växter. De gröna växterna fyller flera funktioner, de ökar syrehalten i lokalerna, håller koldioxidhalterna på en låg nivå, absorberar ljud och buller och har dessutom en avstressande och vilsam effekt på besökarna. ■

Det nya badet blir en storskalig och komplett bad- och friskvårdsanläggning för många olika målgrupper och åldrar.

TINNERBÄCKSBADET, NYBYGGNATION AV BADANLÄGGNING I CENTRALA LINKÖPING

Byggherre: Lejonfastigheter

Totalentreprenör: Serneke

Arkitekt: 3XN Arkitekter

Omfattning: 21 700 kvadratmeter nyproduktion

Tidsram: Byggstart september 2019, beräknas stå klart vintern 2023

SlimLane

SmartLane

Till Tinnerbäcksbadet har Intergate levererat och monterat speedgates till åtta olika platser i lokalerna.

SlimLane och SmartLane i enkel, två- och trefiliga lösningar. Höga glas och passagebredder 600- och 900 mm.

Intergates sortiment består även av entrégrindar, vändkors, rotationsgrindar, enpersonslussar, säkerhetskaruseller, trafikbommar, pollare, vägsärrar och grindar. Vi hjälper dig med hela projektet från planering och montering till service och underhåll.

intergate.se
010 206 77 33

INTERGATE
öppnar för ett tryggare samhälle

Den mest engagerade ingenjörbyrå inom VVS & Energi !

Med lång erfarenhet inom sim- och badanläggningar är vi
Er självklara samarbetspartner i nästa projekt!

Ingenjörbyrå Andersson & Hultmark AB

Elof Lindälvs gata 1, 414 58 Göteborg
www.aohab.se · 031 - 704 25 00 · Vi finns på LinkedIn

SteelPool
SWEDEN AB

Nyproduktion eller renovering av simbassäng

Det grönaste och
vackraste alternativet är
alltid rostfritt stål, redan
återvunnet upp till 90%
när vi installerar.

SteelPool Sweden AB
0703-75 03 55
www.steelpool.se

Täbys nya simhall – färdig

Med 11 000 kvadratmeter bad och träningsyta med 50 meters bassäng, multibassänger, familjebad med lek för barnen, gym och grupptränings-salar blir Täby nya simhall toppmodern. Den nya anläggningen väntas ta emot 360 000 besökare årligen.

AV: **ANETTE WENBERG** | ILLUSTRATION: **MEDLEY**

– Vi är otroligt glada och stolta över att drifva Täby simhall på uppdrag av Täby kommun. I den här fina och toppmoderna anläggningen finns verkligen allt, för såväl familjen och barnen som för motionären som vill simma längder i 50-metersbassängen, för gymentusiaster och gruppträningsugna. Det är en komplett anläggning på alla sätt och vi hoppas att den kan sätta guldkant på tillvaron för många familjer framöver, säger Daniel Almgren, VD på Medley.

ANLÄGGNING FÖR ALLA

Täby Simhall är en anläggning för alla, gammal som ung, och erbjuder ett komplett utbud med simhall, gym, gruppträning, personlig träning, simskola, café & shop och badkalas.

– Vår nya simhall är till för alla Täbybor och är ett nytt landmärke i kommunen. Vi har

byggt en hållbar och miljöanpassad simhall med olika typer av bassänger, lekutrymmen, bastu, träningsytor och café, och jag är glad att vi äntligen kan inviga den. Oavsett om man vill bada med familjen, motionssimma, styrketräna eller är aktiv i någon simklubb så är man välkommen till simhallen, säger Erik Andersson (M), kommunstyrelsens ordförande.

När nu Medley tar över driften i Täby simhall efter att ha drivit Tibblebadet i många år så finns det också en hel del nyheter. Bland annat så erbjuder Medley nu simskola från baby till vuxen.

– Med en så mycket större och modernare anläggning så kan vi erbjuda ett ännu mer komplett utbud. Vi kan också ta emot många fler besökare än tidigare. Att äntligen kunna erbjuda simskola känns extra kul, säger Carl-Adam Lindros, anläggningschef på Täby simhall.

FAKTA – TÄBY SIMHALL

- 11 000 kvadratmeter
- 50x25 meter simbassäng med 10 banor
- lekland med barnbassänger, rutschbanor, strömkanal
- 2 varma multibassänger, med höj- och sänkbar botten
- bastur och bubbelpool
- 750 kvadratmeter gym inklusive två grupptränings-salar
- simskola (från baby till vuxen) och badkalas
- café och shop

– Alla vi som jobbar här ser enormt mycket fram emot att få träffa alla bad- och träningsugna och visa dem denna fantastiska anläggning, fortsätter Carl-Adam. ■

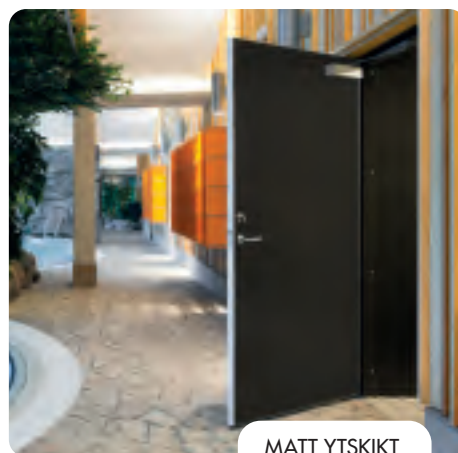

FÖR VÅTA
MILJÖER DÄR DET
ÄR VIKTIGT ATT
HÅLLA RENT

SIMHALLAR

DUSCH-/OMKLÄDNINGSRUM

MATT YTSKIKT

Okänslig för vatten, lätt att hålla ren

THERMODS GLASFIBERDÖRRAR är förstahandsalternativet i simhallar, duschrummen och andra miljöer där dörren regelmässigt utsätts för väta. Materialvalet gör dörren helt okänslig för vatten och konstruktionen – med plana ytor helt utan smutssamlade skarvar – gör dörren lätt att hålla ren.

Genomfärgad polyester gör att dörrbladet står emot slitage och tuffa påfrestningar från daglig rengöring men också från färggenomslag vid repning.

Möjligheter ges till variationer med olika färger på dörrrens båda sidor. Genom att välja kulörer med matt ytskikt vid genomfärgningsprocessen ges dörrbladen ett elegant intryck som lyfter miljön.

Vi berättar gärna mer!

Tel 0570-72 74 70 • thermod.se

DICKSONSKA PALATSET

– så går renoveringsarbetet

Dicksonska Palatset är på god väg mot en ny glansperiod. En tredjedel in i det omfattande renoveringsarbetet kan Higabs projektledare Ulf Bengtsson se slutresultatet framför sig.

AV: ANETTE WENNBERG | FOTO: HIGAB/MALIN STRANDLUND

– Under hösten har vi frilagt de ursprungliga smidestakstolarna i orangeriet och de tycks vara i bra skick. Huset kommer bli fantastiskt, säger han.

När vi besöker Dicksonska Palatset, i närheten av Avenyn, pågår olika typer av arbeten på en och samma gång. Intrycket är ett slags organiserat kaos där var och en av hantverkarna har full koll på sina respektive delar.

– Även om stort fokus så här långt har varit på fasad och tak, arbeten som till viss del är väderberoende, utför vi arbeten på de flesta ställen i huset. Vi gör allt från rivning och håltagningar i

källaren för det nya trapphuset till konservering av listverk och fönsterluckor, säger Ulf Bengtsson.

SHOWROOM OCH TIMMERMÄN

På ett av kontorsplanen håller ett showroom på att färdigställas, så att intresserade hyresgäster kan få en känsla för hur lokalen kan se ut vid inflyttning.

– Det är en stor fördel att kunna visa upp en helt iordningställd yta med rätt golv, målade väggar och möbler. Det blir betydligt lättare för en hyresgäst att föreställa sig hur detta dröm-

kontor kommer te sig, säger Anette Persson, affärsutvecklare på Higab.

Under november har man också med hjälp av en kran lyft upp de limträbalkar som ska bära upp det nya taket. Det har varit en utmaning att få de stora och tunga språngbalkarna på plats. De största är nästan sju meter långa.

RÖTSKADOR

– Vi har dessvärre stött på en del rötskador vilket försenat takarbetet något. Åtgärderna utförs av timmermän med traditionella tillvägagångsätt

vilket tar längre tid än om man använder moderna metoder. Nu har det sista limträet lyfts upp på taket och snart har vi spont och papp på, säger Ulf Bengtsson.

RESTAURANG DÅ OCH NU

Ett av de större arbeten som återstår är storköket på entréplan. När familjen Dickson flyttade ut från Dicksonska Palatset i början av 1920-talet övertogs fastigheten av hushållsskolan Margaretaskolan som drev restaurangrörelse och skola för unga flickor. Nu renoveras det gamla storköket och anpassas till ett modernt restaurangkök. I källarplanet, som är i stort behov av renovering, byggs en vinkällare, samt toaletter och omklädningsrum för den framtida restaurangpersonalen.

I festvåningen är konservatorn Morgan Denlerts i färd med så kallad ådringsmålning. Ådringsmålning innebär att man laserar ytor så att de ska se ut som andra, mer exklusiva träslag, i det här fallet ek. Väggarna ska återställas till sitt ursprungliga utseende och fälten mellan eklisterna kommer målas i olika gröna nyanser.

– En hel del arbete återstår men samarbetet med alla entreprenörer fungerar väldigt bra. Vi ser fram emot att kunna öppna upp portarna under våren 2024. Då finns här förhoppningsvis en restaurang som kan välkomna besökarna in i familjen Dicksons nygamla palats, säger Ulf Bengtsson. ■

” Även om stort fokus så här långt har varit på fasad och tak, arbeten som till viss del är väderberoende, utför vi arbeten på de flesta ställen i huset.”

**Oscar Dickson kan vara lugn.
Hans hus är i goda händer.**

Visionsbild, Higab/Lijewall arkitekter

Vi på F O Peterson har lång erfarenhet av att arbeta med byggnadstekniskt komplicerade uppdrag i känsliga kulturfastigheter.

Att ansvara för den stora renoveringen av Dicksonska Palatset i Göteborg passar oss därför som hand i handske.

Följ arbetet som vi gör på uppdrag av Higab på fop.se/dicksonska

FO PETERSON

Brf Östersjöklippan i Nyköping:

Sista etappen byggs nära hamnen

I den nya stadsdelen Brandholmen i Nyköping byggs den sista etappen av Brf Östersjöklippan med 25 lägenheter på mellan två och sex rum och kök. Det nya kvarteret står klart i maj 2023 och byggs i anslutning till vattnet, vid inloppet till Nyköpings hamn.

AV: **ANNIKA WIHLBORG**

ILLUSTRATION: **CARLSTEDT ARKITEKTER**

Strax öster om centrala Nyköping ligger Brandholmen. Granne med grön parkmark byggs den sista fastigheten i Brf Östersjöklippan, där lägenheterna förses med stora inglasade balkonger eller egen uteplats med radhuskänsla. ■

Brf Östersjöklippan ligger i den populära stadsdelen Brandholmen.

BRF ÖSTERSJÖKLIPPAN, NYBYGGNAD AV FLERBOSTADSHUS I NYKÖPING

Byggherre: Arnö Bostad

Totalentreprenör: Byggmästarna i Nyköping

Arkitekt: Carlstedt Arkitekter

Omfattning: 25 lägenheter i sista etappen

Tidsram: Byggstart juni 2022, står klart maj 2023

Det är vi som är totalentreprenör

www.byggmastarna.com | info@byggmastarna.com | 0155-28 06 60

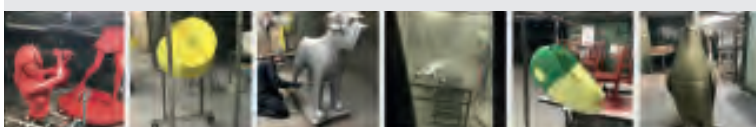
INFRASTRUKTURnyheter.se

Mötesplatsen inom
trafik och samhällsutveckling

www.infrastrukturnyheter.se

**BRANTVIKS
MÅLERIVERKSTAD AB**
INDUSTRILACKERING - Vi utför allt inom yrket sedan 1957
Tel: 040-92 11 05 • info@brantviks.se • www.brantviks.se

Vi är ett litet familjeföretag som grundades 1957 och drivs i dag av tredje generation. Vi utför allt inom industrilackering, målning med pistol för våtlackering, pulverlackering, Plåt, aluminium, glas, plast och trä är bara en del av det vi kan måla på. Vi utför även blästringarbete.

BYGGnyheter.se

Mötesplatsen för dig inom
bygg- och fastighetsbranschen

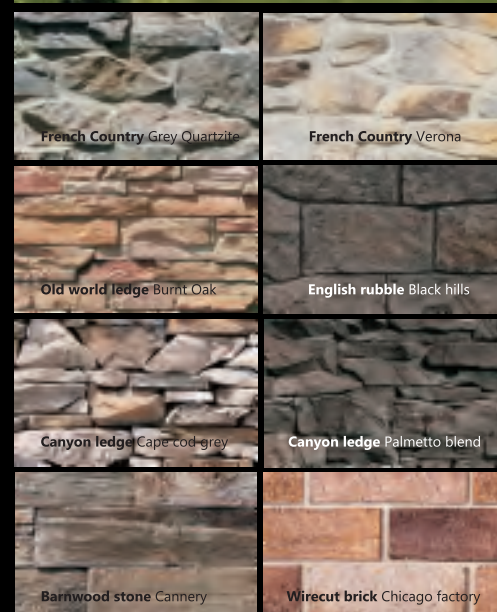
www.byggnyheter.se

Fasader med karaktär

Sten skapar fantastiskt vackra fasader, murstockar, murar och husgrunder. Alltid med den där tunga, genuina känslan som bara sten kan ge.

Vår fasadsten är ett hantverk från USA med 60-åriga anor. En gjuten beklädnadssten med häpnadsväckande kvalitet och egenskaper. Den är tunn, lätt, underhållsfri och lika enkel att montera som kakel & klinker.

Stone Co.

Se referensbyggen och info på www.stoneco.se
Eller ring oss och prata sten på 070-3407174

HALN O

MSTAD, VARBERG OCH FALKENBERG

– växer med helt nya stadsdelar

Västerport är namnet på
Varbergs nya havsnära stadsdel.

Stationsstaden ska bli en ny stadsdel i centrala Halmstad.

Halland är en expansiv del av Sverige, med flera växande städer. I Halmstad siktar man på att bygga 23 000 nya bostäder till 2050 och i Falkenberg planeras den nya stadsdelen Tröingedal, med drygt 400 nya bostäder. Ytterligare en växande halländsk stad är Varberg, där den nya stadsdelen Västerport växer fram.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **VARBERGS KOMMUN** | **KANOZI ARKITEKTER**

Halmstad är något av Hallands tillväxtmotor, här byggs och planeras nya bostäder i flera stadsdelar.

En av de nya delarna av Halmstad är Ranagård, där man planerar för cirka 550 nya bostäder, äldreboende, förskolor och skola. Planer finns även på ett nytt resecentrum som ska samla stadens järnvägs- och busstrafik.

Ambitionen är att området runt stationen

ska utvecklas till att bli en naturlig del av stadskärnan, omgiven av den nya stadsdelen Stationsstaden, som än så länge befinner sig i ett detaljplaneskede.

ANVÄNDA UNDERUTNYTTJAD MARK

Visionen är att skapa en ny stadsdel genom att använda underutnyttjad mark längs spåren till nya bostäder, arbetsplatser och mötesplatser. I

norra Halmstad har byggnationen påbörjats av ett nytt område med hållbarhetsprofil i Sofieberg med drygt 900 bostäder, skola och äldreboende.

Även Varberg befinner sig i ett expansivt skede. Mellan havet och staden ska den nya stadsdelen Västerport växa fram. När den nya Varbergstunneln som byggs under centrala Varberg står klar kan staden länkas samman på ett helt nytt sätt.

Visionen är att Västerport ska byggas på ett område som tidigare var ett industriområde. Tolv byggaktörer har tecknat markanvisningsavtal med kommunen om att bygga bostäder i Västerports första etapp.

Även Falkenberg växer med den helt nya stadsdelen Tröingedal nedanför Tröingeberg utmed väg 767. Här planeras till en början för drygt 400 bostäder, skola, förskola samt verksamhetslokaler. ■

Från kallbadhus och hotell till bostäder och skolor.

Vi är det personliga och familjära arkitektkontoret
som finns där våra kunder behöver oss.

A photograph of a modern wooden bathhouse structure over water. A man in dark shorts is climbing a metal ladder into the water. The structure features dark wood paneling and a wooden deck. The sky is a clear, pale blue.

Fredblad

Läs mer på fredblad.se

SIA Glass fördubblar produktionskapaciteten

– när glassfabriken i Slöinge byggs ut

SIA Glass i Slöinge utanför Falkenberg hade ett omsättningsmässigt rekordår 2020, när svenskarna åt mer glass än någonsin i samband med Coronapandemin. Den ökade omsättningen investeras tillbaka i verksamheten i form av en utbyggnad av företagets fabrik på drygt 3000 kvadratmeter. I augusti 2023 räknar SIA Glass med att den nya utbyggnaden kan tas i bruk.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | FOTO: **SIA GLASS**

SIA Glass har under en längre tid planerat en utbyggnad av sin fabrik för att kunna möta den ökade efterfrågan på svensk glass.

Utbyggnaden på 3000 kvadratmeter innebär en investering på drygt 160 miljoner kronor för ett av Sveriges största glassföretag. SIAs glassproduktion i Slöinge började i ett nedlagt slakteri för 60 år sedan och har sedan dess vuxit successivt. Utbyggnaden av fabriken är SIA Glass största investering hittills och innebär dels att företaget kommer att nyanställa, dels ungefär en fördubbling av glassfabrikens befintliga tillverkningskapaciteten. ■

SIA GLASS, UTBYGGNAD AV GLASSFABRIK I SLÖINGE, FALKENBERG

Byggherre: SIA Glass

Totalentreprenör: Peterson & Hansson Byggnads

Omfattning: Utbyggnad på 3000 kvadratmeter

Tidsram: Byggstart hösten 2021, den nya fabriken beräknas stå driftklar augusti 2022.

TOTALENTREPRENÖR

VI ÄR TACKSAMMA FÖR ATT VI FICK FÖRTROENDE ATT BYGGA BONDEN 7 TILLSAMMANS MED ER.

Sedan 1963 • phbygg.se • 0346-820 75 • info@phbygg.se

Vi är med och skapar tillbyggnad av SIA Glass.

Assemblin utför installationerna för kraft, belysning och tele.

Assemblin El | Falkenberg | 010-472 60 00 | assemblin.se

Assemblin

THE FRONT HOUSE, TILLBYGGNAD AV TYLÖSANDS HAVSBAD, HALMSTAD

Byggherre: Tylösands Havsbad

Totalentreprenör: MTA Bygg & Anläggning Halland

Arkitekt: Fredblad Arkitekter

Omfattning: 39 hotellrum, konferenslokal

Tidsram: Byggstart januari 2022, beräknas stå klart maj 2023

The Front House är Hotel Tylösands nya tillbyggnad som invigs våren 2023.

The Front House - Hotel Tylösands nya framsida

I januari 2022 togs första spadtaget till The Front House, som ska bli Hotel Tylösands nya framsida. The Front House består av 39 hotellrum samt en konferenslokal och står klart i maj 2023.

AV: ANNIKA WIHLBORG | ILLUSTRATION: FREDBLAD ARKITEKTER

The Front House får samma vita puts som resten av hotellet och kommer även arkitektoniskt att anknyta till den befintliga huvudbyggnaden. De nya hotellrummen har designats av Åsa Gessle och inreds med inspiration från Tylösands strand, sand och dyner. ■

BYGG nyheter.se

MÖTESPLATSEN
FÖR DIG
inom bygg- och
fastighetsbranschen

www.byggnyheter.se

TÄRNAN, NYBYGGNAD AV FLERBOSTADSHUS I VARBERG

Byggherre: Kvarteret Tärnan i Varberg

Totalentreprenör: Turessons Bygg

Arkitekt: Radar Arkitektur & Planering

Omfattning: 80 lägenheter, 7 stadsradhus

Tidsram: Byggstart april 2022, beräknas stå klart mars 2024

Kvarteret Tärnan består av såväl lägenheter som stadsradhus i stadsdelen Oskarsdal i Varberg. Samtliga hus byggs i trä.

Tärnan är Varbergs nya hållbara kvarter i trä

I stadsdelen Oskarsdal i Varberg byggs åttio bostadsrätter och sju stadsradhus i kvarteret Tärnan. Husen byggs helt i trä och samtliga lägenheter och stadsradhus har balkong eller terrass.

De boende får tillgång bilpool, laddning för elbil och elcykel, leveranshub, co-workingspace och en rad smarta lösningar för att det ska bli enkelt att leva hållbart. ■

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **RADAR ARKITEKTUR & PLANERING**

www.radararkitektur.se

Radar tummar inte på hållbarheten!

Kravet på klimatdeklarationer av byggnader har flyttat fram positionen för ett hållbart byggande. Vi är väl förberedda och kan erbjuda en rad tjänster. Hos oss kan du få råd och stöd tidigt i klimatdeklarationssprocessen och vi hjälper dig att ta fram förenklade livscykelanalyser redan i programskedet.

Våra BIM-modeller kan anpassas för att få ut detaljerade materialmängder för kalkyl- och klimatberäkningar.

Vi är certifierade samordnare för Citylab, Miljöbyggnad, NollCO₂, och medlemmar i Sweden Green Building Council.

SWEDEN
GREEN BUILDING
COUNCIL

Ranagårds Fastighets är byggherre för ett av de nya kvarter som byggs i nya stadsdelen Ranagård.

Hyreslägenheter i Halmstads nya stadsdel Ranagård

I västra delen av Halmstad börjar den nya stadsdelen Ranagård ta form. När den nya stadsdelen står klar kommer här att finnas såväl bostäder som skola, förskola och äldreboende. Här bygger MTA Bygg & Anläggning Halland ett nytt kvarter med hyresrättslägenheter.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **STRANDBERG ARKITEKTUR**

Just nu byggs cirka 550 nya bostäder i Ranagård. Stadsdelen kommer att innehålla en kombination av olika upplåtelse- och boendeformer: vila, bostadsrätt och hyresrätt.

Byggherre för kvarteret med hyresrättslägenheter är Ranagårds Fastigheter och första spadtaget togs i februari 2022. För den arkitektoniska utformningen står Strandberg Arkitektur. ■

NYBYGGNAD AV FLERBOSTADSHUS PÅ RANAGÅRD I HALMSTAD

Byggherre: Ranagårds Fastighets
Totalentreprenör: MTA Bygg & Anläggning Halland
Arkitekt: Strandberg Arkitektur
Omfattning: 23 lägenheter
Tidsram: Byggstart februari 2022

Vi arbetar med värdeskapande arkitektur med hållbarhet och kreativitet i fokus. Kv Bergsgård utformat åt Tylösandsfastigheter. Inflyttningsklart våren 2023.
www.accentarkitekter.se

Accent arkitekter

NNYHEMSSKOLAN, OM- OCH TILLBYGGNAD AV F-3 SKOLA I NYHEM, HALMSTAD

Byggherre: Halmstad kommun

Totalentreprenör: Peterson & Hansson Byggnads

Arkitekt: Creacon Halmstads Konsult

Omfattning: 6600 kvadratmeter

Tidsram: Byggstart höst 2020, stod klart augusti 2022

Nyhemsskolan i Halmstad har utökats och moderniserats.

Nyrenoverade Nyhemsskolan invigd

Hösten 2022 stod den om- och tillbyggda Nyhemsskolan i Halmstadsstadsdelen Nyhem redo att återigen ta emot elever. F-3 skolan har renoverats och fått en nybyggnad i två plan och har nu plats för 300 elever.

AV: ANNIKA WIHLBORG | ILLUSTRATION: HALMSTAD KOMMUN

Skolans huvudbyggnad har renoverats och en ny byggnad i två plan har byggts. Skolan har fått ny matsal, kök, mediatek, ateljé och verkstad. I samband med renoveringen moderniserades även innergården och skolans utemiljö. ■

PETERSON & HANSSON BYGG

TOTALENTREPRENÖR
VI ÄR TACKSAMMA FÖR ATT VI FICK FÖRTROENDE ATT BYGGA BONDEN 7 TILLSAMMANS MED ER.

Sedan 1963 • phbygg.se • 0346-820 75 • info@phbygg.se

Kadettbyn i Halmstad – 50 nya lägenheter

ENHETEN, NYBYGGNAD AV FLERBOSTADSHUS I HALMSTAD, ETAPP 2

Byggherre: Rikshem

Totalentreprenör: Skanska Sverige AB Region Hus Väst

Omfattning: 50 lägenheter

Tidsram: Byggstart oktober 2021, beräknas stå klart sommaren 2023

Enheten 2 består av femtio lägenheter i Halmstadsstadsdelen Kadettbyn.

I stadsdelen Kadettbyn, där Rikshem bygger nya kvarter åt Fortifikationsverket, står femtio nya lägenheter i kvarteret Enheten 2 klara sommaren 2023. Samtliga lägenheter är redan uthyrda till Fortifikationsverket som idag hyr de befintliga lägenheterna i området. Hela det nya kvarteret ska, liksom övriga Kadettbyn, användas som bostäder till Försvarsmaktens medarbetare.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **RIKSHEM**

Enheten 2 består av femtio lägenheter fördelat på sex loftgångshus i två plan med främst trerumslägenheter, samt en gemensamhetsbyggnad med kontor, konferensmöjligheter och tvättstuga. Totalt ska 402 lägenheter byggas åt Fortifikationsverket i Kadettbyn. ■

MARKENTREPRENÖR

Varbergs Anläggningsservice AB

anlaggningservice.com

CRETEC
INSTALLATION

Det självklara valet för kunder inom
VS, Ventilation, Kyla, Styr och Teknik

Cretec Halmstad AB
Lågatan 3, 302 63 Halmstad

Besök oss även på
f i

info@cretec.se
072-719 00 57

Kvarteret Bonden byggs i den nya stadsdelen Västra Förstaden i Halmstad.

Nytt storkvarter på bekvämt cykelavstånd

I den nya stadsdelen Västra Förstaden i Halmstad omvandlas tidigare industri kvarter till bostadskvarter. Här byggs kvarteret Bonden, som består av 175 hyresrättslägenheter på bekvämt cykelavstånd från centrala Halmstads samlade utbud.

AV: **ANNIKA WIHLBORG** | ILLUSTRATION: **RIKSTEM**

Kvarteret Bonden, som står inflyttningsklart i början av 2023, blir ett kvarter anpassat för cykling med rymliga cykelparkeringar och trygga och upplysta cykelförråd med faciliteter som bidrar till att underlätta vardagen för de boende. Lägenheterna består av mellan ett och fyra rum och kök. ■

BONDEN, NYBYGGNAD AV FLERBOSTADSHUS I HALMSTAD

Byggherre: AM Home

Beställare: Rikshem

Totalentreprenör: Peterson & Hansson Byggnads

Arkitekt: Sköld Forsberg Byggkonsult

Omfattning: 175 lägenheter

Tidsram: Byggstart oktober 2020, stod klart i början av 2023

TOTALENTREPRENÖR

Sedan 1963 • phbygg.se • 0346-820 75 • info@phbygg.se

STÅLDAGEN – en lyckad dag på

För sjunde året i rad arrangerades Jernkontorets stora visionsdag Ståldagen. En dag som i år hade temat "acceptans för omställning". Dagen kom att bjuda på många intressanta diskussioner mellan bland annat politiker och företrädare för järn- och stålindustrin.

AV: KRISTINA GREWIN
FOTO: PIA NORDLANDER

Den 23 november samlades omkring 200 deltagare i Bryggarsalen vid Odenplan i Stockholm. Med på länk fanns även drygt 300 intresserade som följde Ståldagen på distans.

Dagen inleddes med en analys av det politiska läget med Tove Lifvendahl, politisk chefredaktör på Svenska Dagbladet. Tove lyfte ett antal viktiga trösklar som utmärker dagens eftervalssituation. Däribland den politiska instabilitet som råder och som anses vara det nya normala, den svenska konsensuskulturen samt den nya hårdare kravprofilen som ställs på politiker. Tove resonerade även kring mediernas roll och hur den rådande elbristen präglar de politiska samtalen.

Martin Lindqvist, vd och koncernchef på SSAB, tillsammans med Alleimas vd och koncernchef Göran Björkman, diskuterade vidare vilka frågor som järn- och stålindustrin ser som centrala för omställningen. Därefter involverades riksdagsledamöterna Louise Eklund (L), Muharrem Demirok (C), Camilla Brodin (KD), Mats Green (M), Isak From (S) och Per Bolund (MP) i en diskussion om kompetensförsörjning, elförsörjning och tillståndprocesser, samt hur man från politiskt håll avser prioritera under den kommande mandatperioden. In väddes även EU-perspektivet där EU-kommissionens biträdande chef för representationen i Sverige, Erik von Pistohlkors, gav sin syn på hur vi uppnår en ökad acceptans för omställningen av industrin och samhället på EU-nivå. Eva Blixt,

rådgivare i miljöfrågor på Jernkontoret, delade synen med Erik att mer kan, och behövs, göras för att ge den svenska järn- och stålindustrin en starkare röst inom EU.

REFLEKTIONER KRING POLITIKERSAMTAL

Som en avrundning av det politiska blocket gav Svenska Dagbladets politiska chefredaktör Tove Lifvendahl, Viktoria Karsberg, Head of Corporate Identity and Group Communications på SSAB och Emma Lefdal, Vice President Marketing and Corporate Communications på Höganäs, sina reflektioner kring politikersamtalen. Det konstaterades att det finns en tydlig, och i stort gemensam, intention för omställningen men det kvarstår att förstå hur det ska realiseras i praktiken. Till exempel är alla överens om att mer fossilfri elkraft behövs idag, men det kvarstår tydliga besked om hur det ska lösas. Även inom kompetensförsörjning

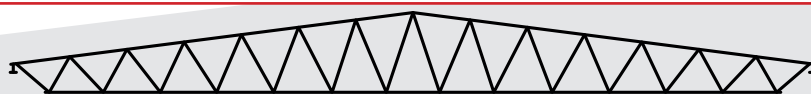
Marie Louise Falkland, Market Development & Sustainable Solutions, kumpu, Eva Lindh-Ulmgren, Head of Tube R&D på Alleima samt Nordeman, Sustainability director på Höganäs

finns det mer att göra, från såväl politikens som järn- och stålindustrins sida. Inte minst i att nå ut till arbetssökande och visa på den spännande bransch som järn- och stålindustrin är och vilka möjligheter som finns, inte minst kopplat till det omställningsarbete som pågår.

Under den andra delen av dagen lyftes industrirevolutionen i norr där Peter Larsson, regeringens samordnare i Västerbotten och Norrbotten, inledde med att summera sitt uppdrag. Efter detta fördes samtal med Carl Orrling, Vice President of Strategic Technical Development på SSAB och Carina Sammeli, kommunstyrelsens ordförande (S) i Luleå kommun om samverkan och partnerskap i planerna på att bygga ett nytt integrerat elektrostålverk och valsverk i Luleå. Samtalet tydliggjorde kraften i att arbeta tillsammans utifrån en gemensam målbild.

Även digitalisering och hur digitalisering kan bidra till effektivisering och optimering togs upp på Ståldagen. Ola Norén, Head of Metallurgy på ABB, tydliggjorde inte minst digitaliseringens roll för att minska energiåtgång och – kostnader samt hur det kan bli en viktig pusselbit på företagets resa att bli fossilfria. Slutligen presenterade industriföreträdare från

VI HÅLLER
UPP TAKET!

SWL

www.swl.se

Å temat acceptans för omställning

lutions på Outo-
mt Catharina

Martin Lindqvist, vd och koncernchef SSAB, och Göran Björkman, vd och kon-
cernchef Alleima tillsammans med moderator Karin Klingenstierna

Carl Orrling, Vice President of Strategic Technical Development på SSAB
och Carina Sammeli, kommunstyrelsens ordförande (S) i Luleå kommun

Höganäs, Catharina Nordeman, Sustainability director, Alleima, Eva Lindh-Ulmgren, Head of Tube R&D och Outokumpu, Marie Louise Falkland, Market Development & Sustainable Solutions vad som är på gång inom stålindustrin och omställningsarbetet idag. Medverkande var överens om att samverkan med kunder, anställda och andra samarbetspartners är avgörande för att nå hållbarhetsmålen och utveckla produkter som både bidrar till omställningen och stärker

konkurrenskraften. Eftersom Jernkontoret i år fyller 275 år avslutades dagen med en historisk summering om järnets och stålets betydelse för samhällsutvecklingen med historikern och samhällsdebattören Gunnar Wetterberg.

MINGEL I BRYGGARSALEN

Programmet avslutades med ett mingel för gästerna på plats i Bryggarsalen. Från Jernkontorets sida upplevdes dagen som mycket lyckad.

– Det som framkommit i flertalet av presentationerna under Ståldagen är att det behövs större samverkan mellan industrin och andra samhällsaktörer för att acceptansen för omställningen ska möjliggöras. Det är tydligt att stålindustrin redan ligger i framkant när det kommer till omställningen men vi måste vara mer kreativa tillsammans med andra för att vi ska lyckas på alla plan, summerar Annika Roos, vd för Jernkontoret. ■

YN Materialteknik AB

Material Testing Laboratory

Kontakta Ylva Nilsson för
mer info: 0704611880
www.ynm.se

- Svetsbarhet
- Materialprovning
- Hårdhet
- Metallografiska analyser
- Strukturkontroll
- Kemiska analyser
- Skadefallsutredningar

Det kostar när en svets brister!

Industriell stombyggnation

Vi levererar kompletta prefabstommar för alla slags hus och tar helhetsansvar – från projektering och produktion till montering och besiktning. Komponenterna tillverkas vid våra egna fabriker. Intresserad av helhetslösningar inom stål- och betongprefab? Kontakta oss! Mer information på contiga.se

CE-märkning på porten

– ett kvitto på att den är säker

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om hissar och andra motordrivna anordningar, H-föreskrifterna, inkluderar även portar. CE-märkningen visar bland annat att porten uppfyller de höga säkerhetskrav som ställs på motordrivna portar.

AV: **C-G HANBERG**

FOTO: **MARIA BORG | CHARLOTTE NILSSON**

– Följer man Boverkets allmänna råd uppfyller man även kraven i föreskrifterna för portar och andra byggrelaterade produkter, säger civilingenjör Krister Svensson på Boverkets Tillsynsenhet i Karlskrona.

Boverkets föreskrifter innehåller regler för installation, kontroll och service med mera. Till föreskrifterna finns i många fall även allmänna råd. Vippporten, de två första portarna på bilden, är vanligast i så kallade radgarage vid bostadsfastigheter och tar mindre plats i garaget, eftersom en del av porten sticker ut som en "keps" framför portöppningen i öppet läge.

– Ägaren ansvarar för att skötsel och underhåll utförs i tillräcklig omfattning. Av de allmänna råden framgår att användaren av porten i första hand ska följa tillverkarens anvisningar för service, säger Krister Svensson.

En motordriven port är både en byggprodukt och en maskin.

– Utöver Boverkets föreskrifter gäller därför även Arbetsmiljöverkets föreskrifter. I dessa är EU:s maskindirektiv införlivat, säger Krister Svensson.

De flesta motordrivna portar har en styrfunktion, så att de kan öppnas och stängas "remote." EU:s radiodirektiv lägger fast reglerna för styrningen. Porten får inte störa annan

elektrisk utrustning, utan ska vara elektromagnetiskt kompatibel, enligt EU:s EMC-direktiv som är lagstadgat.

– Porten måste också matcha kraven i Byggproduktförordningen och vara CE-märkt. Märkningen inkluderar samtliga komponenter i den motordrivna porten och görs av den som tillverkat porten, säger Krister Svensson.

En motordriven port ska besiktas regelbundet med undantag för garageportar på villatomter. För att säkerställa att porten är alltid säker, och klarar besiktningen, är det viktigt att porten servas och underhålls med jämna mellanrum. Fastighetsägaren har ansvaret för att besiktningen görs och kan föreläggas ett vite om den försummas.

PRESTANDEDEKLARATION

Fastighetsägaren/byggherren ska inför upphandlingen precisera portens prestanda som värmeisolering, regntäthet och toleransen för vindpåverkan. En motordriven ports prestanda framgår av tillverkarens prestandadeklaration.

– Den första besiktningen ska göras innan porten tas i bruk om den inte är bestyrkt enligt EU:s maskindirektiv efter installationen, så att den överensstämmer med de grundläggande hälso- och säkerhetskraven i direktivet. Sedan

ska porten besiktas återkommande, vanligen vartannat år, säger Krister Svensson.

Om porten ändras så att säkerheten påverkas måste den revisionsbesiktas av ett ackrediterat besiktningsföretag, innan den porten får tas i drift igen. Dessa finns listade på Swedacs webbplats. Boverket gör stickprovsvisa marknadskontroller av byggprodukter för den svenska marknaden.

BESÖKER TILLVERKARE

– Det är vanligen en "skrivbordskontroll" men Boverket besöker också tillverkare, importörer och distributörer av byggrelaterade produkter. Det ger en bättre dialog med dem. Boverket kan även köpa in byggprodukter för provning som sedan utförs av ett testinstitut, till exempel RISE eller något annat ackrediterat testlaboratorium, säger Krister Svensson.

Nyligen avslutades ett kontrollprojekt för motordrivna portar som Boverket gjorde tillsammans med Arbetsmiljöverket. De flesta fick godkänt.

– Vid kontrollerna avgör vi om marknadsaktörerna har den dokumentation som krävs för en CE-märkning. De måste ha testat produkternas egenskaper och deklarerat prestandan innan produkterna får säljas, berättar Krister Svensson. ■

preconal
aluminium & glas

hansen

Experten på
aluminiumdörrar

Grattis till alla nyvunna projekt!

TORMAX – din projektpartner

På TORMAX har vi som ambition att leverera
marknadens bästa automatiska dörrsystem.
Dörrmiljöer med högt ställda krav på funktion,
säkerhet, livslängd och med ett visuellt tilltalande
uttryck – det är vi!

Arkitektens, byggtreprenörens OCH fastighetsägarens bästa vän

Detta är ett tufft påstående förstås, men vi strävar
alltid dit. Samordnade installationer skapar helhet och
ger den bästa totalekonomin såväl i projektet som
under hela livscykeln. TORMAX erbjuder kompletta
dörrsystem, installerade och driftsatta. Utöver en
högkvalitativ automatisk dörrstyrning, tar vi ett
helhetsansvar för alla ingående komponenter såsom
dörrblad och intilliggande partier, passersystem, lås
och beslag. Garanti och service säkerställs under hela
livscykeln med våra egna kompetenta servicetekniker.

Innovativ, pålitlig, schweizisk kvalitet.

Automatiska
dörrsystem

010-800 8000
www.tormax.se
info@tormax.se

★★★★★
TORMAX
AUTOMATIC

Vem vill ha onormala, oförutsägbara

Avtalat pris gäller. Men om det inträffar stora oväntade kostnadsförändringar finns det villkor i byggbranschens standardavtal för att justera priset. De senaste årens effekter på kostnader till följd av Covid men framför allt kriget i Ukraina, med dess stora påverkan på världshandeln, har satt dessa bestämmelser på prov. Men hur bra är den svenska byggbranschens villkor och vad är alternativet?

Ett sätt att fördela risken för ändrade kostnader är att knyta priset till ett index. Entreprenören är då tillförsäkrad en justering av avtalat pris utifrån den prisutveckling som återspeglas i utvecklingen av index. Det är då viktigt att välja ett relevant index för de sorters material och prestationer som ingår i åtagandet.

Att knyta priser till index är dock relativt ovanligt inom den svenska byggbranschen. Detta har medfört att en betydande del av risken för prisförändringar traditionellt har legat på entreprenörerna som har fått ta höjd för denna risk i sina anbud.

PRISJUSTERING ENLIGT AB 04 OCH ABT 06...

Om index inte avtalats – vilket alltså är det sedvanliga i Sverige – och en entreprenör vill kompensera sig för ökade priser är denne hänvisad till kap 6 § 3 AB 04 och ABT 06 som ger möjlighet till justering av priset. Så kan enligt bestämmelsen ske för kostnadsökning avseende tjänster och förnödenheter om orsaken till kostnadsförändringen är krig- eller krisförhållanden, myndighetsåtgärd eller om

det föreligger en onormal kostnadsökning på material. En förutsättning är att kostnadsökningen varit oförutsebar och väsentligt påverkar kostnaden för hela entreprenaden.

...ÄR INTE LÄTT

Jag ska inte närmre gå in på tillämpningen av angiven bestämmelse i sak. Men utifrån de kriterier i bestämmelsen som jag återgett och särskilt ord som "onormal", "väsentligt" och "oförutsägbar" framstår bestämmelsen troligen för de flesta som en "gottepåse" för jurister. Icke-jurister tenderar mest att tycka att sådana gottepåsar är förvirrande och frustrerande. Regleringen bäddar också för ett utrymme av tyckande och argumentation för att ge dessa begrepp en mening att förhålla sig till.

Bestämmelsen tillkom som en reservation från entreprenörssidan på 1970-talet i spåren av oljekris och turbulent världsmarknad och har därefter blivit del av standardavtalen. En svårighet är att bestämmelsen i sig inte har tillämpats praktiskt i någon större utsträckning historiskt. Följaktligen är branschens rutiner för

tillämpning i princip obefintliga och praxis från domstolar likaså.

Utrymmet för tyckande och debatt kring bestämmelsens tillämpning har fått aktualitet under de senaste två åren av de ovan berörda orsakerna, Covid och Ukraina. Ett antal artiklar i fackpress och juridisk litteratur har på senare år försökt klargöra eller positionera branschintressen i viss riktning kring tillämpningen av bestämmelsen i AB/ABT. Som praktiserande advokat inom byggsektorn har jag även fått vägleda både beställare och entreprenörer kring tillämpningen av bestämmelsen.

Sammantaget finns en ovisshet kring tillämpning av bestämmelsen och delade uppfattningar om hur de ska tillämpas beroende på vem man frågar. Det i sig är olyckligt i en bransch där tydliga kalkylförutsättningar och tydlig riskfördelning är grunden för ett rationellt och hållbart byggande. För övrigt berör det en bransch som gör sina affärer baserat på standardavtal som är resultatet av överenskommelser och kompromisser om bl.a. denna riskfördelning sinsemellan.

...a prisvillkor?

VAD ÄR ALTERNATIVET?

Som jag redan antytt kommer denna artikel inte tolka eller dissekera den reglering som finns i AB 04 och ABT 06 i sak. Det har gjorts i andra sammanhang. Jag nöjer mig att konstatera att bestämmelsen vällar debatt och tillämpnings-svårigheter. Jag blickar istället framåt och ställer frågan – vad är alternativen?

Ett alternativ är såklart index. Utgångspunkten i AB 04 och ABT 06 är dock att index inte tillämpas. Index bygger således enligt svensk modell på valfrihet dvs. antingen att beställaren anger i sitt förfrågningsunderlag att index ska tillämpas eller att anbudsgivare reserverar sitt pris med att indexreglering förutsätts.

I danska motsvarigheten till de svenska standardavtalen (AB 18) är ordningen delvis omvänd. Utgångspunkten är där att entreprenören står risken för sitt pris i ett år från givande av anbudet men att därefter tillämpas index. Antingen index som parterna kommit överens om eller det som bedöms som relevant för kostnaden i fråga.

I norska standardavtalen Nord Standard (NS) är utgångspunkten att indexering sker baserat

på ett branschspecifikt index antingen för hela kontraktssumman om inget särskilt index är avtalat eller så avtalar parterna om specifika indexserier baserat på typ av ingående kostnad.

Med detta kan konstateras att vi i de skandinaviska grannländerna har en annan utgångspunkt än i Sverige, nämligen att indexreglering av avtalade pris är utgångspunkten om inget annat avtalats.

Om man tittar i det internationella standardavtalsfamiljen FIDIC är även där utgångspunkten att avtalat pris förutsätts knytas till ett index men det finns ingen default-regel att falla tillbaka på som i de danska och norska avtalen.

Även om vi i Sverige har en tradition av att inte avtala om index kan det skönjas en trend under framförallt innevarande år att beställare blir mer benägna att avtala om index. Så får antas ske för att skapa balans i riskerna för den volatilitet som framförallt priserna på material och varor som råder för närvarande. Det kan nog även handla om att beställare vill säkerställa att överhuvudtaget få in anbud. Rådande situation kan med andra ord ha förändrat marknadens

syn på hur prisförändringsrisken ska fördelas. Branschen ser uppenbarligen ett behov av att lösa frågan. Det i sig kan nog delvis bero på de tillämpningssvårigheter man identifierat med den prisregleringsmodell som AB 04 och ABT 06 erbjuder.

Det pågår en revidering av AB 04 och ABT 06. Ännu är det förteget om vad revideringen leder fram till men en remiss kan förväntas inom kort. Under revideringsarbetet har frågan om tillämpningen av kap 6 § 3 i nuvarande avtal blivit högaktuell och visat sig bjuda på utmaningar. För branschens bästa vore det bra om denna regel tydliggjordes och med ledning av både de skandinaviska och internationella systemavtalen och den anpassning som synes ske på den svenska marknaden nu, så vore en väg att koppla kommande AB och ABT till ett branschgemensamt index. Antingen som huvudregel eller i vart fall som ett alternativ.

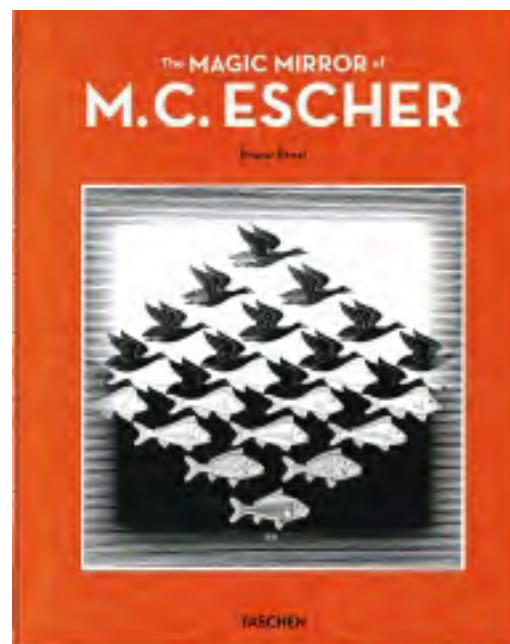
**PER VESTMAN,
DELÄGARE PÅ FOYEN ADVOKATFIRMA
PER.VESTMAN@FOYEN.SE**

Boknytt

Legendarisk konstnär och grafisk pionjär

THE MAGIC MIRROR OF M.C. ESCHER

Långt före den första datorgenererade 3-D illustrationen skapades hade M.C. Escher redan etablerat sig som en mästare av tredimensionella bilder med sina nyskapande omöjliga geometriska illusioner. Uppdaterad utgåva med detaljerade analyser av varje verk. **Inbunden, 160 sidor, Taschen.**

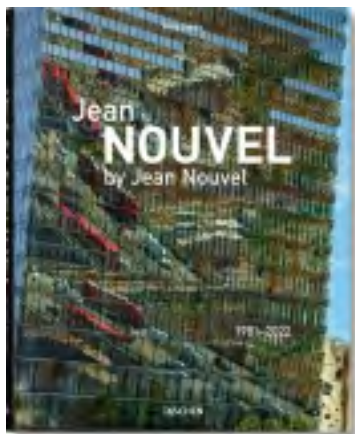

Magnifikt verk om den franske stjärnarkitekten

JEAN NOUVEL BY JEAN NOUVEL. 1981-2022

Storslagen genomgång av Frankrikes berömda arkitekt, från hans allra första projekt till den spektakulära Sharaan Desert. Här en uppdaterad utgåva med över 25 nya projekt från en av de absolut främsta och mest nyskapande inom vår tids arkitektur.

Inbunden, 784 sidor, Taschen.

Multifacetterad sydamerikansk nyskapare

ISAY WEINFELD - AN ARCHITECT FROM BRAZIL

Upptäck den begåvade brasilianska arkitekten Isay Weinfeld som sällan diskuterar sina egna verk. Denna omfattande volym inkluderar över 50 olika ikoniska projekt från denna spännande visionär. **Inbunden, 320 sidor, Gestalten.**

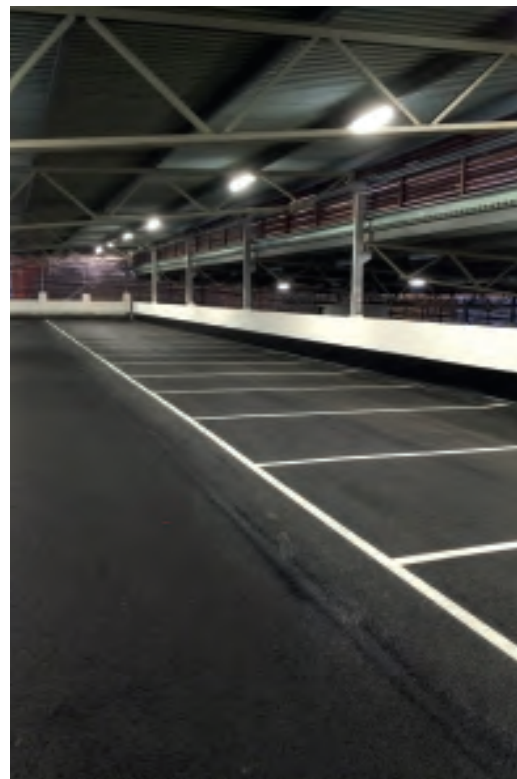
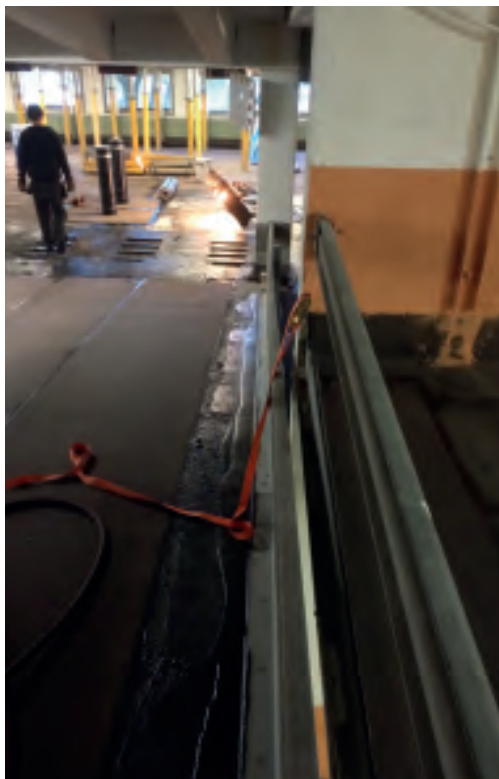

Create a world that sounds good to everyone.

Nytt designsortiment lanseras i januari 2023.

Idag handlar det mesta om sunda, hållbara byggnader. Flexibla, mångsidiga zoner med delade arbetsytor och inspirerande interiörer där människor kan tänka, koppla av och njuta mer av livet. Leverera på alla aspekter av uppdraget med Rockfons akustiska lösningar. Med mer än sex decenniers akustisk erfarenhet fortsätter vi att förnya med djärva, hållbara lösningar som gör din utmärkta design till enastående upplevelser.

Användbar miljövänlig specialbetong

Specialbetongen SENAD® HLWC är en spännande produkt som har flera olika användningsområden, till exempel grunder, förstärkning av befintliga grunder och markstabilisering. Den passar också bra för bland annat tilläggsisolering, för täckning av bjälklag och bärande stommar, väggar och inredning av vindar.

Specialbetong Stockholms, SBS, kärnverksamhet är projekt med luftinnehållande betong. SBS har licens för SENAD® HLWC i Sverige, samt arbetar med försäljning, bygg- och anläggningsrelaterade konsulttjänster. SENAD består av cement, vatten, luft och tensider, det vill säga ytspänningsdämpande ämnen. Den kan skräddarsys för att skapa exakta egenskaper i form av bland annat densitet, porstruktur och hållfasthet. Den patenterade lätta specialbetongen är miljövänlig eftersom luftbubblor tillförts istället för plastskum som används i vanlig lättbetong. Den kan blandas med upp till 85 procent luft och får på så sätt bra isoleringsegenskaper vilket minimerar behovet av ballastmaterial som i cement består av sand och grus. Lättheten gör att SENAD är enkel att både pumpa och gjuta. SENAD härdar snabbt. Trots lättheten blir den härdade specialbetongen stark i förhållande till sin densitet. Den är hydrofob, vattenavstötande, och passar bra i till exempel garage. Eftersom lättbetongen tränger bort vatten används den vid kaj- och slussrenoveringar och kan till och med gjutas direkt på vattnet. SENAD är brandsäker och kan användas som

brandskydd runt till exempel stålkonstruktioner. Den spricker varken av upphettning eller snabb nerkyllning. Dessutom fungerar den bra som värmeisolering och är frostskyddad. Specialbetongen sparar kostnader jämfört med andra typer av betong. Luftbubblorna i SENAD skapas under mixningsprocessen och därför tillkommer inga kostnader för externa skumbildare eller skumhantering. Den kräver färre transporter och är också lättare att lyfta ute på arbetsplatsen. SENAD är också enkel att transportera och att pumpa som förblandad betong. Några referensexempel på projekt där SENAD använts i Sverige är provborring för tunnelbygget genom Hallandsåsen, staginjektering på Södra länken, radontätning på Nordeas (då Nordbanken) huvudkontor och tätning av dricksvattencistern i Östersund. Dessutom har vi renoverat vägtrummor på Ådalsbanan - utan tågstopp och räddat en banvall åt Trafikverket.

Ytterligare ett exempel är renoveringen av BRF Lofotens garage i Kista. Nu arbetar vi bland annat med en nybyggnation av grannföreningens garage som befanns vara i så dåligt skick att byggnaden måste rivas. Specialbetong Stockholm AB, SBS, är specialister på renoveringar och nybyggnationer av parkeringshus, samt grundförstärkningar av byggnader, kajer, vägar och järnvägar. I samband med att SBS grundades 2012 köpte vi patentet för lättbetongen SENAD®HLWC för Sverige.

Lyckade exempel på SBS Betongs projekt med SENAD®HLWC är gjutningen av tre stora slukhål som upptäcktes i slutet av en omfattande garagerenovering för HSB 2017. 3000 liter SENAD®HLWC med en densitet på 500 kg/kubik gick åt för att fylla igen hålen. 2016 utförde SBS Betong bland annat en gjutning av nytt bjälklag åt VTC.

SENAD®HLWC:s lätthet och vattenfasta egenskaper kom väl till pass vid ett stabiliseringsprojekt för en järnväg på våt myrmark utanför Sollefteå där Trafikverket var beställare. I samarbete med PEAB gjöt SBS Betong 330 block med SENAD®HLWC som grävdes ner under rälsen och nu håller den på plats. Vid sidan av projekt där SENAD®HLWC ingår utför SBS betonggjutningar med mer konventionella metoder. Till exempel arbeten där den mobila betongpumpen Nordicpump 5.5 används. Betongpumpen är så flexibel att den kommer åt även mycket små utrymmen, som källare och i trädgårdar.

Telefon 010-585 90 90
sbsbetong.se

Din partner i bygg- och trädgårdssektorn.

DACHSER DIY Logistics

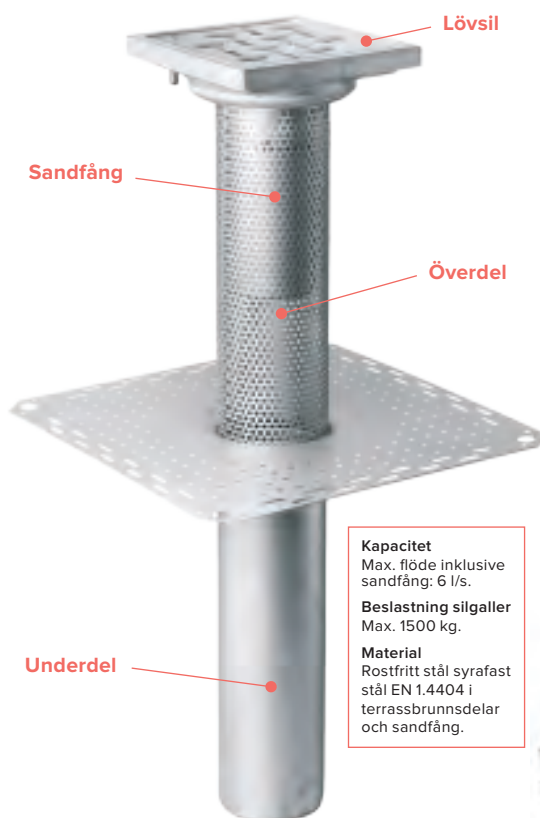

Från leverantör till försäljningsställe
via en enda källa.

Do It Yourself – fast tillsammans med
DACHSER. Bygg- och trädgårdssektorn
behöver rätt verktyg för att få jobbet gjort,
så även när det kommer till logistiken.
Genom att kombinera våra standardtjänster
med specifika logistiklösningar och vår
branschexpertis tillhandahåller DACHSER
en konkurrenskraftig fördel för våra kunder.

Enklare och snabbare (Vi har de flesta av våra produkter i lager och har mycket snabba leveranser.)

Vi har allt ni behöver för takläggning och många andra arbeten på fastigheter. Vi anstränger oss för att ni inte ska behöva göra något extrajobb, utan kunna beställa allt ni behöver direkt från oss. Vi utökar ständigt vårt sortiment för att tillgodose era behov. Marknadens lägsta priser. Jämför gärna själva!

Kapacitet
Max. flöde inklusive sandfång: 6 l/s.
Beslastning silgaller
Max. 1500 kg.
Material
Rostfritt stål syrafast stål EN 1.4404 i terrassbrunnssdelar och sandfång.

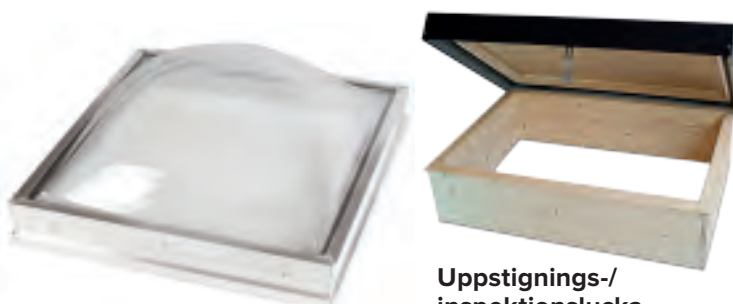
Terrassbrunn

En terrassbrunn installeras för avvattning på takterrasser, i garage eller på innergårdar där en traditionell brunn inte kan användas. Denna typen av brunn tål höga tryck, exempelvis tyngden av en bil. Tillverkade i rostfritt, högkvalitativt stål.

Brand- och komfortventilatorer

Våra brandluckor håller hög kvalitet och vi har allt som behövs för att anpassa rökluckorna efter olika sorters byggnader. Vi har bland annat enlocksventilatorer och tvålocksventilatorer med kupol eller lanternin. Självklart har vi även alla tillbehör som inbrottsgaller, nedstörtskydd, motorer och styrcentraler för luckorna.

Takljuskupol 3-glas

Rundad eller pyramid:
Vi har de flesta storlekar i lager.

Uppstignings-/inspektionslucka

- Låsningsbar från insidan
- Träram med svart eller tegelröd kondensisolerad plåtlucka.

Takbrunn, Rostfri
Perforerad platta.

Svanhals
Rostfri, Används för kabelgenomföringar mellan inner- & yttertak.

Gummistos 5 - 400 mm
Material: Termoplastiskt gummi.
Rostfri slangklämma ingår.

Fuktavluftare
ø 75. Papp- eller PVC duktak.

VÄLKOMMEN TILL OSS OM DU VILL BLI LIKA LÖNSAM SOM VÅRA KUNDER

- Taksäkerhet • Träskruv/bricka • Byggskruv • Lättbetongskruv/bricka • Takstosar
- Takbrunnar • Teleskophylsor • Betongskruv • Betongstift • Lättbetongskruv
- Plåtskruv med borrarpet • Träskruv • Dubbelgångad träskruv • Slangklämmor
- Montagehjälpmedel • Brickor • Mätredskap • Verktyg • Betong- / hammarborr
- Tätningsprodukter • Skyddsartiklar • Ljuskupoler • Uppstigningsluckor m.m

mille.tech®

TAKINFÄSTNINGAR OCH TAKSÄKERHET

Bergsjödalen 55 | Göteborg | 031-43 50 90
info@milletech.se | www.milletech.se

STOLTHET OCH STABILITET

UTVECKLING OCH UTBILDNINGAR

FRISKVÅRD OCH LAGANDA

GEMENSKAP OCH FESTLIGHETER

VI SIKTAR PÅ FRAMTIDEN!

Carl Hanssons rör & värme AB är sedan 110 år ett ledande VVS-företag med fokus på Stockholmsregionen. Vi erbjuder helhetslösningar inom installation, service och underhåll av VVS-anläggningar – alltid med kundens bästa för ögonen. Med bred kompetens och gedigen kvalitet i kombination med kostnadseffektivitet och hög leveransprecision fullföljer vi våra uppdrag efter dina önskemål. Vår målsättning är inte att bli störst – utan att vara rätt samarbetspartner för dig.

www.carlhanssons.se

Carl Hanssons Rör & Värme

Golvimporten®

Säljande golv®

Säljande golv® – så summerar vi vårt helhetskoncept för vackra och funktionella golv. Vi kan ta ansvar för allt från läggning till underhållsavtal. Golvimporten är specialister och marknadsledande på Terazzo-, Naturstens- och Keramiska plattor till lokaler med högt slitage och höga krav, till exempel butiker, bilhallar, flygplatser, rese- och köpcentrum. Hur stor del av vårt erbjudande du vill utnyttja bestämmer du så klart själv – vi levererar allt från kompletta golventreprenader inklusive servicetjänster till enskilda renoveringsarbeten, golvbehandlings- och produktförsäljning. Eller ta en titt på CleanEntrance®, vårt beprövade koncept för entréer som ger en estetiskt tilltalande entré, mindre slitage och lättskötta golv. Och dina kunder får ett positivt första intryck – Säljande golv®, helt enkelt!

www.golvimporten.se